Мено Калішер

Ісус у Старому Заповіті

Хто Він, Месія Ізраїлю

Ісус у Старому Заповіті

Хто Він, Месія Ізраїлю

Назва оригінального видання:

ישוע בתנ"ך – זהותו של משיח ישראל

Copyright © 2014 Jerusalem Assembly – House of Redemption

© Видання українською мовою — Єрусалимська громада «Дім Викуплення», 2025

P.O. Box 10608, 9110501 Єрусалим, Ізраїль

www.jerusalemassembly.com

Івритомовний сайт:

www.YESHUA.co.il

Усі права захищені. Ця книга, повністю або частково, не може бути відтворена будь-якими засобами — електронними, механічними, фотокопіювальними, звукозаписувальними або іншими — без письмового дозволу видавця. Книга розповсюджується БЕЗКОШТОВНО.

Усі біблійні цитати наведено за Сучасним Перекладом Українського Біблійного товариства, якщо не зазначено інше.

Комп’ютерна верстка, редагування та графічне оформлення:

Єрусалимська громада «Дім Викуплення»

Присвячено
моїй доньці **Роніт**

Зміст

Передмова ……... стор. 8

Частина 1 **— Бог**

Розділ 1

Абсолютна чи складена єдність?
Один Бог — три Особи …….. стор. 12

- Значення слова «один» у Танаху……стор. 13
- Множинність у слові «Елохім»……. стор. 13
- Скільки осіб є в одному Бозі? ……. стор. 20
- Чи можливо визначити їх точну кількість? ……... стор. 23

Розділ 2

Бог Всемогутній (Ель Шаддай)

Коли люди бачать Бога ……... стор. 25

- У якому образі являвся Бог нашім праотцям? ……. стор. 27
- Ангел Господній ……... стор. 32

Розділ 3

Імена Бога Всемогутнього відкривають риси Його характеру …….. стор. 38

- Вождь Господнього війська …… стор. 39
- Ангел Господній та Бог ведіння …… стор. 40
- Ангел обличчя Його …….. стор. 41
- Викупитель ..... стор. 41
- Помазаник Господній (Месія) ..... стор. 43
- Син Божий у 2-му Псалмі ..... стор. 48
- Син Божий у Притчах 30 ..... стор. 49

Частина 2 — Месія

Явища у світі Бога Всемогутнього (Ель Шаддая) як Месії..... стор. 51

Розділ 4

Ангел Заповіту

Підготовка до приходу Месії..... стор. 52

- Він прийде раптово ..... стор. 54

  Хто Він — Ангел Заповіту? ..... стор. 56

- Що ще має збутися? ..... стор. 57

Розділ 5

Еммануїл (Бог з нами)

Пророцтво про народження від діви ..... стор. 63

- Пророцтво на тлі безнадії ..... стор. 63
- Шукаєш визволення? — проси чуда! ..... стор. 67
- Пророцтво про віддалене майбутнє ..... стор. 68

  «Ось Діва завагітніє…» ..... стор. 68

Розділ 6

Месія (Помазаник)

- Один Месія — два приходи ..... стор. 77
- Рабиністичні визначення «Месії» ..... стор. 78

Розділ 7

Цар

Що Старий Заповіт каже про прийдешнього Месію? ..... стор. 79

- Прапор для народів

  «Вовк житиме разом із ягням» ..... стор. 83

- Пророцтво Ісаї 11 — частина 1

  *особа і характер Месії .....*стор. 83

- Пророцтво Ісаї 11 — частина 2

  Месіанська ера ..... стор. 87

Розділ 8

Месія, відданий на смерть

Що говорить Старий Заповіт про перше пришестя на Землю? ..... стор. 89

- Пророцтво Даниїла (Дан. 9:22–27) ..... стор. 89
- Дозвіл на будівництво

  Коли починати відлік 490 років?..... стор. 95
- Пришестя Месії

  Коли збулося 483 роки ..... стор. 99
- Виконання

  Месія, відданий на смерть .....стор. 100
- Майбутнє ..... стор. 101

Розділ 9

Раб Господній

- Тільки Бог має право називатись «Високим і Піднесеним»

  Характер Раба і Його становище в суспільстві ..... стор. 105
- Яким ви його уявляєте?

  Дії Бога вони поза межами наших уявлень ..... стор. 108
- Раб Господній постраждав за Ізраїль та за всіх грішників ..... .стор. 111
- Раб Господній: здійснення ..... стор. 115
- Є результати

  Плоди самопожертви Раба Господня ..... стор. 118
- Хто винен? ..... стор. 119
- Раб Господній: підсумок ..... стор. 122

Частина 3 — Син Божий / Син Людський

Син Божий / Син Людський у Старому і Новому Заповітах ..... стор. 126

Висновок

Прийняти чи відкинути? — ось у чому питання ..... стор. 134

- Особисте свідчення ..... стор. 136
- Імена та описи Ісуса Христа в Старому Заповіті ..... стор. 137
- Імена та описи Ісуса Христа в Новому Заповіті ..... стор. 139

Передмова

Бог — яке величне ім’я! Досконалий, вічно існуючий, без початку і без кінця. Людська мова занадто бідна, щоб повністю описати Його.

Бог створив світ Словом Своїх уст. Він — Вседержитель і Володар усього. Створюючи всесвіт (включно з найменшими деталями), Він мав певну мету. Кожен предмет і кожна подія мають для Нього значення. Ба більше, Бог Сам активно бере участь у житті Своїх творінь і в розвитку подій у світі, забезпечуючи досягнення тієї мети, заради якої створив усе існуюче.

Бог пов’язаний зі Своїм творінням узами вічної любові, тому Він не втомлюється вказувати грішним людям шлях до спасіння. Він хоче, щоб вони повернулися до Нього й насолоджувалися святими, чистими та близькими стосунками зі своїм Творцем на віки вічні.

Бог свідчить людям про Своє існування різними способами, зокрема через природу. Але найбільш унікальне з таких свідчень — це Святе Писання (Біблія).

Святе Писання розповідає нам про Божі діла, відкриваючи Його характер та імена. Кожен, хто вивчає Писання, відкриває в ньому багатомилостивого і доброго Творця, який від початку визначив для всіх віруючих у Нього людей план спасіння — і не меншою ціною, ніж Своїм власним життям.

Мій особистий досвід та бажання свідчити про Божу доброту

Бог виявив мені велику милість ще в молоді роки: Він просвітив очі мого серця, щоб я міг пізнати Його через Святе Писання. Завдяки Його Духу я знайшов Господа — Викупителя, Спасителя і люблячого Отця.

У цій книзі я коротко описав те, що дізнався про Бога і Його Особу. Не маю жодного сумніву: кожен, хто щиро і чесно шукає Бога, зможе знайти Його на її сторінках.

Різні назви — одна книга

У сучасному світі значення слів часто змінюється. Саме тому ми вирішили включити до книги визначення деяких термінів, які часто в ній зустрічаються:

- **«Тана́х»** — книги Біблії, написані давньоєврейською та арамейською мовами, тобто Старий Заповіт.

- **«Святе Писання», «Біблія» та «Слово Боже»** — синоніми, що означають одне й те саме: істину Божу, записану в Старому та Новому Заповітах.
- **«Месія», «Христос»** — відповідно переклади слова «Помазанець» з єврейської (Старий Заповіт) та грецької (Новий Заповіт).

Розумію, що для деяких читачів Новий Заповіт не є авторитетним джерелом (свого часу я теж так вважав). У такому випадку раджу зосередитися спочатку на цитатах із Танаха.

Мета книги — допомогти читачеві визначити, ким є Месія Ізраїлю

«Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш - Господь один!» — проголошують під час молитви «Шма» (Второзаконня 6:4). Однак при читанні Танаха стає очевидно, що в цьому єдиному Бозі, Бозі Авраама, Ісака та Якова, якимось таємничим чином співіснують кілька Особистостей. Наприклад, ми бачимо, що Дух Божий — це теж Бог.

Танах буквально свідчить, що одна з Особистостей Бога приймає людську подобу, приходить у світ і бере участь у житті людей — зокрема в житті народу Ізраїлю. Ця Особистість зветься «Ель Шаддай» — Всемогутній Бог.

> **!** **Дослідивши всі діяння Всемогутнього Бога та Його явлення людям, описані в Біблії, ми приходимо до однозначного висновку: Він є Месія. І кожен, хто прагне глибше вивчити Його Особу, відкриє для себе дорогоцінну істину: Ель Шаддай — це ніхто інший, як Ісус Месія.**

Дорогий читачу, я пропоную тобі уважно розглянути все викладене в цій книзі й самостійно дійти висновку. Не покладайся лише на наведені тут цитати й пояснення, а відкривай і читай саму Біблію — Слово живого Бога.

Принцип прямого тлумачення Писання

Під час написання цієї книги я дотримувався одного простого принципу (того самого, якого я дотримуюсь і під час читання Писання):

1. Читаючи Боже Слово, ми передусім повинні прагнути зрозуміти пряме, буквальне значення написаного. (єврейське слово **пшат** — פשט — означає «простий», «прямий»). Якщо це значення є зрозумілим, то, ймовірно, саме це Бог і хоче нам сказати. У такому разі немає потреби шукати «прихований» сенс.
2. Якщо буквальне значення не є очевидним одразу, слід використати простий і логічний метод, згідно з яким **«Біблія тлумачить сама себе»**. Потрібно знайти інші місця в тексті, схожі на уривок, який нам важко зрозуміти. У цьому може

допомогти Симфонія (тематичний або словниковий покажчик), яка допоможе знайти інші місця в Біблії, де використовуються ті самі ключові слова або їхні синоніми, або ж розглядається та сама тема. Такий підхід допоможе зрозуміти значення складного уривка.

Псалмоспівець каже:
«Твоє слово є світильником для моїх ніг, світлом на моїй стежці!» (Псалтир 119:105).

Бог, наш люблячий Отець, дав нам Своє Слово для навчання й настанови. Він не хоче, щоб ми впали чи завдали собі шкоди. Він хоче, щоб ми **жили**!

Частина 1 — Бог

Розділ 1

Абсолютна чи складена єдність? Один Бог — три Особи

У цьому розділі доводиться, виключно на підставі Танаху, що в єдиному Бозі дивовижним чином існують три Особи, що в Ньому одночасно є єдність і множинність, але при цьому Він залишається неподільним. Наш людський розум не в змозі це осягнути, але Танах чітко свідчить про цей факт.

Ми не висуваємо власних здогадок, а послуговуємось тими свідченнями, які Сам Бог дає нам у Святому Писанні: (Притчі 3:5–8: **«*Усім своїм серцем довірся Господеві, – і не покладайся на власний розум. Пам'ятай про Нього на всіх своїх дорогах, – і Він вирівняє твої стежки. Не вважай себе за мудрого, – бійся Господа й ухиляйся від зла. Це сприятиме здоров'ю твого тіла й лікуватиме твої кістки*»**)

Метою цього розділу також є допомогти читачеві краще пізнати Творця та Месію — зустрітися з Ним особисто, так, як знали Його Авраам, Ісак і Яків.

Второзаконня 6:4 каже:

«Слухай, Ізраїлю! Господь , наш Бог, – Господь єдиний»

Цей вірш на івриті називається Шма — за першим словом: *«слухай!»*, і з давніх часів є проголошенням віри кожного богобоязливого єврея. Мойсей зміг у короткій фразі передати велику істину про Божу єдність. У наші дні цей вірш записаний на пергаменті, вкладений у мезу́зу (футляр, прикріплений до дверної коробки кожного єврейського дому) і є нагадуванням про служіння єдиному Богу.

На івриті слово «Елохе́йну» (наш Бог) має форму множини (в однині — Ель).

? *Чому Бог говорить про Себе в множині, але завершує речення словом «еха́д» (один)?*

Щоб зрозуміти цей вірш, слід дослідити:

Значення слова «ехад» (אחד / один) у Танаху

1. Буття 1:5

«...І був вечір, і був ранок,- день перший» (на івриті - «день один»)

Вечір і ранок — два періоди доби, які разом складають **один день**. Отже, «ехад» означає **єдність із частин**.

2. Буття 2:24

> ***«Тому залишить чоловік свого батька й свою матір і пристане до своєї жінки – і стануть вони одним тілом»***

Два окремі індивіди — чоловік і жінка — утворюють **єдину сімейну одиницю**, названу «одне тіло».

3. Ездри 3:1

> ***«Коли настав сьомий місяць, з того часу як Ізраїльтяни почали жити в своїх містах, і весь народ, як один чоловік, зібрався в Єрусалимі»***

У цьому випадку фраза «як один чоловік» стосується **42 360 осіб**, які діяли разом з єдиною метою.

Таким чином, слово **«ехад»** вказує на **єдину сутність, яка складається з частин** (див. також Буття 11:6; 34:16; Єзекіїля 37:17)

Множинність, укладена в слові «Елохі́м»

Давайте знову розглянемо кілька прикладів:

1. Буття 1:26

«Нарешті сказав Бог: Створімо людину за Нашим образом й за Нашою подобою, та нехай люди панують над рибами морськими, птахами небесними, худобою, і над усією землею, та над усіма плазунами, що повзають по землі»

З ким говорив Бог у цьому вірші?

За словами Рамба́на (Раббі Моше бен Нахман, 1194–1270), Бог ніби звертається до землі, оскільки людина складається з духу й матерії[1]. Але вірш 27 чітко говорить, що **Бог створив людину за образом Своїм**, а не за образом землі. Тому дуже небагато хто прийняв таке тлумачення.

Також цілком очевидно, що Бог не розмовляв із людьми, бо вони ще не були створені. Він також не радився з ангелами, оскільки вони не брали участі в процесі творення.

[1] Mikra'ot Gedolot - “HaKeter”, Genesis, Bar Ilan University Publishing

Танах пояснює, що Бог створив світ Сам, без будь-чиєї допомоги. Це видно з таких прикладів:

1. **Неемії 9:6:**

> ***«Ти єдиний є Господом! Ти створив небеса й небеса небес і все їхнє воїнство (зорі), а також землю і все, що на ній, моря і все, що в них. Ти всьому цьому даєш життя, а небесне воїнство Тобі поклоняється»***

2. **Йова 38:7:**

> ***«під веселі співи ранішніх зір, коли всі Божі сини радісно вигукували гімни радості»***

Цей вірш описує події, які відбувалися на небесах під час створення світу Божою рукою: ангели були свідками створення землі і вигукували з радості до Бога, але вони не брали участі у самому акті створення (див. також Псалом 148:4-5).

У Новому Заповіті, в Посланні до Колосян 1:16–17 сказано:

> ***«В Ньому створене все, що на небі й на землі, – видиме й невидиме, – чи престоли, чи панування, чи начала, чи влади, – все через Нього і для Нього створене. Він – раніш усього, і все існує в Ньому»***

Іншими словами, творіння — це справа Божа і лише Його!

У такому разі в Бутті 1:26 Бог звертається до особи (або осіб), які рівні Йому за образом, подобою та творчою силою.

Для підтвердження цього розглянемо ще один вірш — Еклезіаста 12:1:

> ***«Пам’ятай свого Творця за днів твого молодого віку, поки не настали лихі дні й не наблизились роки, про які ти говоритимеш: Не приносять вони мені задоволення»***

Цар Соломон, наймудріший серед усіх людей, прийшов до висновку, що найголовніше у житті людини — пам'ятати свого Творця (євр. בוראיך). На івриті слово «Творець» тут стоїть у множині — «Боре́йха» (буквально — *своїх творців*). Оскільки Творець — це Бог, цей вірш є ще одним свідченням множинності Осіб, які існують в єдиному Бозі.

3. **Ісаї 54:5**

> ***«бо твій Чоловік – твій Творець; Його Ім’я – Господь Саваот! Він є і твоїм Спасителем, Святим Ізраїлевим – Богом всієї землі Він називається»***

У цьому вірші слова «Творець» (עשיך) і «Чоловік» (בעליך) в оригіналі мають множинну форму (буквальний переклад - *творці й чоловіки*), вказуючи на множинність Осіб в єдиному Бозі.

Подібне ми знаходимо і в наступному уривку:

4. **Псалом 149:2**

> ***«Хай радіє Ізраїль своїм Творцем*** *(*євр.: «своїми Творцями» עשיו***), нехай пишаються діти Сіону своїм Царем!»***

Додаткові приклади вживання множинного числа при описі Бога: Буття 11:7; Ісаї 6:8.

Висновок:

> **! Слово «ехад» (один / אחד) — означає ціле, що складається з кількох об'єктів.**

Тепер знову звернімося до Второзаконня 6:4:

> ***«Слухай, Ізраїлю! Господь , наш Бог, – Господь єдиний»***

У світлі вищесказаного цей вірш навчає нас того, що в єдиному Бозі існує кілька Осіб, і народ Ізраїлю має усвідомлювати це під час поклоніння Йому!!!

Як це пояснює рабиністичний юдаїзм?

Ібн Езра[2], запропонував власне пояснення того, чому в багатьох місцях Писання про Бога говориться у множині. Зрештою більшість рабинів прийняли його тлумачення. Вони вважають, що вживання множинного числа слова «Бог» (Елохім) — це так зване «множинне величання», яке зазвичай використовується при зверненні до царів і високопоставлених осіб. Простіше кажучи, Бог говорить про Себе у множині для того, щоб звеличити Себе.

Хоча таке пояснення «множинності величання» і задовольняє багатьох читачів, будь-яка богобоязлива людина, яка розуміє Писання, погодиться, що воно не відображає святої сутності й характеру Бога.

[2]Повний коментар Авраама Ібн Езри (1089–1164) можна знайти у виданні **«Мікраот Ґедолот»**. Оновлене та розширене видання **«Мікраот Ґедолот»**, засноване на **Алеппському кодексі** та ранніх середньовічних рукописах, опубліковане видавництвом **«ХаКетер»** Університету Бар-Ілан.

Якби тлумачення Ібн Езри було правильним, то, читаючи Біблію, ми мали б бачити, що народи та їхні царі завжди зверталися до Бога у множині. Але насправді немає жодного прикладу цьому — ні в Танаху, ні в Новому Заповіті. Крім того, ніде в Біблії ми не бачимо, щоб царі Ізраїлю чи царі інших народів говорили про себе у множині. Так само й їхні піддані звертаються до них лише в однині.

Рамба́м (Маймонід) в «Тринадцяти принципах віри» замінив слово **«еха́д»** на **«яхи́д»** (יחיד - абсолютна єдність)[3].Таким чином він хотів підкреслити, що Бог — це не складена, а абсолютна єдність. Попри те, що ця думка суперечить Танаху, рабиністичний юдаїзм прийняв її.

Як ми вже бачили, Святе Писання наводить нам достатньо прикладів, які показують, що єдиний Бог включає в Себе кілька Осіб. Бог — «ехад» (єдиний), але не «яхід» (абсолютна єдність) у тому значенні, яке вкладає в це слово Рамбам. Існує лише один Бог, Якому немає рівного, але в цьому єдиному Бозі перебуває кілька Осіб. Ця множинність жодним чином не применшує Його єдності і не означає, що Його можна поділити на частини, тобто що Його цілісність є недосконалою.

Тринадцять принципів віри Рамбама

(י"ג העיקרים של הרמב"ם)

Нижче подано тринадцять принципів віри Рамбама, яких має дотримуватися кожен юдей (пояснення до кожного принципу надруковано курсивом і належить автору).

1. Бог існує й управляє Своїми творіннями.

   Лише завдяки Ньому все існує, і без Нього не існує нічого. У той час як усі Його творіння потребують Його, щоб жити, сам Бог не залежить ні від чого й ні від кого.

2. Бог єдиний («яхід»)

   Це означає, що Бог — абсолютна, а не складова єдність.

3. Бог не має тіла, на Нього не впливають ті речі, що впливають на тіло, і Він зовсім не має жодної подоби.

   Це означає, що Бог не є матеріальним і не може прийняти образ людини.

4. Бог передує всьому. Він Перший і Останній.

[3] Єврейська енциклопедія «Даат», 13 принципів віри, www.daat.ac.il

До Нього нічого не існувало, тільки Він, і після Нього нічого не буде існувати.

5. Лише Він один заслуговує на молитву, і ніхто інший.

Лише один Бог, а не Його творіння, заслуговує на поклоніння.

6. Люди можуть бути пророками.

Потрібно вірити істинним пророкам, слова яких є Божою правдою.

7. Пророцтво Мойсея перевищує пророцтва всіх інших пророків.

Рамбам вказує, що Мойсей досяг найвищого рівня божественності, недоступного іншим творінням, навіть ангелам. Згідно з Рамбамом, наступні чотири відмінності виділяли Мойсея серед усіх інших пророків:

a) *Лише з Мойсеєм Господь розмовляв лицем до лиця.*

b) *Всі інші пророки отримували свої пророцтва у видіннях, снах тощо. Вони мусили вийти за межі тілесного, щоб отримати пророцтво. Лише Мойсей приймав пророцтва, перебуваючи в повній свідомості.*

c) *Зазвичай пророк, який отримував пророцтво, відчував особливу слабкість і великий страх. З Мойсеєм же все було інакше, як сказано: «Господь розмовляв з Мойсеєм віч-на-віч, – так, як людина спілкується зі своїм приятелем...» (Вихід 33:11).*

d) *Усі інші пророки отримували пророчі слова лише тоді, коли Всевишній бажав явитися їм, а Мойсей — завжди, коли хотів.*

8. Уся Тора (Закон Мойсея), яка є в наших руках, походить від Бога, включно з усною Торою.

Це означає, що Бог дав і усну Тору на горі Синай, але вона відкривається нам «по частинах» — згідно з мудрістю та одкровенням, які Бог дає єврейським мудрецям у кожному поколінні.

9. Тора, дана Мойсеєві, ніколи не зміниться.

10. Бог знає всі вчинки людей і всі їхні думки.

Це означає, що Бог — Творець не покинув Своє творіння після шести днів створення. Бог перебуває всюди й спостерігає за всім, що Ним створене, без жодного винятку.

11. Бог винагороджує тих, хто виконує Його заповіді, і карає нечестивих.

> *Найбільша нагорода — це прийдешній світ, а найбільше покарання — відлучення душі від її Божественного джерела.*

12. Віра в прихід Месії. І навіть якщо Він затримується, ми будемо чекати на Нього щодня.

> *З цього випливає, що в Ізраїлю немає царя, який не походить з дому Давида й з нащадків Соломона. І кожен, хто не погоджується з цим, заперечує Ім'я Всевишнього й усі слова пророків.*

13. Віра у воскресіння мертвих.

> *Рамбам так сказав про віру в ці тринадцять принципів:*
> *«Якщо людина твердо дотримується цих принципів, ясно виявляючи свою віру в Господа, то вона стає частиною громади Ізраїлю, і до неї треба ставитися з любов'ю та співчуттям, згідно з усіма заповідями Всевишнього про любов до ближнього. Навіть якщо вона вчинить усілякі гріхи — чи то з похоті, чи через підпорядкування своїй низькій природі, — вона, безумовно, понесе покарання за свої гріхи, але, тим не менш, має долю в прийдешньому світі; вона — серед грішників Ізраїлю.*
> *Однак якщо людина сумнівається в одному з цих принципів, то вона виходить із громади і, відкинувши основи, називається єретиком; її заповідано ненавидіти, і про неї сказано: „Отож, ненави́джу Твоїх ненави́сників, Господи, і Твоїх заколо́тників бри́джусь"»*[4]

Важливо зазначити, що, незважаючи на те, що тринадцять принципів Рамбама були прийняті у всіх громадах Ізраїлю, чимало рабинів не погоджувалися з ним. Рабад (равин Авраам Бен Давид з Поскьєра, 1120–1197) не погоджувався з третім принципом, який стосується безтілесності Бога. Він стверджував, що людина, яка намагається персоніфікувати Творця відповідно до описів у віршах Писання, не є єретиком.

Ще до Рамбама були рабини, які заклали основи рабиністичного іудаїзму: Філон Александрійський, Рабі Саадія Гаон, Рабі Хананель та інші.

Незважаючи на те, що деякі з принципів Рамбама є вірними і узгоджуються з Писанням, навіть незначне відхилення в одному з них може дати уявлення про Бога, що суперечить Біблії:

---

[4]«Sefer ha Mitzvot", ed. Rabbi Isaac S. Hurewitz, Jerusalem, 1931.

Другий і Третій принципи заперечують можливість існування в Бозі кількох Осіб і те, що Він може являтися людям у образі людини. Але, як ми побачимо далі, Танах навчає нас зворотньому.

Сьомий принцип подає Мойсея не таким, яким він описаний у Танаху. Мойсей справді був особливо близьким до Бога і, можливо, бачив Його славу більше, ніж усі інші пророки (Числа 12:6-8; Второзаконня 34:10). Але він не був єдиним пророком, який бачив Бога лицем до лиця. Інші пророки, а також прості люди бачили Бога подібним чином (Буття 16:7-13; Вихід 24:9-11; Книга Суддів 6:11-23; 13:1-23; Ісаї 6:1-8 та інші).

Восьмий принцип прирівнює Закон (П'ятикнижжя Мойсея) до усної Тори. Однак усна Тора створена людьми, тому вона ні в якому разі не може мати такого ж значення і сили, як Тора, дана Мойсеєві на горі Синай (Книга Ісуса Навина 8:34-35 — зверніть увагу, що слова Закону Мойсеєвого були **прочитані**, а не передані усно. Див. також Ісаї 29:13-14).

Дванадцятий принцип говорить про Месію. Рамбам зазначає, що Месія буде з дому Давида і перевищить своїм величчям усіх царів. Проте Рамбам не згадує той факт, що Месія є самим Богом. (У міру подальшого розгляду біблійних свідчень ви самі зможете переконатися в тому, що це саме так: Месія — це Сам Бог!).

! ***Шановний читачу,***
Досліджуйте самі те, що написано в Слові Божому!

Сьогодні Біблія доступна кожному, і навіть не володіючи мовою оригіналу, ви легко можете скористатися її перекладом на вашу рідну мову.

Настане день, коли кожен із нас постане перед Творцем і дасть Йому особистий звіт про свою віру, вчинки та ставлення до Божої істини, записаної в Біблії.

Отже…

? *Що Бог говорить про Себе Самого?*

Скільки Осіб існує в Єдиному Бозі?

Щоб відповісти на це питання, ми повинні знайти місця в Танаху, які вказують на кожну з цих Осіб або ясно говорять про їх загальну кількість.

1) Дух Божий

Буття 1:2

«Земля ж була порожньою і безжиттєвою; безодню вкривала темрява, а Дух Божий ширяв над поверхнею води»

Дух Божий існував завжди. Він брав участь у процесі творення (цей факт не суперечить віршам, наведеним вище на с. 13–15). Дух ніколи не був створений, отже, Він є рівним Богові.

Той факт, що Святий Дух може засмучуватися (Ісаї 63:10: ***«Вони ж бунтувались й засмучували Його Святого Духа, – тому Він став їхнім ворогом, і Сам воював з ними»***), свідчить про те, що Він — не просто сила або "енергія", яка виходить від Бога. Здатність засмучуватися — це риса, що характеризує Особу. Святий Дух є самостійною Особою. Саме так Він описується в таких віршах: 2 Самуїлова 23:2–3; Ісаї 11:2; 40:13; 59:19–21; Псалом 51:13; 139:7–12; 143:10; Йова 33:4.

У Новому Заповіті Святий Дух також описується як Божественна Особа: Євангелія від Івана 14:16–26; 15:26; 16:5–15; Дії 5:32; 8:29; 13:4; 28:25 і далі; до Римлян 8:11, 26; 1-е до Коринтян 2:10–11; до Євреїв 3:7 і далі.

У Посланні до Галатів 5:22–23 говориться про «плід», який Святий Дух виробляє в віруючому: ***«Плід же Духа – любов, радість, мир, довготерпіння, ласкавість, доброта, віра, лагідність, стриманість. На таких немає Закону!»***.

Описаний тут «плід Духа» — це набір якостей, які притаманні особистості. Це цілком очевидно свідчить про те, що Святий Дух — не просто безособова сила, що виходить від Бога, а саме Особа.

2) Божественна Особа, яку неможливо побачити лицем до лиця й залишитися живим.

Вихід 33:20

«І додав: Але Мого обличчя ти побачити не зможеш, – підкреслив Він, – оскільки людина не може побачити Моє обличчя і залишитися при цьому живою»

Цьому віршу передує розмова Господа з Мойсеєм (вірші 17–21), у якій Творець обіцяє благословити його та супроводжувати під час мандрів по пустелі.

Розмовляючи з Богом, Мойсей просить Його явити Своє обличчя, але отримує відмову. Зрештою йому було дозволено побачити цю Божественну Особу лише ззаду. Якби Мойсей побачив Його обличчя, то помер би на місці, як сказано у вірші 20.

3) Божественна Особа, яку люди можуть бачити віч-на-віч.

1. Вихід 33:11

«Господь розмовляв з Мойсеєм віч-на-віч, – так, як людина спілкується зі своїм приятелем. Після того він повертався до табору» (див. також Числа 12:8)

Тут описується зустріч Бога з Мойсеєм лице в лице. Щоб підкреслити їхню безпосередню близькість один до одного, у цьому вірші сказано, що вони розмовляли «***віч-на-віч, – так, як людина спілкується зі своїм приятелем***». Тут не йдеться ані про видіння, ані про сон, ані про голос із небес, а саме про розмову «віч-на-віч».

Оскільки все Писання є істинним і правдивим, стає очевидно, що вірші 11 і 20, наведені вище, стосуються **двох різних Осіб**, яких Писання називає Богом (євр.יהוה).

2. Вихід 24:9-11

«Мойсей, Аарон, Надав і Авігу та сімдесят старійшин Ізраїлю піднялися вгору і побачили Бога Ізраїлю. Під Його ногами наче витвір із сапфірового каменя, чистий, немов саме небо. Але Він не поклав Своєї руки на знатних із синів Ізраїля. Вони могли бачити Бога, а потім їли і пили» (див. також Числа 14:14)

Стародавні єврейські тлумачі Писання вирішили, що ці місця Біблії (Вихід 33:11 і 24:9-11) не слід сприймати буквально. За їхньою думкою, Бог розмовляв з Мойсеєм, відбиваючись у дзеркалі. Проте таке пояснення суперечить Писанню. Якби Бог говорив з Мойсеєм через якесь відображення, Танах чітко вказав би на це, а не наголошував би, що розмова відбувалась *«**лице в лице, як говорить хто до друга свого**».*

Книга Вихід 24:10 ясно говорить: ***«...і побачили Бога Ізраїлю»***, а для тих, кому важко в це повірити, в кінці наступного вірша ще раз сказано: ***«Вони могли бачити Бога».***

Будь-яке тлумачення потрібно перевіряти на відповідність Божому Слову. Не можна сліпо покладатися на людську мудрість (Притчі 3:5–8).

Отже, після розгляду наведених вище прикладів не залишається жодного сумніву, що в Єдиному Бозі є кілька особистостей.

Питання — **скільки ж їх?**

Чи можна визначити їхню точну кількість?

Пророк Ісая відкриває цю таємницю і проливає світло на взаємини цих особистостей в Єдиному Бозі:

1) Ісаї 48:12–16

> ***«Послухай мене, Якове, – покликаний Мною Ізраїлю! Я є перший, і також Я – останній! Адже це Моя рука заклала основи землі, і Моя правиця розпростерла небеса, – Я їх покличу, – і вони стануть разом, Зберіться ви всі й послухайте! Хто з них це провістив? Господь полюбив його (Кіра), і він виконає Його волю щодо Вавилону, явить Його силу над халдеями. Це Я провістив, – каже Господь, – Я його покликав і Я його припровадив і учинив, щоб йому щастило в дорозі. Наблизьтесь до Мене і послухайте ось що: Від самого початку Я ні з чого не робив таємниці. Ще поки щось відбувалось, Я там був. І тепер мій Владика Господь посилає мене і Свого Духа»***

Тут Ісая цитує самого Бога. Лише Творець має право сказати про Себе: “Я є перший, також Я - останній” (див. також Ісаї 41:4; 44:6), бо Він заснував землю і розпростер небеса за Своїм благоволінням. Далі Бог говорить, що справи всіх царств і імперій знаходяться в Його владі. Лише Він — Вседержитель, що керує світом, підносить і скидає царів та їхні царства.

На завершення Він говорить у 16-му вірші:

> ***«Ще поки щось відбувалось, Я там був. І тепер мій Владика Господь посилає мене і Свого Духа»***.
>
> **1.** ***«Ще поки щось відбувалось, Я там був»*** — тільки Творець може сказати про Себе, що Він уже був на початку існування всього. З цього ми можемо зробити висновок, що тут Бог говорить про Самого Себе.
>
> **2.** ***«І тепер мій Владика Господь посилає мене і Свого Духа»*** — тут подвійне Ім’я Владика Господь (יהוה אדוני) стосується однієї й тієї самої особи: «послав» —

שלחני (шлаха́ні) — написано в однині, а не שלחוני (шлахýні) — «послали» — у множині. Тобто імена «Господь» (אדוני) і «Владика» (יהוה) стосуються однієї особи, а «Його Дух» — другої. Отже, той самий Бог, який у книзі Ісаї 44:6 проголошує Свою єдність і Свою винятковість, у цьому вірші говорить, що Він посланий Господом і Його Духом — двома особами, які носять Ім'я Бога.

Таким чином, ці вірші з Ісаї навчають нас, що Єдиний Бог складається з трьох осіб:

- **Говорючий** («Перший також Останній», іншими словами, Сам Бог);
- **Владика Господь** (пославший Говорючого);
- **Дух Божий** (пославший Говорючого разом із Господом Богом).

2) Ісаї 61:1–3

> ***«Дух Мого Владики Господа на Мені, тому що Господь Мене помазав, аби благовістити убогим, – послав Мене лікувати розбитих серцем, звіщати полоненим визволення і в'язням – відчинення темниць. Проголосити рік Господнього благовоління і день відплати нашого Бога, потішати всіх засмучених, – 3дати тим, котрі плачуть на Сіоні, замість попелу, вінець слави, єлей радості замість плачу, і одяг слави замість пригніченого духу. І зватимуть їх дубами праведності, – Господніми саджанцями слави»***

Говорючий вказує, що Він приносить свободу і визволення від гріха синам Сіону. Це означає, що Він повинен бути Самим Богом (див. також Ісаї 35; 42:1–9).

Отже, тут ми знову бачимо три Особистості, які становлять Божу єдність:

- **Говорючий** («помазаний» виконати те, що тільки Бог може здійснити);
- **Господь** (помазавший Говорючого для виконання Його місії);
- **Дух Владики Господа** (який перебуває на Говорючому).

Підсумок розділу 1

1. Бог — **єдиний**

2. Єдиний Бог складається з трьох Осіб:
   а. Духа Божого
   б. Особи, яку неможливо побачити віч-на-віч, — Господа (див. стор. 20, пункт 2)
   в. Особи, яку можна побачити віч-на-віч, — також названої Господом (див. стор. 21, пункт 3)

Тепер ми можемо краще зрозуміти, що має на увазі Бог, коли говорить: ***«Слухай, Ізраїлю! Господь, наш Бог, – Господь єдиний» (Второзаконня 6:4)***. Його Імена

вживаються в цьому реченні тричі, а після них стоїть слово «єдиний» (אחד), що вказує на три Особи в Єдиному Бозі.

Розділ 2

Бог Всемогутній (אל שדי / Ель Шадда́й)

Коли люди бачать Бога

У Танаху багато разів описуються зустрічі людей з Богом, коли Він являв Себе в образі людини та говорив з ними віч-на-віч. Люди пізнавали Бога особисто, і це поглиблювало їхні стосунки з Ним.

Щоб і ми могли ближче пізнати ту Божу Особу, яка являлася людям та розмовляла з ними особисто, розгляньмо кілька прикладів:

1). Буття 17:1

> ***«Коли Аврамові виповнилося дев'яносто дев'ять років, з'явився йому Господь і сказав: Я – Бог Всемогутній! Ходи зі Мною, і будь бездоганним!»***

Бог з'явився Авраму під іменем **Бог Всемогутній** (євр. **Ель Шадда́й** — אל שדי). Він уклав з Аврамом завіт, пообіцявши дати йому численне потомство, бути Богом для нього та його нащадків, захищати їх і дати їм Ханаан у вічне спадкоємство.

Аврам усвідомлював, що перед ним стоїть сам Бог, тому впав ниць (вірш 3). Із цього уривку видно, що зустріч була реальною, а не сном чи видінням.

Ще один важливий момент: після зустрічі з Богом Всемогутнім Аврам залишився живим:

> ***«На цьому Бог закінчив розмовляти з Авраамом і вознісся від нього»*** (вірш 22).

Бог з'явився йому під іменем, що має глибокий зміст — **Бог Всемогутній**. Це Ім'я описує Господа, Який являється людям як Бог, перед Яким усі повинні мати благоговійний страх. Слово «Ель» на івриті означає «Бог», а «Шаддай» походить від кореня «шада́д» (שדד), що означає: переможець, рішучий і твердий. Тому це Ім'я перекладається як «Бог Всемогутній».

Бог Всемогутній — це також і Той, Хто дбає про всі наші потреби, подібно до того, як материнське молоко («шад» на івриті — «груди») задовольняє всі потреби немовляти. Тому «Ель Шаддай» інколи перекладають як «Бог Преизобільний».

Ім'я «Бог Всемогутній» описує якості й характерні риси тієї Божественної Особистості, яку люди можуть бачити обличчям до обличчя. Це Ім'я містить у собі важливе послання про Божий характер, звернене не тільки до Авраама, але й до нас із вами:

«Я — Ель Шаддай — Бог Всемогутній. Для Мене немає нічого неможливого. Довіряйте Мені, покладайтеся на Мене, наближайтеся до Мене в благоговінні й страху Божому,

живіть переді Мною в чистоті та святості, звертайтеся до Мене зі своїми проханнями й потребами — адже ваше життя в Моїй владі!»

Слово *«Шаддай»* (Всемогутній) вживається в Танаху 48 разів (з них 31 раз лише в книзі Йова).

*«…***з'явився** йому (Авраму) Господь*»* — ще один важливий момент, на який слід звернути увагу в цьому вірші: щоразу, коли Ім'я «Бог Всемогутній» згадується в Біблії, воно стосується тієї Божественної Особистості, яку людям дозволено бачити віч-на-віч.

2). Буття 35:9–15

> ***9 Бог знову з'явився Якову, коли він повернувся в Падан-Арама, і поблагословив його***.
> ***10 І сказав йому Бог: Твоє ім'я – Яків, але не будуть тебе називати Яковом, бо надалі твоє ім'я буде Ізраїль. Тож дав йому ім'я Ізраїль.***
> ***11 Після цього Бог сказав йому: Я – Бог Всемогутній! Зростай чисельністю і розмножуйся; цілі народи і громади народів походитимуть від тебе. Навіть царі вийдуть з твоїх нащадків.***
> ***12 Адже землю, яку Я колись віддав Авраамові й Ісаакові, даю тобі. Так само Я дам цю землю і твоїм нащадкам після тебе.***
> ***13 З того місця, де з ним відбувалась ця розмова, Бог піднявся від Якова вгору.***
> ***14 Саме на тому місці, де Бог розмовляв з Яковом, він поставив кам'яний стовп і вилив на нього вино та олію, як жертву.***
> ***15 Ось чому назвав Яків місце, де Бог розмовляв з ним, Бетель***

Це — опис зустрічі Якова з Богом Всемогутнім. Зверніть увагу, що як на початку зустрічі, так і в кінці використовуються ті ж слова, що й у наведених вище віршах (Буття 17:1, 22):

Бог Всемогутній…

- ***«з'явився»*** Якову, говорив з ним, а потім
- «***піднявся від Якова вгору***».

Це означає, що тут також йдеться про зустріч обличчям до обличчя. Яків розуміє, що він зустрівся з самим Богом (див. також Буття 28:3–5; 48:3–4).

3). Вихід 6:2–3

> ***Далі Бог промовив до Мойсея і сказав йому: Я – Господь! Я з'являвся Авраамові, Ісаакові та Якову, як Бог Всемогутній (Шадай), але зі Своїм іменем – Господь (Ягве)*** (євр. יהוה) ***Я не об'являвся їм.***

Бог говорить Мойсею цілком ясно: «Твоїм батькам, Авраму, Ісааку та Якову Я відкрився як Бог Всемогутній — Божественна Особистість, яку людина може побачити й залишитися живою».

Цей уривок допомагає зрозуміти те, про що йдеться у 33-му розділі книги Вихід (див. стор. 20, пункт 2 і стор. 21 пункт 3):

- з одного боку, Мойсей розмовляє з Господом віч-на віч (Вихід 33:11)
- з іншого боку, він не міг бачити обличчя іншої Особистості (Вихід 33:20).

Згідно з Писанням, «Ель Шаддай» (Бог Всемогутній) — це та Божественна Особистість в Єдиному Бозі, яку люди можуть бачити обличчям до обличчя.

У якому образі Бог Всемогутній з'являвся праотцям?

У розділі 18 книги Буття Бог Всемогутній з'являється Авраамові в образі людини.

Цей розділ починається з вірша, який готує читача до того, що Господь з'явиться Авраамові біля дубрави Мамре (це місце згадується також у 13-му розділі книги Буття, вірш 18).

Буття 18

1 Знову з'явився Авраамові Господь біля дубів мамрійської діброви, коли він сидів у час денної спеки при вході до намету.
2 Підвівши свої очі, він побачив: ось три чоловіки стояли неподалік. Авраам побіг їм назустріч від входу намету і долілиць вклонився,
3 промовивши: Господи, якщо я знайшов милість в очах Твоїх, не обминай, прошу, Твого раба.
4 Нехай принесуть трохи води, щоб Ви помили Свої ноги і відпочили під деревом.
5 Я ж принесу хліба, щоб Ви підкріпилися, а тоді підете, бо для цього Ви зайшли до Вашого раба. Вони відповіли: Зроби так, як сказав.
6 Тож поспішив Авраам до намету Сарри й сказав: Швиденько візьми три мірки питльованого борошна, заміси і зроби паляниці.
7 Сам же Авраам побіг до худоби, вибрав молоде та гарне телятко, дав слузі, який швидко приготував його.
8 Після того взяв сир, молоко, приготовлене теля і поклав перед Ними. Коли Вони їли, він стояв біля Них під деревом.
9 Тоді сказали до нього: Де твоя дружина Сарра? Він відповів: Ось, у наметі.

[10] Один з Них сказав: Я неодмінно повернуся до тебе наступного року, і тоді у твоєї дружини Сарри буде син. Сарра почула це, оскільки стояла при вході до наметy, який був за спиною в Нього.
[11] Авраам і Сарра були людьми похилого віку, і те, що зазвичай буває в жінок, у Сарри припинилося.
[12] Тож Сарра засміялася про себе, кажучи: Тепер, коли це стало неможливим, невже я отримаю таку втіху! Та й господар мій вже старий!
[13] І промовив Господь до Авраама: Чому це, сміючись, Сарра сказала: Невже я можу народити, адже я стара?
[14] Хіба для Господа є щось неможливе? У цей самий час наступного року Я повернуся до тебе, і в Сарри буде син.
[15] Сарра злякалася й почала заперечувати: Я не сміялася. Але Той наполягав: Ні, ти таки засміялася!
[16] Тож Мужі ті підвелися й подалися в напрямку Содома. Авраам, супроводжуючи, йшов разом з Ними.
[17] Йдучи дорогою, Господь сказав: Чи можу Я приховати від Авраама те, що роблю?
[18] Адже в майбутньому від Авраама постане великий та могутній народ, і благословляться у ньому всі народи землі!
[19] Адже Я вибрав його для того, щоби він заповів своїм синам і домові своєму після себе дотримуватися Господньої дороги, творити правду і справедливість, аби Господь міг здійснити для Авраама все, що пообіцяв йому.
[20] Далі Господь сповістив: Крик Содома й Гоморри посилився, і їхній гріх став вельми тяжким.
[21] Тому йду і подивлюсь, чи насправді все відбувається так, як доноситься у їхніх скаргах, котрі долинають до Мене; якщо ж ні, то щоб Я знав.
[22] Тож, повернувшись, Мужі ті пішли у бік Содома; Авраам же продовжував стояти перед Господом.
[23] Підійшовши ближче, Авраам запитав: Невже Ти знищиш разом праведного з нечестивим?
[24] А якщо у місті є п'ятдесят праведників, чи знищиш, не пощадивши усієї місцевості задля п'ятдесяти праведників, які там живуть?

25 У жодному разі Ти не вчиниш так, щоб знищити праведного з нечестивим. Ти не зрівняєш праведника з нечестивим, Адже Ти – Суддя всієї землі. Невже Суддя всієї землі не учинить правосуддя?
26 Та Господь відповів: Якщо знайду в місті Содомі п'ятдесят праведників, то збережу всю місцевість заради них.
27 Авраам же продовжив: Ось я наважився говорити з Господом, хоч я – порох і попіл.
28 А може, до п'ятдесяти праведників не вистачатиме п'ять, – чи знищиш через цих п'ятьох ціле місто? Господь відповів: Не знищу, якщо знайду там сорок п'ять.
29 І знову заговорив Авраам до Господа: А якщо знайдеться там сорок? Господь відповів: Не зроблю того й заради сорока.
30 Нехай не гнівається Господь, що я продовжую говорити, – знову сказав Авраам. – А якщо знайдеться там тридцять? Господь відповів: Не зруйную, якщо знайду там і тридцять.
31 Оскільки я наважився розмовляти з Господом далі, – заговорив знову Авраам, – може знайдеться там двадцять? Господь сказав: Не знищу і задля двадцяти.
32 Хай не гнівається Господь, якщо я спитаю ще раз, – сказав Авраам востаннє. – А якщо знайдеться там хоч десять? Господь відповів: Не знищу й заради десяти.
33 Перестав Господь розмовляти з Авраамом, і відійшов. Авраам же повернувся до місця свого проживання.

Авраам *«сидів у час денної спеки при вході до намету»*. Раптом він побачив трьох чоловіків, які наближалися до нього. Авраам побіг їм назустріч і вклонявся їм.

У 3-му вірші він звертається до одного з них:

> ***«Господи, якщо я знайшов милість в очах Твоїх, не обминай, прошу, Твого раба»***

На івриті тут вживається слово «Адона́й» (множина), а не «Адоні́», як зазвичай звертаються до людини. Більше того, усі дієслова, що відносяться до цього слова, протягом усього вірша вживаються в однині чоловічого роду (*прим. перекладача* — це вказує на те, що Авраам звертається до одного з трьох людей, а не до всіх трьох одночасно).

Це свідчить про те, що одним із цих трьох чоловіків був Сам Господь (Слово «Адонай» у множині, вжите з дієсловами в однині чоловічого роду, завжди відноситься до Господа

— євр. יהוה). Авраам бачив Господа віч-на віч і залишився живим! З цього можна зробити висновок, що людина, яка явилася Авраамові, була Бог Всемогутній (Ель Шаддай).

При читанні цього розділу стає цілком зрозуміло, що Бог Всемогутній явився Авраамові в образі звичайної людини.

Це не перший раз, коли Бог Всемогутній, Ель Шаддай, явився Авраамові. У попередньому розділі (17:1–22) також описується довга розмова між Богом Всемогутнім і Авраамом. У цьому випадку Авраам знав, перед Ким він стоїть.

Детальний розгляд 18-го розділу Буття підтверджує, що сам Бог явився Авраамові в людському образі.

У 10-му вірші Господь звертається до Авраама і обіцяє йому, що Сарра народить сина. Сарра чує цю обіцянку, перебуваючи поруч (хоч і за завісою намету). Усвідомивши її, вона «внутрішньо» засміялася (вірш 12). Це означає, що вона не сміялася вголос.

Сарра засміялася, бо вона та її чоловік були старі, і вона знала, що вже давно не здатна народжувати дітей. Вона зрозуміла, що для здійснення такої обіцянки необхідне чудо. Але від неї було приховано, що один із трьох гостей — сам Господь, тому вона, можливо, подумала, що ці люди просто намагаються їх якось підбадьорити.

Ніде в Біблії не згадується, що до цього моменту Бог являвся також і Саррі віч-на віч.

У **віршах 13–14** Господь говорить Авраамові: **«*Чому це, сміючись, Сарра сказала: Невже я можу народити, адже я стара? Хіба для Господа є щось неможливе? У цей самий час наступного року Я повернуся до тебе, і в Сарри буде син».***

У **вірші 15** Сарра не визнає, що сміялася. Як ми вже говорили, вона не сміялася вголос, тому Сарра думала, що їй буде легко це заперечити, а гість не зможе їй заперечити. Але Бог знає все, що в нашому серці, тому Він рішуче говорить Саррі: ***«Ні, ти таки засміялася!»,*** іншими словами: «Ти не повірила Моїй обіцянці».

У **віршах 16–21** описується, як Господь і два Його ангели закінчують трапезу, встають і вирушають у бік Содому. Господь пояснює, що Він вирішив зійти на землю, щоб подивитися на діла жителів Содому й Гоморри (подібний випадок описаний у Буття 11:5).

У **вірші 22** говориться, що «мужі» пішли в Содом, а Авраам ***«продовжував стояти перед Господом»***. Оскільки до Авраама прийшли три чоловіки, виходить, що двоє з них пішли в Содом, а Авраам залишився з Господом.

У цей момент починається відоме оповідання про «переговори» між Авраамом і Господом про спасіння праведників у Содомі, яке закінчується словами: ***«Перестав Господь розмовляти з Авраамом, і відійшов. Авраам же повернувся до місця свого проживання»*** (вірш 33).

? Хто ці двоє чоловіків, які пішли в Содом?

Буття 19:1 дає відповідь:

> ***«А надвечір до Содома завітали два ангели. Лот у той час сидів при содомській брамі. Побачивши їх, Лот пішов їм назустріч, вклонився долілиць»***

Отже, ці двоє чоловіків були «Ангелами». Вони були послані, щоб врятувати Лота та його сім'ю, перед тим як Бог зруйнував Содом і Гоморру за гріхи їхніх мешканців.

Слово «ангел» у Танаху не завжди означає істоту з крилами! Найчастіше йдеться про небесного посланця, який виглядає зовсім як людина. Іноді це слово вживається навіть стосовно звичайної людини, яка є чиєюсь посланцем.

Висновок:

Бог Всемогутній (Ель Шаддай) — Божественна Особистість, яку люди можуть бачити, явився Авраамові в образі людини.

У рабинському юдаїзмі існує два пояснення 18-го розділу книги Буття:

- Все це було видінням (Рамбам)[5]
- Всі три людини були ангелами (Рамбан)[6]

Дорогий читачу, ти сам мусиш вирішити:

Чи приймаєш ти людську мудрість, чи ясні слова Біблії в 18-му розділі книги Буття? Чи покладаєшся ти на думку людей, чи на Слово Боже в Його буквальному значенні?

[5]Mikra'ot Gedolot – "HaKeter", Genesis, Bar Ilan University Publishing
[6]Mikra'ot Gedolot – "HaKeter", Genesis, Bar Ilan University Publishing

Господній ангел

Нижче наводяться приклади того, як Сам Бог називається в Біблії “Господнім ангелом”.

- У деяких випадках Бог називає Себе цим ім'ям, не являючись при цьому співрозмовнику у видимому образі.

- В інших випадках Писання ясно вказує, що Він реально видимий.

У Біблії словосполучення “Господній ангел” означає, що ця Особа виглядає як посланець Бога — посланець у людській подобі, — а зовсім не обов’язково істота з крилами.

Крім того, у цьому випадку слово "Ангел" допомагає розрізняти між Божественною Особою, яку людям бачити не можна, і Тим, Кого їм дозволено бачити віч-на-віч. Отже, давайте ближче познайомимося з Господнім ангелом:

1) Буття 22

У цьому розділі ми читаємо, як Бог випробовує Авраама. Він наказує йому принести в жертву свого сина Ісака на горі Моріа. Але коли Авраам бере в руку ніж, щоб заколоти сина, Ангел Господній кличе до нього з неба (вірші 11–12):

> «***Та Господній ангел кликнув до нього з неба і сказав: Авраме, Авраме! Той відповів: Ось я! Не піднімай руки твоєї на хлопця, – промовив ангел, – не чини йому нічого, бо тепер Я знаю, що ти боїшся Бога і не пошкодував для Мене свого улюбленого сина»***

Слова ***“не пошкодував для Мене свого улюбленого сина”*** свідчать про те, що саме **Сам Той, Хто Говорив**, тобто Господній ангел, наказав Авраамові принести сина в жертву.

Якщо ми повернемося до першого і другого віршів, ми побачимо, що **Сам Бог** наказав Авраамові принести Ісака в жертву.

Таким чином, ми доходимо висновку, що Господній ангел – це Сам Бог.

У віршах 15–16 Господній ангел клянеться іменем Господа:

> ***«Господній ангел знову заговорив до Авраама з неба:***
> ***Клянуся Собою, – каже Господь, – оскільки ти виявив послух***
> ***і не пошкодував для Мене свого сина, твого єдиного...»***

При читанні цих віршів стає цілком ясно, що Господній ангел — це Сам Господь.

2) Буття 32:23-33

«бачив був Бога лицем у лице»

> ***23 Встав він тієї ночі, взяв обох своїх жінок, обох їхніх слугинь, а також своїх одинадцятеро дітей і переправив через брід Яббок.***
> ***24 Він усіх їх перевів через потік, а за ними також перепровадив усе, що йому належало.***
> ***25 Тож Яків залишився один; і боровся з ним якийсь Чоловік, аж поки не почало світати.***
> ***26 Та, зрозумівши, що не здолає його, торкнувся до м'яза його стегна, і м'яз стегна Якова був ушкоджений, коли Він боровся з ним.***
> ***27 І сказав йому: Відпусти Мене, бо настав світанок. Яків же відповів: Не відпущу Тебе, поки не поблагословиш мене.***
> ***28 Запитав Він Якова: Яке твоє ім'я? Той відповів: Яків.***
> ***29 Він же сказав: Твоє ім'я не буде більше Яків, а зватимешся Ізраїль, бо ти витримав змагання з Богом і є сильний між людьми.***
> ***30 Тоді Яків попросив: Назви, будь ласка, Своє ім'я. У відповідь Той сказав: Чого ти питаєш про Моє ім'я? І з цими словами поблагословив його там.***
> ***31 І Яків назвав те місце Пенуел, говорячи: Я бачив Бога обличчям в обличчя, і моя душа залишилася живою.***
> ***32 Засяяло Якову сонце, коли він залишав Пенуел. Йдучи, він кульгав через біль у своєму стегні.***
> ***33 Ось чому Ізраїльські сини й досі не їдять сухожилля м'яза стегна, бо Той, що боровся доторкнувся до м'яза стегна Якова, тобто до сухожилля***

Яків перевів усе, що мав, через брід Яббок. Після того, як він залишився сам на північному березі броду, він боровся з якимось чоловіком аж до сходу зорі. Коли цей таємничий чоловік звихнув суглоб стегна Якова, той раптом зрозумів, що він боровся не зі звичайною людиною. У 31-му вірші Яків називає це місце **Пенуе́л** (Боже Лице), ***«говорячи: Я бачив був Бога обличчям в обличчя***, і моя душа залишилася живою».

З цих віршів стає цілком ясно, з ким боровся Яків. Він підкреслює, що бачив **Бога обличчям в обличчя** і залишився живий. Отже, він боровся з **Богом Всемогутнім (Ель Шаддай)** — Богом, що явився в людській подобі (див. також Буття 35:9-15; Осії 12:4).

3) Вихід 3:1 — 4:7

Цей уривок описує Мойсея біля палаючого куща. У 2-му вірші говориться:

> ***«Тут йому з'явився Господній ангел у полум'ї вогню з куща»***.

Далі у вірші 4 сказано:

> ***«Коли ж Господь побачив, що він підходить подивитися, то Бог промовив до нього з куща...»***

З цих двох віршів стає ясно, що імена "**Господній ангел"** та "**Бог"** вживаються тут як синоніми.

4) Вихід 13:21 — 14:25 - «Господь йшов перед ними»

Цей уривок описує Вихід із Єгипту та перехід Червоного моря. Він починається такими словами:

> ***«Господь йшов перед ними в денний час у хмарному стовпі, щоб показувати їм дорогу, а вночі – у полум'яному стовпі, щоб освітлювати їм шлях, аби вони могли йти вдень і вночі. Не зникав хмарний стовп з-перед очей народу вдень, як і полум'яний стовп – уночі»***

Отже, з 21-го вірша ми дізнаємося, що **Сам Господь** йшов перед синами Ізраїля, вказуючи їм шлях у пустелі. Як відомо, вони втікали від єгиптян; армія фараона переслідувала їх і відрізала їм шлях до відступу біля Червоного моря.

Вихід 14:19 описує те, як Господь захистив Свій народ:

> ***«Після цього Божий ангел, який ішов попереду Ізраїльського табору, обернувся і перейшов у їхній тил. Перемістився і хмарний стовп, що йшов перед ними, і став позаду них».***

Ми бачимо, що Писання не робить різниці між **Божим ангелом** (14:19) і **Господом** (13:21), а говорить про них як про одну Особу. У цьому уривку Господь описаний як "**Божий ангел"**, як Посланець Бога. Іншими словами, йдеться про ту Божественну Особу, яку люди можуть бачити, тобто про **Бога Всемогутнього** — **«Ель Шаддай»** (див. також Ісаї 52:12: ***«бо перед вами йтиме Господь. Він же, Бог Ізраїлю, буде захищати вас позаду!»***).

5) Вихід 23:20-23 - «Адже Мій ангел піде перед тобою»

[20] Отже, Я посилаю Мого ангела перед тобою, щоб він охороняв тебе в дорозі і привів тебе в ту місцевість, яку Я приготував.

[21] Зважай на нього, прислухайся до його голосу і не чини йому опору. Адже він не пробачить вам ваших переступів, тому що в ньому Моє ім'я.

[22] Якщо уважно прислухатимешся до його голосу і робитимеш усе, що скажу, то Я буду ворогом твоїх ворогів і супротивником твоїх супротивників.

[23] Адже Мій ангел піде перед тобою і запровадить тебе до аморейця, хеттейця, періззейця, ханааниця, гіввійця та євусейця, яких Я знищу

- У книзі **Вихід 13:21** сказано, що **«Господь» (יהוה)** йшов перед народом;
- У книзі **Вихід 14:19** Він названий **«Божим ангелом»**;
- А тут (**Вихід 23:20-23**) сказано, що Той, Хто йде перед народом, — це **«Господній ангел»** (той ангел, про якого Бог говорить, що **в ньому Його ім'я**).

! ***Це ще одне підтвердження того, що "Господній ангел" — це Сам Господь.***

6) Книга Суддів 6:11–24 — "Але Господь, повернувшись до нього, сказав..."

[11] Після того прийшов Господній ангел, і сів в Офрі під дубом Йоаша, нащадка Авієзера, в той час коли його син, Гедеон, ховаючись від мідіянців, молотив пшеницю у чавильні для винограду.
[12] Господній ангел з'явився йому і привітав його: Господь з тобою, хоробрий воїне!
[13] А Гедеон йому відповів: О, мій Владико! Якщо Господь є з нами, то чому нас усе це спіткало? Де всі ті Його чудеса, про які нам розповідали наші батьки, кажучи: Хіба не Господь вивів нас із Єгипту? А тепер Господь залишив нас, віддавши нас у руки мідіянців!
[14] Але Господь, повернувшись до нього, сказав: Іди і, як могутній воїн, врятуй Ізраїль з рук мідіянців! Адже Я тебе посилаю!
[15] Та Гедеон йому відповів: О, мій Владико! Як же я врятую Ізраїль? Адже моя родина найслабша в племені Манассії, а я наймолодший у сім'ї свого батька.
[16] Але Господь запевнив його: Я буду з тобою, і ти знищиш мідіянців, як одного чоловіка.

17 Однак Гедеон попросив Його: Якщо я здобув Твою прихильність, то покажи мені якусь ознаку, що це Ти розмовляєш зі мною!
18 Отже, не відходь звідси, доки я не повернусь до Тебе й не принесу мій дар, який покладу перед Тобою. А Той відповів: Я залишатимусь тут, доки ти не повернешся.
19 Гедеон пішов і приготував козеня з отари, а також прісні хліби з однієї ефи борошна; він поклав м'ясо в кошик, а юшку налив у горщик і приніс до Нього під дуб, та й поклав перед Ним.
20 А Божий ангел сказав йому: Візьми м'ясо та прісні хліби й поклади на он тому камені, а юшку вилий на них. Гедеон так і зробив.
21 Господній ангел простягнув палицю, яку тримав у руці, та її кінцем доторкнувся до м'яса й прісного хліба, – і вийшов вогонь зі скелі, й поглинув м'ясо та прісні хліби. І Господній ангел зник з-перед його очей.
22 Тоді Гедеон усвідомив, що це дійсно був Господній ангел, тому Гедеон вигукнув: Горе мені, Владико Господи, адже я бачив Господнього ангела обличчям в обличчя!
23 Але Господь сказав йому: Мир тобі! Не бійся, – ти не помреш!
24 І збудував там Гедеон жертовник Господу, й назвав його: Господь – це мир! Він ще й досі є в Авієзеровій Офрі

Господній ангел сів під дубом в Офрі, там Він побачив Гедеона, який молотив пшеницю. Гедеон робив це таємно, у точилі, ховаючись від мідянців, щоб вони не вкрали його врожай. Господній ангел вернувся до Гедеона з благословенням: ***"Господь з тобою, хоробрий воїне!"***

Положення Синів Ізраїлевих було дуже важким, тому Гедеон відповів з гіркотою:***„О, мій Владико! Якщо Господь є з нами, то чому нас усе це спіткало? Де всі ті Його чудеса, про які нам розповідали наші батьки"***

Гедеон отримав відповідь на своє запитання. Далі в цій оповіді Ангел Господній двічі називається Самим Господом (יהוה) — вірші 14, 16.

Спочатку Гедеон думав, що його гість — звичайна людина. У 13-му вірші він називає Його "господине мій" ("Адоні" — шанобливе звернення до людини). Але починаючи з 15-го вірша він зрозумів, перед Ким стоїть, і почав звертатися до свого Гостя: "Господи" ("Адона́й"). Однак Його справжню велич Гедеон усвідомив лише після того, як Гість за допомогою знамення довів, що Він — Бог.

«Єгова Шалом»

Зверніть увагу, що Гедеон називає Бога, якого він бачив віч-на-віч, іменем “Єгова Шалом” (יהוה שלום). Хоча Господь послав Гедеона на війну проти мідянців, його серце сповнене миру. Він був упевнений в тому, що Бог виконає Свою обіцянку, вразить мідянців і дасть спокій Ізраїлю. Це означає, що й ми можемо мати мир і спокій у душі, навіть якщо навколо нас точаться війни. Але це можливо лише тоді, коли ми живемо згідно з водінням Божим (Псалом 91).

Істинний і вічний душевний спокій доступний кожній людині. Про те, як отримати від Бога цей чудесний мир, говориться в кінці книги (стор. 143, див. також До Римлян 5).

7) Книга Суддів 13 - “Ми напевно помремо, адже ми бачили Бога!”

Господній ангел явився дружині Маноаха і сказав їй, що вона народить сина (Самсона), і що він буде “назорей Божий” та визволить Ізраїля від филистимців. Вона розповіла про це своєму чоловікові, кажучи, що до неї приходив ***“Божий чоловік; з вигляду він був подібний до Божого ангела, так що викликав у мене страх”***.

Маноах молився і просив, щоб “Божий чоловік” прийшов ще раз і пояснив їм, як учинити з дитиною, що мала народитися. У відповідь на його молитву Господній ангел прийшов до них ще раз. Отримавши всі настанови, подружжя хотіло приготувати гостеві козеня, але Він відмовився їсти і наказав Маноахові принести козеня в жертву, “принеси його Господу у всепалення”.

Давайте подивимося, що сталося далі (**Книга Суддів 13:20-22**):

> ***20 Далі сталося таке: коли полум’я над жертовником знялось до неба, то Господній ангел також піднявся в полум’ї жертовника до неба. Побачивши таке, Маноах та його дружина впали долілиць на землю…***
> ***21 Після цього Господній ангел більше не з’являвся ні Маноахові, ні його дружині. Але Маноах зрозумів, що це дійсно був Господній ангел.***
> ***22 І Маноах сказав своїй дружині: Ми напевно помремо, адже ми бачили Бога!***

Побачивши те, що відбувалося, Маноах та його дружина зрозуміли, що до них приходила не проста людина, а Господній арнгел. Їм було цілком ясно, що вони бачили Бога обличчям до обличчя.

Як відомо, батьки Самсона не померли внаслідок цієї зустрічі. Вони бачили Бога Всемогутнього (Ель Шаддай), Божественну Особу, яку люди можуть бачити (див. також

Вихід 33:14-15; Числа 22:22-35; Суддів 2:1-5; 1 Самуїла 19:1-15; Захарії 1:11-12; 3:1-5; 12:8; Псалом 34:8; 35:1-6).

Попередні висновки:

1. Бог єдиний
2. Єдиний Бог складається з **Трьох Осіб**
   а) **Дух Божий** (Святий Дух);
   б) **Особа, яку не можна побачити віч-на-віч**. Ім'я цієї Особи – «Господь»
   в) **Особа, яку можна побачити віч-на-віч**, ім'я якої також «Господь»

Ця Божественна Особа, яку людям можна бачити, являлася їм під різними іменами, що вказують на Її характер та якості. Для того, щоб ми могли відрізнити Її від Того, Кого не можна побачити віч-на-віч, і для того, щоб підкреслити, що Вона була «послана» людям, Писання інколи називає Її “Ангелом Божим”.

Ця Особа являлася нашим праотцям, Її ім’я — “Бог Всемогутній” (אל שדי) — Ель Шаддáй.

Розділ 3

Імена Бога Всемогутнього відкривають риси Його характеру

Ім’я “Бог Всемогутній” (Ель Шаддáй) має глибокий зміст. Уважно вивчивши ті місця Писання, де Бог являється людям, називаючи Себе цим ім’ям, ми зможемо краще зрозуміти характер Бога Всемогутнього. Він...

- Бог — Вседержитель, сильний і перемагаючий,
- Він вимагає від людей жити в чистоті та святості,
- Бог може задовольнити всі потреби людини, подібно до того, як молоко матері задовольняє всі потреби немовляти.

Оскільки кожне ім’я Бога свідчить про якусь якість Його характеру, корисно буде зробити огляд **інших імен** Бога Всемогутнього. Це дозволить нам краще пізнати Його.

! Запам'ятайте:

Ель Шадда́й (Бог Всемогутній) — це Божественна Особа, яку люди можуть бачити. Тому в усіх прикладах, які ми розглянемо нижче, ми зустрінемося з Особою, яка...

- видима співрозмовникам віч-на-віч;
- є Самим Богом (що стає зрозуміло при читанні тексту).

Наприкінці нашого дослідження ми побачимо, що одне з імен Бога Всемогутнього — це «Месія, Син Божий».

1) Вождь Господнього війська (Ісуса Навина 5:13-15):

> ***13 Якось, коли Ісус був неподалік Єрихона, то, звівши свої очі, він побачив чоловіка, котрий стояв перед ним, з оголеним у своїй руці мечем. Підійшовши до нього, Ісус запитав його: Ти належиш до нас, чи до наших ворогів?***
> ***14 А Той відповів: Ні, Я – Вождь Господнього війська і тепер Я прийшов сюди. Тоді Ісус, впавши долілиць, поклонився і сказав Йому: Що мій Владика накаже Своєму слузі?***
> ***15 Вождь Господнього війська промовив до Ісуса: Зніми взуття з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, святе! Тож Ісус так і вчинив.***

Ісус Навин побачив чоловіка, озброєного мечем. Будучи досвідченим воїном, він сміливо підійшов до незнайомця та запитав: «Ти належиш до нас, чи до наших ворогів?»

Цей “чоловік” (вірш 13) назвався “Вождем Господнього війська”. Тільки цієї миті Ісус Навин зрозумів, що його співрозмовник — не простий “чоловік”, тому він “впавши долілиць, поклонився” Йому.

Вождь Господнього війська прийняв поклоніння Ісуса Навина. Якби Він був лише ангелом або людиною, посланою Богом, Він не допустив би поклоніння. Наприклад, коли Даниїл “лежав обличчям своїм до землі” перед ангелом Гавриїлом, той підняв його і поставив на ноги (Даниїл 8:16-18).

Новий Заповіт також говорить про те, як рішуче посланці та Божі ангели відкидали поклоніння людей (Дії 10:25-26; 14:11-15; Об'явлення 19:10; 22:8-9).

Але Вождь Господнього війська не лише прийняв поклоніння Ісуса Навина, Він також повторив слова, сказані Богом Мойсеєві з палаючого куща: “**зніми взуття з твоїх ніг”** (Вихід 3:5).

! ***На підставі цих фактів ми можемо з упевненістю сказати, що Вождь Господнього війська — ніхто інший, як Ель Шаддай (Бог Всемогутній), — Божественна Особа, яку люди можуть бачити.***

Ім’я "Вождь Господнього війська” та обставини Його явлення ясно вказують на одне з призначень Бога Всемогутнього: Він захищає Своїх обраних.

2) Господній ангел і Бог що бачить (Буття 16:7-13):

> ***7 Ангел Господній знайшов її біля джерела води в пустелі, – біля джерела по дорозі до Шура.***
> ***8 Агаро, рабине Сарина, – сказав ангел, – звідки ти прийшла і куди прямуєш? Вона ж відповіла: Я втікаю від моєї господині Сари.***
> ***9 Тоді Господній ангел сказав: Вернися до своєї господині й будь їй покірною.***
> ***10 Вельми розмножу твоїх нащадків, – продовжив Господній ангел, – так що й не порахувати їх, – такими численними вони будуть.***
> ***11 Далі Господній ангел сказав: Ось ти завагітніла й народиш сина, дай йому ім’я Ізмаїл, тому що почув Господь про твоє приниження.***
> ***12 Він буде кочовою людиною, наче дикий осел. Рука його буде проти всіх, і руки всіх проти нього. Він оселиться серед усіх своїх братів.***
> ***13 І назвала вона Ім’я Господа, Який розмовляв із нею: Ти – Бог, що бачиш! Бо вона говорила: Невже я побачила Того, Хто бачить мене?***

Агар, служниця Сари, зачала від Авраама і почала зневажати свою пані. У відповідь Сара почала утискати її, і коли Агар не могла більше цього винести, вона втекла в пустелю. Там вона зустріла Ангела Господнього біля джерела води по дорозі до Шуру. Агар не здивувалася вигляду чоловіка, який заговорив з нею, — ймовірно, тому що його зовнішність була абсолютно звичайною для людини (як відомо, слово “ангел” іноді є синонімом слова “посланець”).

Цей Чоловік наказав Агар повернутися до Сари і “впокоритися їй”. А потім Ангел Господній благословив її та оголосив їй, що вона народить сина, ім’я якому буде Ізмаїл. Ангел Господній також пророчо передрік майбутнє Ізмаїла. Лише тоді Агар зрозуміла, що вона стоїть не перед звичайною людиною, а перед Самим Господом.

Тому у вірші 13 сказано: ***«І назвала вона Ім'я Господа, Який розмовляв із нею: Ти – Бог, що бачиш!»*** (див. також Буття 22:1-19; Вихід 3:1-4:17; 13:21-14:25).

! ***Той факт, що Агар бачила Господа віч-на-віч і не померла, приводить нас до висновку, що вона бачила Бога Всемогутнього (Ель Шадда́й) — Божественну Особу, яку люди можуть бачити.***

Бог що бачить

Це ім'я свідчить ще про одну якість Бога Всемогутнього:

- **Він усе бачить**

Моє життя для Нього — відкрита книга. Коли я занурююся в думки, роблю вчинки або віддаюся звичкам, які волію приховувати від інших, я повинен пам'ятати, що нічого не зможу приховати від Бога, Який бачить мене!

Але ця якість Бога не лише допомагає пробуджувати мою совість, а й наповнює мене радістю: "Бог що бачить" — це люблячий Отець, Який бажає мати особисті стосунки зі мною, Який цікавиться моїм життям, Той, Хто веде мене і береже (див. також Псалом 139).

Давайте дослідимо ще чотири уривки з Писання, які допоможуть нам краще зрозуміти якості Бога Всемогутнього. Хоча ім'я "Бог Всемогутній" (Ель Шадда́й) не згадується в цих уривках, але їхній зміст ясно вказує на те, що йдеться про Нього, про Божественну Особу, яку люди можуть бачити віч-на-віч.

3) Ангел обличчя Його (Ісаї 63:8-9)[7]

> ***8 І сказав: „Вони справді наро́д Мій, сини, що неправди не кажуть," — і став Він для них за Спаси́теля.***
> ***9 В усякому у́тиску їхньому тісно було́ і Йому, і Ангол обличчя Його їх спаса́в. Любов'ю Своєю й Своїм милосердям Він ви́купив їх, і їх підні́с і носив їх усі дні в давни́ну.***

Ісая представляє своїм слухачам дві Особи:

1. **Господа,** кажучи, що скорботи, яких вони зазнали, завда́ли болю і Йому;
2. Ангела обличчя Його, який "***ви́купив їх, і їх підні́с і носив їх усі дні в давни́ну***".

[7]При розгляді цього біблійного уривка використовується переклад Івана Огієнка

Виникає питання: Хто ж він — "Ангел обличчя Його"?

Відповідь ми знаходимо в книзі Вихід 33:14-15. Мойсей благає Бога, щоб Він ішов з ним пустелею і допомагав йому керувати народом Ізраїля. Господь відповідає йому: ***«Сам Я*** (букв. «Моє обличчя́») ***підý,- і введý тебе до відпочинку»***.

Давайте пригадаємо:

- У Вихід 13:21 сказано, що Сам Бог ішов перед Ізраїлем пустелею (див. стор. 33);
- Ми також дізналися, що Мойсей розмовляв із Божественною Особою, яка йшла попереду народу, "***лице в лице, як говорить хто до друга свого"*** (див. стор. 21-22).

Таким чином, **Ангел обличчя Його** — це Бог Всемогутній (Ель Шаддáй), — Божественна Особа, яку людям дозволено бачити. Ім'я «Ангел обличчя Його» не говорить про те, що ця Особа за своїм положенням нижча від Самого Бога, незважаючи на те, що Вона являється в образі людини. Дивлячись на Нього, ми бачимо Бога (див. також Второзаконня 4:37; Івана 14:6-14).

Чому Бог дозволяє нам бачити обличчя цієї Особи — обличчя Бога Всемогутнього?

Через Його любов до нас. Бог створив людей, тому що Він благий за Своєю природою. Його любов виражається у бажанні віддавати. Близькість Бога Всемогутнього до людей — це вираження Його любові. Це дає людям можливість пізнати Його, бажання підкорятися Йому і служити Йому вічно. Завдяки Його любові ми живемо, незважаючи на наші гріхи (див. Ісаї 53; Івана 3:14-21).

У розглянутому нами уривку (Ісаї 63:8-9) ми побачили, що «Ангел обличчя Його» наділений абсолютно особливими якостями: Він – Визволитель та Спаситель Ізраїля. В уривку, який ми розглянемо нижче, ці якості стають самим **ім'ям** Бога:

4) Викупитель [1] (Ісаї 48:17-18):

> ***[17] Ось що говорить Господь, твій Викупитель, Святий Ізраїлів: Я – Господь, твій Бог, Котрий навчає тебе корисному, Котрий провадить тебе дорогою, якою потрібно ходити.***
>
> ***[18] О, якби ти вважав на Мої Заповіді, тоді твій мир був би, як ріка, а твоя справедливість, – як морські хвилі***

У цих віршах Господь проголошує, що Він — Викупитель Ізраїля, Святий Ізраїлів. Він також говорить про Себе як про Вчителя, який навчає і веде Свій народ Божим шляхом. Слова, якими Він описує Себе в цих віршах, нагадують прохання Мойсея у 33-му розділі книги Вихід (вірші 13-15): «***... відкрий мені Свої дороги, щоб я був переконаний, що, дійсно, знайшов милість в очах Твоїх... Якщо Ти Сам не підеш, то й не виводь нас звідси»*** (див. пояснення цього тексту на стор. 20, пункт 3: Мойсей просив у Бога пізнати Його шлях, і щоб Він Сам (тобто «Ангел Його обличчя») був з ним).

У 48-му розділі книги Ісаї Господь проголошує, що Він — Той, Хто навчає і веде Ізраїля. Таким чином, Він не лише «твій Викупитель, Святий Ізраїлів», але і “Ангел обличчя Божого”, про якого говориться в книзі Ісаї 63:9 (див. стор. 20, пункт 3).

Зміст цих віршів (17–18) також нагадує нам те, що сказав Бог Всемогутній Авраамові у кн. Буття 17:1: ***«Я – Бог Всемогутній! Ходи зі Мною, і будь бездоганним!»***. Ходити перед Богом означає ходити шляхом істини та справедливості. За це Господь обіцяє нам захист та благословення.

- **Викупитель [2] (Ісаї 54:5):**

  «бо твій Чоловік – твій Творець; Його Ім’я – Господь Саваот! Він є і твоїм Спасителем *(на івриті — Викупитель)* ***, Святим Ізраїлевим – Богом всієї землі Він називається»***

Цей уривок Писання має особливе значення з двох причин:

1. У цьому короткому вірші Бог названий шістьма різними іменами:

   - **Чоловік Ізраїля** (Бог описаний тут як чоловік, що взяв Ізраїль за дружину; див. також кн. Осії 2:19-20);
   - **Творець Ізраїля** (Сотворитель народу);
   - **Господь Саваот** (Господь військ);
   - **Викупитель Ізраїля** (слова “**Викупитель”** та “**Визволитель”** як імена Бога зустрічаються в Танаху 18 разів: Ісаї 41:14; 43:14; 44:6; 47:4; 48:17; 49:7, 26; 54:5, 8; 60:16; 63:16; Єремії 50:34; Псалом 19:15; 78:35; Притчі 23:11; Йов 19:25);
   - **Святи́й Ізраїлів;**
   - **Бог усієї землі**

2. Ісая використовує множину (букв. «твої Творці, твої Викупителі»), щоб підкреслити множинність, укладену в Єдиному Бозі.

Множина в іменах і описах Бога (в оригінальному тексті на івриті) вживається також у таких місцях Писання:

- **Еклезіаста 12:1**

  «Пам'ятай свого Творця» (євр. «своїх Творців»)

- **Псалом 149:2:**

  «Хай радіє Ізраїль своїм Творцем» (євр. « своїми Творцями)

- **Буття 1:26**

  «Створімо людину за Нашим образом й за Нашою подобою»

- **Буття 3:22**

  «Тоді сказав Господь Бог: Оце став чоловік немов один з Нас»

(Питання множинності, укладеної в Єдиному Бозі, докладно розглянуте в 1-му розділі, «Абсолютна чи складена Єдність?», стор. 12)

На початку Ісая говорить про Викупителя Ізраїля (Який, як ми бачили, є також Богом Всемогутнім), а потім дає Йому додаткові імена: "Святий Ізраїлів" і "Бог усієї землі". Таким чином, пророк навчає нас того, що Бог Всемогутній (Ель Шаддай) управляє всім, що відбувається на Землі.

Це узгоджується зі словами пророка **Даниїла** (**7:13-14**):

> ***[13] А ще я побачив у нічних видіннях, як з небесними хмарами йшов ніби Людський Син, Котрий наблизився до Стародавнього днями, і був підведений до Нього.***
> ***[14] І Йому було дано владу, славу і царство, аби всі народи, племена та язики Йому служили. Його влада стане вічною владою, яка не минає, – Його владарювання не буде призупинене***

- **З одного боку**, Він був **«як Людський син»**,
- **З іншого боку**, Йому була дана така влада, яка може бути лише в **Самого Бога**, — зокрема, й вічне владарювання.

Таким чином, і в цьому місці Писання йдеться про Бога Всемогутнього, якого люди можуть бачити.

Дізнавшись із книги пророка Ісаї (54:5) про те, що Святий Ізраїлів також є і Богом усієї землі́, звернімося тепер до 2-го Псалма. Тут ми знайдемо ще більш докладний і точний опис Божественної Особи, яку ми можемо бачити, як Бога усіє́ї землі́.

5) Помазаник Господній (**Псалом 2**)

[1] Чому метушаться народи, а люди замишляють підступні речі?
[2] Повстають земні царі і князі змовляються разом проти Господа та Його Помазаника, мовляв:
[3] Розбиймо їхні кайдани і скиньмо з себе їхнє ярмо.
[4] Той, Хто знаходиться на небі, посміхається, – Господь глузує з них.
[5] Він заговорить до них у Своєму гніві й в обуренні Своїм наведе на них страх:
[6] Я вже поставив Свого царя на Сіоні, – на Моїй святій горі,
[7] Я сповіщу Господню постанову! Господь сказав мені: Ти Мій Син, Я сьогодні Тебе породив.
[8] Проси в Мене, і дам Тобі народи як Твою спадщину, і Твоє володіння буде до країв землі.
[9] Ти їх розгромиш залізним жезлом, розіб'єш їх, як глиняний посуд.
[10] Тож тепер станьте розумнішими, царі! Прийміть застереження ви, що правите землею!
[11] Служіть Господу зі страхом і радійте з треммтінням.
[12] Шануйте Сина, щоб Він не розгнівався і ви не загинули в дорозі, коли зненацька спалахне Його гнів. Блаженні всі, що на Нього покладаються

Визначення:

Помазаник (Месія):

а. Цар або священик, помазаний святим єлеєм

б. Викупитель, очікуваний Ізраїлем.

Цар — Месі́я:

Звання, дане єврейськими мудрецями очікуваному Викупителеві, Месі́ї — Сину Давида, який принесе повне визволення Ізраїлю наприкінці часів (згідно зі словником «Е́вен Шоша́н», вид. «Кір'я́т Се́фер», 1987 р.)

Вірш 1: «*Чому метушаться народи»* - Псалом 2 починається з опису заколоту

народів світу проти Господа та Його Помазанику. Яка причина цьому? Народи почуваються зв'язаними, позбавленими свободи виконувати свої нечестиві бажання. Вони намагаються розірвати "пута", звільнитися від правління та влади Господа та Його Помазаника.

Вірш 4: ***«Той, Хто знаходиться на небі, посміхається»*** **-** Господь сміється над ділами народів. Вивчивши ті місця Писання, де говориться, як Господь сміється, ми можемо дізнатися, коли Бог сміється і яка доля тих, над ким Він сміється (див. Псалом 37:13; 59:9).

Сміх Господа завжди викликаний дурною, безрозсудною поведінкою нечестивих людей, які відкидають Його Самого, Його Слово та Його волю. За сміхом Бога слідує покарання нечестивих. Писання говорить нам, що Творець сміється над марними спробами людей протистояти Його плану.

Вірш 6: ***«Я вже поставив Свого царя на Сіоні, – на Моїй святій горі»*** **-**Цей вірш являє план Божий: Він зробить Месію царем в Єрусалимі. Отже, ще одне ім'я Месії — це "Цар" (див. також Ісаї 24:23 ***«..коли Господь Саваот зацарює на горі Сіон та в Єрусалимі, а перед старійшинами засяє Його слава»***; Псалом 45:7-8 ***«Престол Твій, Боже, по віки вічні, скіпетр Твого царства – це скіпетр справедливості. Ти любиш справедливість і ненавидиш беззаконня, тому помазав Тебе, Боже, Твій Бог оливою радості, як нікого з друзів Твоїх»***)

Далі, Цар - Месія отримує ще одне ім'я, яке ставить Його вище за всіх інших царів:

6) Божий Син [1] (Псалом 2:7, 12)

> У віршах 7-9 автор псалма передає нам слова, з якими Господь звертається до Свого Помазаника: ***«Я сповіщу Господню постанову! Господь сказав мені: Ти Мій Син, Я сьогодні Тебе породив. Проси в Мене, і дам Тобі народи як Твою спадщину, і Твоє володіння буде до країв землі. Ти їх розгромиш залізним жезлом, розіб'єш їх, як глиняний посуд».***

! ***Ці вірші показують, що стосунки між Господом і Месією, Царем усієї землі — це стосунки Отця і Сина.***

Чи може бути, що Син, про якого йдеться в цьому псалмі, це цар Давид чи якийсь інший цар Ізраїля? Ні, це неможливо, тому що Синові Господа тут обіцяне володіння над усією землею. Ані цареві Давиду, ані жодному іншому цареві Ізраїля ніколи не було обіцяно нічого подібного.

Господь царя Давида

Давид усього лише спостерігав збоку за стосунками між Богом і Царем — Месією. Найбільш ясно це видно в наступному вірші:

> ***«Промовив Господь (ЯГВЕ) до Господа (Адонай) мого: Сядь праворуч Мене, доки не покладу ворогів Твоїх до підніжка для Твоїх ніг»*** (Псалом 110:1)

Цар Давид представляє нам дві Особистості, які вищі за нього самого: «Господа» (יהוה) та Господа мого (אדוני).

- Господь (יהוה) — це той, хто говорить;
- Господь царя Давида (якого він називає «Мій Господь» — Адоні) — Той, Кого Господь (יהוה) запрошує сісти праворуч Його.

Давайте точніше визначимо, ким є «Господь царя Давида»:

1. Давид називає Його «Мій Господь», що вказує на Його перевагу.
2. Але Давид сам — цар Ізраїля, і в його царстві немає нікого, хто перевершував би його (крім Бога).
3. Сам Бог підкоряє цьому «Господу» його ворогів, обіцяючи покласти їх до підніжка до Його ніг. Таким чином, «Господь» Царя Давида отримує вищу владу і володіння від Самого Бога (подібно до «Помазаника Господа» у 2-му Псалмі та «Сина людського» у книзі Даниїла 7:13-14).
4. «Господу» Царя Давида дано місце праворуч (по праву руку) Бога (יהוה). Танах навчає нас, що це місце зберігається за Самим Богом, і жодному ангелу чи людині не дозволено сідати на ньому (див. розділ «Лише Бог має право іменуватися “Високим і Прославленим”» та «Хто НЕГІДНИЙ звання “Високий і Прославлений”» (стор. 105).

Висновок:

Той, хто сидить праворуч Бога у Псалмі 110:1 — це Месія, Цар всієї землі, описаний у 2-му Псалмі. Саме Йому (а не цареві Давиду, або будь-якому іншому земному цареві) обіцяне володіння над усією землею. (див. Ісаї 11:1-5).

У книзі Об’явлення (2:27; 12:5; 19:15) також ясно говориться про Ісуса Христа. В Об’явленні 3:21 Ісус сказав: ***«Переможцеві дозволю сісти зі Мною на Моєму престолі, – як і Я, перемігши, сів з Моїм Отцем на Його престолі»***

Псалом 2:7: ***«Ти Мій Син, Я сьогодні Тебе породив»*** - Що означають ці слова?

1. Господь вказує тут на Свою близькість до Месії та описує Їхні стосунки як Отця і Сина. Ці стосунки дарують Синові ту саму владу і володіння, що й в Отця.
2. Господь називає Месію, Царя всієї Землі, Своїм Сином, щоб навчити нас істини про Божественну Єдність.
3. Господь називає Месію Сином, якого Він «породи́в». Це вказує на те, яким чином Месія прийде у світ. Пророцтва в книзі Буття 3:15; Михея 5:2; Ісаї 7:14; 9:6-7 говорять про те, що Месія мав народитися надприродним чином від діви. Слова Божі в Псалмі 2 допомагають нам пізнати істинного Месію.
4. ***«Я сьогодні Тебе породив»*** - Ці слова також передвіщають воскресіння Месії з мертвих (див. Дії 13:33)

Вірші 11-12: ***«Служіть Господу зі страхом і радійте з треммтінням. Шануйте Сина, щоб Він не розгнівався і ви не загинули в дорозі, коли зненацька спалахне Його гнів. Блаженні всі, що на Нього покладаються»*** - Бог пояснює правителям народів, що їм потрібно робити для того, щоб уникнути Його суду:

- Господь заповідає людям поклонятися Йому “зі страхом”, тобто бути слухняними Його Слову, жити згідно з Його волею і віддавати Йому всю славу, якої Він гідний як Цар царів і Владика світу.
- Страх перед Ним і любов до Нього виражаються в нашому ставленні до Сина.
    1. ***«Шануйте Сина»*** (На івриті: "Цілуйте Сина") - тобто возлюбити Сина Божого від усього серця.
    2. ***«Блаженні всі, що на Нього покладаються»*** - Нам заповідано покладатися на Сина в усьому та ховатися під Його кри́лами.

Під чиїми крилами ми повинні шукати місце спокою?

Відповідь ми знаходимо у пророка Єремії (17:5,7): *«Так говорить Господь:*

1. ***Проклята людина, яка покладається на іншу людину та вважає тіло своєю опорою, а серцем відвертається від Господа!»***

Далі він продовжує цитувати Господа і каже:

2. ***«Проте благословенна людина, яка цілковито покладається на Господа, і надією якої є Господь»*** (див. також Псалом 34:9, 146:3)

Іншими словами:

- Проклятий той, хто надіється **на людей**.
- Благословенний той, хто надіється **на Бога.**

І разом з тим,

- Блаженний (благословенний) той, хто уповає **на Сина**

! **Оскільки нам заборонено поклонятися людині з плоті та крові, стає зрозуміло, що «Син» у 2-му Псалмі — це Сам Бог.**

Оскільки нам заборонено поклонятися людині з плоті та крові, стає зрозуміло, що «Син» у 2-му Псалмі — це Сам Бог.

Господь називає Месію «Сином» для того, щоб підкреслити близькість між Ними, а не для того, щоб вказати на відмінність становищ, які Вони займають у Божественній Єдності.

Отже, ми бачимо, що «Син» із 2-го Псалма — Месія — не може бути ніким іншим, як Самим Господом.

Месія правитиме всіма народами з Сіону (вірш 6).

Порівнявши Псалом 2 з Дан. 7:14 (див. стор. 46), ми розуміємо, що Він, будучи правителем усього світу, зобов'язаний бути Богом, навіть будучи водночас описаним як ***«ніби Людський Син»*** (Дан. 7:13). Це веде нас до висновку, що у Псалмі 2 описується Ель Шадда́й — Бог Всемогутній, та особистість Бога, яку люди можуть бачити віч-на-віч і залишитися живими.

Псалом 2 представляє ще кілька Його імен:

- **Помазаник Господа** (Месія — вірш 2)
- **Син Божий** (вірші 7, 12)
- **Цар усієї землі** (вірш 8)
- **Господь** (יהוה - вірш 12; Єремія 17:7)

Цей псалом дає нам ще одне важливе одкровення: Месія названий «Божим Сином». Таким чином, Божественна Особистість, яку нам не можна бачити — це «Бог Отець».

Ім’я «Божий Син» має величезне значення, тому ми розглянемо ще одне місце Писання, в якому воно зустрічається.

Божий Син [2] (Притчі 30:1-4)

[1] Слова Аґура, сина Якея, массеянина. Слово цього мужа до Ітієла, – до Ітієла і Укала.
[2] Насправді, я найнерозумніший з людей, і людського пізнання в мене немає.
[3] Мудрості я не навчався і знання святих не маю.
[4] Хто піднявся на небо і зійшов? Хто втримав вітер у жмені? Хто загорнув воду в одежу? Хто встановив усі межі землі? Яке Його Ім'я і яке ім'я Його Сина, – скажи, якщо знаєш?

У цьому розділі Аґур, син Якея, доходить певних висновків. Дорікаючи Ітієлу та Укалу, він говорить їм:

«Ви думаєте, що я нічого не розумію в житті, що в мене немає мудрості і що я не маю жодного уявлення про Бога та те, як Він діє серед людей? Отже, якщо ви вважаєте мене дурнем, а себе мудрими, тоді дозвольте мені поставити вам кілька запитань:

- Хто піднявся на небо і зійшов?
- Хто втримав вітер у жмені?
- Хто загорнув воду (всі моря) в одежу?
- Хто створив увесь світ і продовжує керувати всіма силами природи та її законами?
- Яке Його Ім'я?

Я вважаю, що ви знаєте відповіді на всі ці запитання (адже всі поставлені Аґуром запитання були риторичними, і єдиною відповіддю на них може бути: Бог!). Але чи знаєте ви також і ім'я Сина Його?»

«Його Син» — це Божий Син, але оскільки це не зовсім «ім'я», ми поки що залишаємося із шостим запитанням:

«Яке ім'я Його Сина, – скажи, якщо знаєш?»
Хто він — Божий Син?

Божий Син — це Бог Всемогутній (Ель Шаддáй), Месія. Той, хто знає Сина, знає й Отця. Якщо ви не знаєте Божого Сина, Месію, то ваше знання неповне, а ваша мудрість

недосконала. Далі ми побачимо, що Божий Син, Месія — це ніхто інший, як Ісус (див. Івана 3:13; 14:6-14, до Ефесян 4:9-10).

Слова Аґура з книги Притч навчають нас, що істинна мудрість полягає в пізнанні Божого Сина. Це не просто теоретичне знання, але таке, яке виявляється в любові та бажанні виконувати Його волю.

Є лише один шлях пізнати Божественну особистість, яку людям не можна побачити: ми повинні «вшанувати Сина» (Псалом 2:12, букв. «поцілувати» Сина). Це означає, що ми повинні любити Бога Всемогутнього (Ель Шадда́й — Божественну особистість, яку ми можемо бачити віч-на-віч) і мати з Ним особисті стосунки. Ми повинні пізнати Божого Сина, Месію.

Той, хто справді хоче пізнати Месію, повинен молитися, щоб Божий Дух відкрив очі його серця, щоб він усвідомив свою гріховність і зрозумів, що потребує Спасителя, який спокутував його гріхи.

Тільки Божий Дух здатний змінити життя людини, дати їй можливість отримати прощення гріхів по вірі, пізнати Бога та жити в послуху Йому (Притчі 1:7; 9:10; Йов 33:12-33; Екклезіаст 3:11-15; Івана 14-16; 1 Коринтянам 2:6-16).

Отже, ми вивчили більшу частину імен Бога Всемогутнього (Ель Шадда́й). Давайте їх перерахуємо:

- Ангел Господній (Буття 16:7-13)
- Бог що бачить (Буття 16:13)
- Господь (יהוה -Вихід 13:21)
- Вождь Господнього війська (Ісуса Навина 5:14)
- Єгова Шало́м (Суддів 6:24)
- Перший і Останній (Ісаї 48:12-16)
- Викупитель (Ісаї 48:17; 63:9)
- Той, Хто навчає корисному і провадить дорогою (Ісаї 48:17)
- Святий Ізраїлів (Ісаї 54:5)
- Бог всієї землі (Ісая 54:5)
- Спаситель (Ісаї 63:8)

- Ангел обличчя Його (Ісаї 63:9 - у перекладі Івана Огієнко)
- Помазаник (Месія) (Псалом 2:2)
- Цар всієї землі (Псалом 2:8)
- Господь Царя Давида (Псалом 110:1)
- Божий Син (Псалом 2:7, 12; Притчі 30:4)

Частина 2 — Месія

Явлення у світ Бога Всемогутнього (Ель Шадда́й) як Месії

Розділ 4

Ангел заповіту

Підготовка до пришестя Месії (Малахії 2:17 — 3:5)

Книга пророка Малахії проливає додаткове світло на предмет нашого вивчення. Почнемо з короткої передмови, яка допоможе нам зрозуміти історичний контекст послання пророка.

Хто такий Малахія?

Чи є це ім'ям автора книги, чи його званням, як пророка (на івриті "мала́х" — посланець, «малахі́» (מלאכי) — мій посланець)? Думки розділилися:

- У «перекладі сімдесяти» (Септуагінта, 3 століття до н. е.) ім'я «Малахія» трактується як почесне звання, яке давалося людям Божим та пророкам.
- В арамейському перекладі Йонатана Бен Узіеля (1 століття н. е.) сказано, що «Малахія» — це Ездра. Ця думка була загальноприйнятою серед ізраїльтян у давнину.

Коли жив Малахія?

Пророк пише про служіння священників у Храмі. Отже, він жив у період після повернення з вавилонського полону та побудови Другого Храму.

З його слів стає очевидним, що:

1. Політична влада в Юдеї була в руках правителя, а релігійна влада перебувала в руках священників.
2. Малахія вимагає, щоб люди приносили десятину в дім скарбниці, згідно з першою постановою Неємії, даною одразу після відбудови стін Єрусалима (Малахії 3:10; див. Неємії 10:32-39).
3. Він скаржиться на народ, який недбало дає десятину. Подібну скаргу ми чуємо і з вуст Неємії після того, як він повернувся з Персії і побачив, що його вказівки, які стосуються Храму, не виконувалися за його відсутності.

З усього цього можна зробити висновок, що Малахія ніс своє служіння та пророкував або під час перебування Неємії в Персії (тринадцять років після його повернення до Єрусалима з полону), або після його смерті (близько 438 року до н. е.).

Послання Малахії

Малахія критикує народ і священників, які безчестили Бога. Вони виконували Його закон лише для того, щоб мати вигляд побожних, а в серцях їхніх не було любові до Бога. Священники приносили непридатні жертви, а народ обманював, приносячи десятину (див. також Ісая 1:10-20).

Пророк також говорить, що невірність у шлюбі серед народу досягла крайнього ступеня. Подібно до того, як люди зраджували й обманювали свої сім'ї, вони зраджували також і Бога (Малахія 2:13-16). Їхня відчуженість від Бога виражалася також і в тому, як вони ставилися до приходьків, сиріт, вдів та найманих робітників.

Малахії 2:17 готує нас до третього розділу:

> ***«Своїми словами ви викликаєте Господній гнів, а потім питаєте: За що Він гнівається? А за те, що ви говорите: Усі, що чинять зло, приємні Господу, і вони навіть користуються Його прихильністю. Або: Де той Господь правосуддя?»***

Цими словами закінчується другий розділ. Малахія критикує лицемірство, падіння звичаїв та духовну сліпоту синів Ізраїлю. Бачачи процвітання нечестивих, вони вирішили, що Бог схвалює шлях гріха. Люди казали: «Якщо Він справді Бог справедливості, чому ж Він не судить нечестивих?»

Пророк відповідає на це: «З одного боку, ви приносите жертви та частину вашої десятини до Храму, а з іншого боку, ваше розуміння Святого Бога абсолютно спотворене.

Ви питаєте: ***«За що Він гнівається?»*** — За те, що ви кажете, ніби Бог схвалює діла нечестивих. Так, Він не одразу виливає Свій гнів на тих, хто чинить зло, але це лише показує велич Його милості!».

«Де той Господь правосуддя?» - питають із глузуванням люди, тому що вони сумніваються у святості та праведності Бога і зневажливо ставляться до Його заповідей.

Бог Сам відповідає їм у наступних віршах. Він прийде судити нечестивих, і, водночас, очищати та благословляти вірних Йому, щоб вони продовжували служити Йому у святості та чистоті (Малахії 3:18 ***«Тоді ви знову побачите різницю між праведним і нечестивим, між тим, хто служить Богові, й тим, хто Йому не служить»***)

«Він прийде зненацька»

Малахії 3:1-5

> ***[1] Ось Я посилаю Мого ангела (вісника), щоб він приготував дорогу переді Мною. Після цього зненацька прийде до Свого Храму Господь, Котрого ви чекаєте, – бажаний вами Ангел Заповіту. Ось Він іде! – говорить Господь Саваот, –***
> ***[2] але хто витримає день Його пришестя, і хто встоїть, коли Він з'явиться? Адже Він, як ливарний вогонь і як луг для прання.***
> ***[3] Він візьметься за плавлення і очищення срібла. Він очистить синів Левія, переплавляючи їх, як золото або срібло, після чого вони почнуть приносити жертви Господу в праведності.***
> ***[4] Тоді жертва Юди та Єрусалима буде приємною Господу, як було за давніх днів, – як у колишні роки.***
> ***[5] Я прийду до вас, аби чинити судочинство, й негайно свідчитиму проти чарівників і перелюбників, – проти тих, котрі фальшиво присягаються Моїм Ім'ям, а також тих, котрі пригноблюють у заробітках працівників, кривдять вдову і сироту, утискують приходця, не маючи жодного страху переді Мною, – говорить Господь Саваот***

Вірш 1: ***«Ось Я посилаю Мого ангела (вісника), щоб він приготував дорогу переді Мною»*** - Бог говорить, що пошле Свого Ангела (вісника), завдання якого — приготувати дорогу «Господу».

У стародавні часи було прийнято готувати шлях перед прибуттям царя чи іншої важливої персони до якогось місця. У нашому випадку, Прийдешній є настільки важливою особистістю, що Сам Бог береться приготувати Йому шлях — Він посилає пророка, щоб приготувати серця людей до Його пришестя (див. також Ісаї 40:1-5).

Отже, Кому ж готують дорогу?

1. Говорячи «переді Мною», Бог показує, що дорога має бути готова **для Нього Самого.**
2. Пророк називає цю важливу Особистість «**Господом»** (הָאָדוֹן)
3. Цей «Господь», якого шукає народ Ізраїлю, є також власником Храму. Таким чином, Він — Сам Бог, тому що Храм — це Дім Божий (1 Хронік 28:6; Ісаї 24:23; 56:7).

   «Господь» та «Ангел заповіту» — це імена-синоніми Самого Бога, тому «дорога», про яку говорить пророк — це не звичайна дорога чи шосе, але серця народу. Люди мають прислухатися до того, що говорить

посланець, і випробувати свої серця у світлі Слова Божого. Вони покликані сповідатися у своїх гріхах та покаятися. Це і буде їхньою підготовкою до гідного прийняття «Господа» та «Ангола заповіту».

4. Фраза ***«...Ось Він іде!»*** (кінець 1-го вірша) стосується як Господа, так і Ангола заповіту. Пророк називає цими іменами одну й ту саму Особистість (інакше він би сказав: “ось Вони йдуть”).

Що вже сповнилося?

Хто ж Він — «Ангел Заповіту»?

> ***«зненацька прийде до Свого Храму Господь, Котрого ви чекаєте, – бажаний вами Ангел Заповіту. Ось Він іде! – говорить Господь Саваот»***

Оскільки Малахія пророкував близько 438 року до н. е., сьогодні нам важливо знати:

? ***Чи прийшов за цей час «Господь» («Ангел заповіту») у «Свій храм», чи ми повинні продовжувати очікувати Його приходу?***

Для того, щоб знайти відповідь на це питання, необхідно зрозуміти, кого ж ми очікуємо: Хто Він — «Ангел заповіту»?

Як ми вже знаємо, це одне з багатьох імен Самого Бога. Ці імена відображають Його характер та якості. Називаючи Себе «Ангелом заповіту», Бог пов'язує Своє ім'я або з тим заповітом, який Він вже уклав зі Своїм народом Ізраїлем, або з Новим заповітом, який Він збирається укласти з ними, — або з ними обома.

! ***«Ангел заповіту» — це одне з імен Бога Всемогутнього (Ель Шаддай), — Месії, посланого Богом, щоб укласти Новий заповіт Своєю кров'ю.***

Ось кілька прикладів здійснення цього пророцтва:

- **«зненацька прийде до Свого Храму Господь»** - це пророцтво сповнилося, коли Ісус Христос, перебуваючи в Єрусалимі, прийшов у Храм (Івана 2:13-22).
- **«Ангел Заповіту. Ось Він іде!»** - Ісус уклав Новий Завіт, обіцяний пророком Єремією (31:31-34), коли Він помер на хресті й кров'ю Своєю викупив гріхи людей, дарувавши прощення всім, хто вірує в Нього (1 Коринтянам 11:25; Матвія 26:26-28).
- **«Ось Я посилаю Мого ангела (вісника), щоб він приготував дорогу переді Мною»** - Посланця, описаного цими словами, також можна впізнати. Це Іван

Хреститель, син Захарії та Єлисавети, — той, хто приготував шлях Ісусу Христу (Матвій 3:1-12; Марк 1:1-8; Лука 3:1-9; Іван 1:19-28).

З упевненістю можна сказати, що сказане в Малахії 3:1 сповнилося, коли Ісус Христос прийшов на землю в тілі. Він справді встановив Новий Завіт і приніс прощення гріхів та спасіння всім, хто вірить у Нього.

Що має сповнитися в майбутньому?

Вірш 2: «але хто витримає день Його пришестя, і хто встоїть, коли Він з'явиться?»

Тут описується друге пришестя Ісуса Месії, яке відбудеться після закінчення періоду «скорботи Якова»[8]. Він прийде, щоб судити тих, хто відкидає Його, Божим праведним судом.

Нас не повинно дивувати те, що Малахія говорить одразу про два пришестя Месії, не розділяючи їх явним чином. Подібне ми можемо знайти і в інших пророків, що були перед ним:

1. Ісаї 9:5-6

> ***5 Тому що Дитя нам народилося, – нам дано Сина. Влада на Його плечах, і дадуть Йому ім'я: Дивовижний Порадник, сильний Бог, Отець вічності, Владика миру.***
> ***6 Потужною буде влада і нескінчений мир на престолі Давида і в усьому царстві, оскільки влада буде закріплена й утверджена на правді і правосудді – відтепер і на віки вічні! Це учинить ревність Господа Саваота!***
>
> **1)** ***«Дитя нам народилося»*** **-** вірш 5 говорить про перше пришестя Ісуса Месії на землю, про Його незвичайне народження. Ісая описує немовля, яке народилося так само, як і будь-яке інше немовля, але при цьому йому даються імена, які можуть належати тільки Богу.
>
> **2)** ***«Потужною буде влада і нескінчений мир на престолі Давида і в усьому царстві»*** **-** вірш 6 говорить про Його друге пришестя, коли Месія прийде знову, щоб царювати над світом.

2. Ісаї 61:1-2

---

[8] «Скорбота Якова» («час страждань Якова») — вислів, який використовується пророком Єремією (гл. 30:7). Йдеться про особливо важкий час для народу Ізраїлю наприкінці часів. Для глибшого вивчення цієї майбутньої події ви можете безкоштовно замовити книгу «Зазирни в майбутнє» на інтернет-сайті www.YESHUA.co.il

[1] Дух Мого Владики Господа на Мені, тому що Господь Мене помазав, аби благовістити убогим, – послав Мене лікувати розбитих серцем, звіщати полоненим визволення і в'язням – відчинення темниць.
[2] Проголосити рік Господнього благовоління і день відплати нашого Бога, потішати всіх засмучених

Перше пришестя - ***«Господь Мене помазав, аби благовістити убогим»*** **-** Ісус Месія прочитав ці вірші в синагозі в Назареті (Луки 4:16-30). Він прочитав перший вірш і частину другого вірша, закінчивши словами: ***«Проголосити рік Господнього благовоління»***.Після цього Він проголосив: ***«Сьогодні, коли ви чуєте, сповнилося це Писання»***.

Друге пришестя - ***«день відплати нашого Бога»***. - Ісус не став читати цих слів із 2-го вірша, тому що «день відплати» — це подія, яка відбудеться в майбутньому, під час Його другого пришестя.

3. Міхея 5:1

Ти ж, Вифлеєме-Ефрато, – найменший серед Юдиних тисячників. З тебе вийде за Моєю волею Той, Хто буде Владикою в Ізраїлі, – хоч Його походження від початку, від часів віковічних.

Перше пришестя — Ісус Христос справді народився від Діви Марії у Вифлеємі-Єфраті. Це було Його перше явлення як Месії, що прийшов спокутувати гріх. ***«Його походження від початку, від часів віковічних» -*** звідси ми дізнаємося, що, незважаючи на Його фізичне походження з дому Давидового, Він є вічним і існував завжди. Ця якість притаманна лише Богові.

Друге пришестя - ***«Хто буде Владикою в Ізраїлі»*** **—** коли Він прийде вдруге, Він буде правити на Сіоні як Цар Ізраїлю та всього світу.

4. Захарії 9:9-10

[9] Тож від душі радій, дочко Сіону! Голосно вигукуй, дочко Єрусалима! Ось до тебе йде твій Цар! Він праведний, спасаючий і лагідний, їде на ослі, – на молодому віслюкові, синові ослиці.
[10] Я знищу колісниці Єфрема і бойових коней в Єрусалимі, – кожен бойовий лук буде потрощений. Він (Цар) проголосить мир усім народам. Його владарювання простягатиметься від моря до моря й від ріки Євфрат до країв землі.

Перше пришестя - ***«лагідний, їде на ослі»* —** вірш 9 говорить про те, що під час Свого першого пришестя Ісус Христос в'їде до Єрусалима на ослиці (Матвія 21:1-9).

Друге пришестя - *«Його владарювання простягатиметься від моря до моря й від ріки Євфрат до країв землі»*(вірш 10) **—** тільки під час Свого другого пришестя Він царюватиме над усією землею, і мир запанує в усьому світі.

Тепер, коли ми знаємо, що пророки часто говорили одночасно про два пришестя Месії, давайте продовжимо вивчення пророцтва Малахії. Що ж зробить «Ангел Заповіту» — Месія — коли повернеться?

! **Зверніть увагу:** хоча більшість сучасників Малахії, можливо, і не розуміли, що він говорить про пришестя Месії, це пророцтво мало й іншу мету: прояснити народу, що кожен, хто йде нечестивим шляхом, відповідатиме перед «Господом», який може прийти будь-якої миті!

Малахії 3:2-5

2 але хто витримає день Його пришестя, і хто встоїть, коли Він з'явиться? Адже Він, як ливарний вогонь і як луг для прання.
3 Він візьметься за плавлення і очищення срібла. Він очистить синів Левія, переплавляючи їх, як золото або срібло, після чого вони почнуть приносити жертви Господу в праведності.
4 Тоді жертва Юди та Єрусалима буде приємною Господу, як було за давніх днів, – як у колишні роки.
5 Я прийду до вас, аби чинити судочинство, й негайно свідчитиму проти чарівників і перелюбників, – проти тих, котрі фальшиво присягаються Моїм Ім'ям, а також тих, котрі пригноблюють у заробітках працівників, кривдять вдову і сироту, утискують приходця, не маючи жодного страху переді Мною, – говорить Господь Саваот.

«хто витримає день Його пришестя» — Усі насолоди та успіхи нечестивих є тимчасовими. Ось ясне послання, звернене до тих, хто слухає слова пророка: Той, хто не готує своє серце до приходу Месії, не зможе встояти перед Ним.

Коли Він повернеться, Він знищить усіх тих, хто відкидав Його і Слово Його, хто живе згідно зі спонуканнями свого серця, а не за Божими заповідями.

У 2-му вірші пророк запитує: «Хто зможе встояти перед Богом, коли Він повернеться?» Це риторичне питання, відповідь на яке абсолютно зрозуміла: «Ніхто!»

Грішники не зможуть встояти перед Богом. Тому Він очистить Свій народ від гріхів, як плавильник очищає дорогоцінний метал, або як праля очищає білизну — «***як ливарний вогонь і як луг для прання***».

- Для того, щоб очистити метал, його потрібно розплавити за високої температури: весь шлак виходить на поверхню і його видаляють. Так отримують чисте, дорогоцінне срібло.
- У минулому пралі терли білизну об дерев'яні дошки або об каміння, щоб очистити її від бруду і плям.

Ці приклади показують, що Бог рішуче проводитиме роботу очищення, і цей процес буде болісним.

Вірш 4: ***«Тоді жертва Юди та Єрусалима буде приємною Господу, як було за давніх днів, – як у колишні роки»*** — у цей благословенний час їхня жертва буде приємна Господу, так, як це було, коли вони були слухняні Богові (Левит 9:24; 2 Хронік 7:1). Тільки після того, як Його царство буде встановлено на землі, жертви Його народу знову стануть приємні Богові.

Вірш 5: «*Я прийду до вас, аби чинити судочинство, й негайно свідчитиму проти чарівників і перелюбників, – проти тих, котрі фальшиво присягаються Моїм Ім'ям, а також тих, котрі пригноблюють у заробітках працівників, кривдять вдову і сироту, утискують приходця, не маючи жодного страху переді Мною, – говорить Господь Саваот»* — Бог прийде судити. Він наблизиться для того, щоб свідчити проти грішників. Тут ідеться не лише про Божий суд над священниками і суддями, які жили за часів Малахії, але й над усіма ідолопоклонниками.

> **!** **Ми повинні пам'ятати, що будь-яке духовне чи релігійне «служіння», яке не відповідає Божій волі та Його Слову, Бог розглядає як не що інше, як ідолопоклонство! (див. «релігійну» ініціативу Надава та Авіуда у кн. Левит 10:1-2)**

Бог вразить усіх, хто займається чаклунством, хто утримує плату в найманця, хто гнобить вдів, сиріт та прибульців (Левит 19:12-15). Усі такі люди не є богобоязливими. Вони можуть виставляти себе духовними чи релігійними, але Бог вважає їх грішниками, які заслуговують на покарання (див. також Ісаї 1).

Пророк закликає народ до покаяння, тому що день суду Божого може прийти будь-якої миті — «зненацька прийде...» (Малахії 3:1)

Готові Ви будь-якої миті зустріти «**Господа**»?

Пророк Ілля (Малахія 4:5-6)

> ***5 Ось, я пошлю до вас пророка Ілию перед настанням дня Господнього, дня великого й страшного.***
> ***6 І поприхиляє він серця отців до дітей, і серця дітей до отців їх, щоб я, прийшовши, не покарав землю прокляттєм.***[9]

Тут ідеться про те, що пророк Ілля прийде для того, щоб навернути серця батьків та дітей одне до одного, і, найважливіше, до Бога в покаянні. Ці вірші описують те, що відбуватиметься на землі незадовго до закінчення часу скорботи Якова, перед поверненням Месії на землю. Після Його повернення, решткa народу Ізраїля, що розкаялася, буде врятована (див. Захарії 12:10-13:1; 13:8-9).

Після того, як народ Ізраїля покається і увірує в Ісуса Месію, він почне виконувати своє початкове покликання: бути «народом священників» (Вихід 19:5-6). Кожен єврей буде духовним учителем інших народів (Захарії 8:23; 14:16-21).

Підсумок 4-го розділу:

Отже, ми побачили, що...

1. Бог єдиний

2. У Єдиному Богові є три Особи :

   - Бог Отець
   - Бог Син
   - Божий Дух (Святий Дух)

3. Неможливо побачити обличчя Бога Отця і залишитися в живих, як було сказано Мойсею. Святого Духа також неможливо побачити. З цього випливає, що Особа, з якою люди зустрічалися віч-на-віч — це Бог Всемогутній — Бог Син.

4. У Бога Всемогутнього (Ель Шаддай) є багато імен.

   а) Кожна зустріч людей із Богом Всемогутнім ставала для них особливим переживанням, завдяки якому вони отримували нове

[9] Біблія в перекладі П.Куліша та І.Пулюя 1905 р.

розуміння Його характеру та особистості. Вони давали Йому імена відповідно до того, що дізнавалися про Нього під час зустрічі.

б) Крім того, Бог Сам називає Себе іменами, що вказують на ті чи інші риси Його характеру, а також на справи, які Він здійснює для Ізраїля та для всіх людей.

Нижче перелічені імена Бога Всемогутнього, які ми вже дізналися:

- Господній ангел (Буття 16:7-13)
- Бог що бачить (Буття 16:13)
- Господь (Єгова - יהוה) (Вихід 13:21)
- Вождь Господнього війська (Ісуса Навина 5:14)
- Єгова Шалом (Господь Мир) (Суддів 6:24)
- Перший і Останній (Ісаї 48:12-16)
- Викупитель (Ісаї 48:17; 63:9)
- Той, Хто навчає корисному і провадить дорогою (Ісаї 48:17)
- Святий Ізраїлів (Ісаї 54:5)
- Бог всієї землі (Ісая 54:5)
- Спаситель (Ісаї 63:8)
- Ангел обличчя Його (Ісаї 63:9 - у перекладі Івана Огієнко)
- Помазаник (Месія) (Псалом 2:2)
- Цар всієї землі (Псалом 2:8)
- Господь Царя Давида (Псалом 110:1)
- Божий Син (Псалом 2:7, 12; Притчі 30:4)
- Господь (Адон – אדון Псалом 109:1, Малахії 3:1)

Розділ 5

Еммануїл

Пророцтва про народження Месії від діви (Ісая 7:1-16)

Священне Писання містить безліч пророцтв про особистість, характер та діяння Месії. Кожне таке пророцтво є важливим і визначним само по собі. Однак, деякі з них мають особливе значення, як, наприклад, те, що записано у 7-му розділі книги Ісаї.

У розділах 7–9 книги Ісаї містяться пророцтва про народження Месії від діви, про Його Божественність та прихід у світ, щоб сісти на Своєму престолі і царювати навіки.

Фон пророцтва: безпорадність

Ісаї 7:1-2:

> ***[1] Так сталося, що за днів юдейського царя Ахаза, сина Йотама, онука Уззії, арамійський (сирійський) цар Рецін, і Пеках, син Ремаліїн, цар Ізраїльський, виступили проти Єрусалима, щоб воювати проти нього, але не змогли його завоювати.***
> ***[2] І коли сповістили нащадкам Давида, повідомивши: У краю Єфрема отаборились сирійці, затремтіло серце царя і серця його народу, як у лісі треміять від вітру листя дерева.***

Ахаз, син Йотама, став царем Юдейським у 734-му році до н.е. На відміну від свого батька Йотама, Ахаз не ходив Божими шляхами у вірі. Він був нечестивим правителем та ідолопоклонником. Він здійснював кадіння Ваалу і приносив своїх синів у жертву ідолам («провадив через вогонь»; див. 2 Хронік 28:1-4; 2 Царів 16:1-4).

Сусідні правителі були не кращі за нього. У Сирії царював цар Рецін, а в Самарії — цар ізраїльський Пеках, син Ремалії. Обидва ці царі об'єдналися з тим, щоб змусити юдейське царство укласти з ними союз у війні проти ассірійського царя, який погрожував завоювати їх. Коли Ахаз відмовився приєднатися до них, Рецін і Пеках вирішили напасти на Юдею. Вони хотіли скинути Ахаза з престолу і поставити замість нього царя-маріонетку, сина Тавеїла, яким вони могли б керувати (2 Царів 15:27-16:19; Ісаї 7:6).

Ахаз і всі жителі Єрусалима дуже злякалися. Ахаз не покладався на Бога, він також знав, що не має жодних шансів вистояти проти двох ворогів самотужки. Тому він звернувся до ассірійського царя Тіглатпілесера, благаючи його про допомогу:

> ***«Тоді Ахаз направив до ассирійського царя Тіглатпелесара послів з проханням: Я – твій слуга і твій син! Тож негайно прийди й визволи***

мене з рук сирійського царя і з рук царя Ізраїлю, які повстали проти мене!»

Разом із цим проханням Ахаз послав цареві золото та срібло (2 Царів 16:7-9, 2 Хронік 28:21)

Ахаз, будучи царем з дому Давидового, мав насамперед просити допомоги в Бога своїх батьків, але він не зробив цього. Тут, як і в багатьох інших прикладах, описаних у Біблії, ми знову бачимо, що людину, яка покладається на людей, а не на Бога, завжди чекає розчарування (Ісаї 7:17; Єремії 17:5-7; Псалом 2:12).

«...але не змогли його завоювати» — Армії Сирії та Ізраїлю справді напали на Юдею та оточили Єрусалим, але не змогли завоювати його через укріплення, збудовані за часів Уззії, діда Ахаза (2 Хронік 26:9-15).

Під час облоги Єрусалима Бог послав Ісаю разом із сином Шеар-яшувом до Ахаза, царя юдейського. Бог вклав в уста пророка слова заохочення. Метою цього пророцтва було нагадати Ахазу та його народові, що життя всіх людей перебуває в руках Божих, що всі люди, як євреї, так і язичники, мають вірити в Нього і покладатися на Нього (див. також Даниїла 4:34-35).

Для початку — пророцтво з основною обіцянкою

Ісаї 7:3-7

3 Тоді Господь сказав Ісаї: Вийди назустріч Ахазові, зі своїм сином Шеар-Яшубом, на край водопроводу з верхнього ставу, – на дорогу через поле валяльників шерсті,
4 і скажи йому: Візьми до уваги, але будь спокійний; не бійся, і нехай твоє серце не лякається цих двох недогорілих димуючих головешок, що лютують гнівом, Реціна з арамійцями та Ремаліїного сина.
5 Так, арамійці та єфремляни на чолі з сином Ремалії, змовились учинити стосовно тебе зло, говорячи:
6 Вирушимо на Юдею, налякаємо, і захопимо її для себе, та поставмо над нею царем Тавеїлового сина!
7 Проте Всемогутній Господь говорить так: Цього не станеться і так не буде!

«Вийди назустріч Ахазові, зі своїм сином Шеар-Яшубом, на край водопроводу з верхнього ставу, – на дорогу через поле валяльників шерсті» — Ісая був посланий до царя Ахаза, щоб зустріти його в той час, коли цар перевіряв запаси води та провізії на

випадок облоги. Водночас, він спостерігав за ворогами, що оточували місто (з цього місця можна було бачити ворога, згідно з Ісаєю 36:2-12).

Саме в той момент, коли цар перевіряв свої земні запаси, пророк підійшов до нього, щоб нагадати, що джерело його життя, його захист і безпека перебувають повністю в Божих руках.

«...зі своїм сином Шеар-Яшубом» — Бог сказав пророку взяти з собою сина на ім'я Шеар-яшуб на зустріч із царем. Чому? Тому що в самому цьому імені міститься надія (на івриті шеар яшу́б [שְׁאָר יָשׁוּב] означає «останок повернеться»): «Незважаючи на всі нинішні лиха, останок народу повернеться». Іншими словами, Бог обіцяє, що Ізраїль, як народ, не буде знищений.

У **роз. 8:18** Ісая пояснює, що означають імена його синів: ***«Ось я і діти, яких мені дав Господь, – ми є ознаками і передвістям в Ізраїлі від Господа Саваота, Який мешкає на горі Сіон».***

Таким чином, син Ісаї Шеар-яшуб був посланий для того, щоб бути видимим знаменням для царя Ахаза.

«Візьми до уваги, але будь спокійний» (вірш 4) — Послання пророка гучно наказувало царю:

> **«Візьми до уваги»** — Дій розумно і не роби нічого поспішно! Подбай про захист міста і не думай звертатися по допомогу до ассірійського царя, ніби він може тебе врятувати!
>
> **«будь спокійний» —** Не бійся! Якщо ти віддаси ситуацію в руки Божі, від твоїх ворогів не залишиться й сліду.
>
> **«двох недогорілих димуючих головешок» —** Пророк описує Реціна, царя Сирійського, і Пекаха, сина Ремалії, царя Ізраїльського, як тих, що втратили будь-яку силу. Усі їхні погрози порожні, їх не потрібно боятися. В очах Божих вони подібні всього лише димуючим головешкам.

! Зверніть увагу!

Коли Ахаз, цар Юдейський, дивився на ворогів, що оточували місто, він бачив сильну армію, яка здатна його знищити.

Навпаки, коли пророк описує ту ж саму армію, він називає її **«димуючою головешкою».** Ісая заздалегідь пророкує поразку Сирії та Ізраїлю. І справді, менш ніж через два роки (у

733–732 рр. до н. е.) вони полягли від рук ассірійців (2 Царів 15:29-31; 16:9; 1 Хронік 5:26), а Пеках, син Ремалії, цар Ізраїльський, був убитий Осією, сином Іли, який посів його місце і правив, перебуваючи в підпорядкуванні в ассірійського царя.

Висновки:

1. Навіть у найважчих обставинах людина, сповнена віри, яка покладається на Божі обіцянки, буде черпати сили в Богові і не впаде у відчай. Людям, чия віра в Бога ґрунтується на Його Слові, дарована честь бачити реальність із погляду Творця світу.
2. З іншого боку, якщо ми намагаємося справлятися з життєвими труднощами, покладаючись лише на свої людські сили та здібності, без будь-якої віри та упування на Бога, у нас є серйозні підстави для страху.

Див. також наступні історії:

- Дванадцять вивідувачів: Числа 13–14:9;
- Давид і Голіят: 1 Самуїлова 17;
- Пророк Єлисей: 2 Царів 6:8–17.

Отже, ось перше пророцтво:

«Проте Всемогутній Господь говорить так: Цього не станеться і так не буде!» (вірш 7) - Тут Бог говорить про плани царя сирійського та царя ізраїльського вбити Ахаза і посадити замість нього на престол сина Тавеїлового. Він дає тверду обіцянку: «Цього не буде!»

- Тільки Бог вирішує, хто сидітиме на тому чи іншому престолі;
- На престолі Давидовому сидітиме тільки цар від насіння Давидового, а зміна царів відбуватиметься лише тоді, коли це вгодно Богові.

Для підтвердження: пророцтво на не дуже віддалене майбутнє:

Ісаї 7:8-9:

> ***[8] Бо хоч столицею Сирії є Дамаск, а главою Дамаска – Рецін, через шістдесят п'ять років Єфрем буде знищений і перестане зватись народом.***
> ***[9] Поки що столицею Єфрема є Самарія, а главою Самарії – син Ремаліїн. Якщо не залишитесь вірними, то й ви не втримаєтесь!***

Для підтвердження Божої обіцянки, що ***«цього не станеться і так не буде»***, Ісая дає ще одне пророцтво царю Ахазу: ***«...через шістдесят п'ять років Єфрем буде знищений перестане бути народом»***. Інакше кажучи, Північне царство — Ізраїль — більше не буде називатися народом.

Так і сталося — ассирійці захопили Самарію і вивели в полон до Вавилону більшу частину з десяти колін Ізраїлевих у 722 році до н. е. (2 Царів 17:23). Крім того, у 669 році до н. е. вони привели велику кількість чужинців у Самарію, щоб заселити її замість вигнаних колін. Так настав кінець існуванню десяти колін Ізраїлевих у Самарії як народу (Ездра 4:10). Це сталося рівно через 65 років після того, як було дано пророцтво (734–65=669).

Якщо не залишитесь вірними, то й ви не втримаєтесь!» — Пророк завершує своє пророцтво застереженням: «Якщо ви не будете вірити пророцтвам і застереженням Божим, ви впадете і перестанете існувати» (див., з іншого боку, 2 Самуїлова 7:16: ***«А твій рід, і твоє царство буде непорушним переді Мною навіки; твій престол стоятиме вічно.»***). Той, хто не вірує в Бога, не матиме впевненості та стабільності в житті. Віруючий же в обітниці Творця, який живе відповідно до цієї віри, отримає захист від Бога і буде в безпеці (2 Хронік 20:20).

Основна обіцянка та пророцтво на не дуже віддалене майбутнє — але що ж відбувається в цей момент?

Неважко уявити собі, що думав у цей момент Ахаз, цар Юдейський: він бачив перед собою армії Сирії та Ізраїлю, які збиралися його знищити. Але перед обличчям цієї загрози пророк Ісая обіцяє йому, що їхній план провалиться, і дає йому для підбадьорення ще одне пророцтво, яке здійсниться лише через 65 років.

Можна уявити собі, якою була природна реакція царя: «...послухай, Ісає! хто ж може чекати 65 років? Про що ти говориш! ... Ми **зараз** оточені арміями ворогів! Нам потрібно знайти вихід **негайно!**»

Тобі потрібен вихід? — Проси будь-якого чуда, якого забажаєш!

Бог знав думки царя, і для того, щоб підбадьорити його, зробив йому надзвичайно щедру пропозицію: ***«Попроси собі ознаки від Господа, твого Бога».***

Ісаї 7:10-13:

> ***[10] Продовжуючи говорити, Господь до Ахаза далі сказав:***
> ***[11] Попроси собі ознаки від Господа, твого Бога, – проси чи з глибини землі, чи з висоти над землею.***
> ***[12] Але Ахаз відповів: Я не проситиму і не спокушуватиму Господа.***

> *[13] А Ісая сказав: Послухайте ж, нащадки Давида: Хіба мало вам того, що обтяжуєте людей, то ви ще хочете обтяжувати терпіння мого Бога?*

Ахазові була дана особлива честь: «Проси собі такого знамення, яке може дати тільки Бог, без обмежень. Проси чуда в глибині, на землі чи на небесах... тільки проси!» Бог був готовий дати таке знамення цареві для того, щоб допомогти йому повірити тому, що сказав пророк Ісая, — тобто, що армії Сирії та Ізраїлю не зможуть заподіяти йому шкоди.

Важливо пам'ятати: це знамення мало бути таким, яке може здійснити лише Бог.

У чому була мета знамення?

1. Переконати Ахаза: «Царі, яких ти боїшся, не зможуть здійснити свою змову».
2. Довести йому, що Юдея не буде знищена, і залишок народу врешті-решт повернеться у свою землю.

Ахаз — «святіший за Бога»?

«Я не проситиму і не спокушуватиму Господа» (вірш 12)— Попри те, що Сам Бог запропонував йому знамення, цар відмовився, розсудивши, що Закон Мойсеїв забороняє спокушати Бога (Повт. Зак. 6:16). Відповідь Ахаза лицемірна, вона показує все його нечестя та нехтування Богом (див. 2 Хронік 28).

Він знав, що якщо він отримає знамення, то муситиме послухатися всіх слів Ісаї та покаятися. Але саме цього він і не хотів!

Відповідь Ахаза викликала гнів Бога. Тепер Ісая звертається до всього дому Давидового і каже:

«Отже, Сам мій Владика дасть вам ознаку» (вірш 14) - «Хіба мало вам того, що обтяжуєте людей, то ви ще хочете обтяжувати терпіння мого Бога?» Якщо ви не готові прийняти щедру пропозицію Бога й отримати знамення, то Бог дасть його дому Давидовому за Своєю волею.

> **!** **Зверніть увагу!** Знамення, яке Бог дасть їм, призначене для дому Давидового, тобто для царського роду Його обраного народу.

Пророцтво на віддалене майбутнє: «Ось Діва завагітніє» ????

Ісаї 7:14-15:

> *[14] Отже, Сам мій Владика дасть вам ознаку. Ось Діва завагітніє й народить Сина, і дасть Йому ім'я Еммануїл.*

[15] Він харчуватиметься молоком і медом, аж поки не навчиться відкидати погане і вибирати добре.

Давайте розглянемо зміст цієї обіцянки та її мету:

1. **Знамення:**

У цих віршах слово «знамення» вказує на чудо — таку надприродну дію, яку може здійснити лише Бог. Знамення дається Богом і здійснюється Його силою. Будь-яка спроба пояснити слово «знамення» інакше подібна до спроби виконання Божої обіцянки людськими силами.

Ми не повинні забувати, що в той момент стіни міста були оточені арміями ворогів, готовими будь-якої миті покінчити з царем Ахазом. «Знамення», подібне до трюку фокусника, який витягує з капелюха кролика, не змогло б переконати його в тому, що Бог на його боці.

«Це не чудеса, а природні явища»

- Дехто стверджує, що «знамення», про яке тут ідеться, зовсім не є чудом Божим. На доказ своїх слів вони наводять як приклад веселку, що з’явилася після потопу. Вони вважають, що це було цілком природним явищем, хоча Закон Мойсеїв і називає це «знаменням» (Буття 9:13). Це твердження помилкове! Веселка на небесах з’явилася в той момент, коли Бог забажав побачити її там, а не внаслідок природних умов для цього. У цьому виявилася Божа сила.
- Це ж стосується і переходу через річку Йордан, коли народ Ізраїлю увійшов у землю Ханаанську (І. Навина 3). Дехто пояснює, що внаслідок локального землетрусу або падіння гігантського каменя річка була «перекрита» на кілька годин, що дозволило народу Ізраїлю перейти річку по сухому. Але падіння гігантського каменя, якщо воно дійсно відбулося, або будь-яка інша подія, завдяки якій потік води припинився саме тоді, коли народ Ізраїлю готувався перейти через Йордан, — це чудо і знамення.

Автор цих рядків вірить від усього серця, що Бог не залежить від природних умов. Він може їх використовувати, але Він також сильний творити те, що Йому вгодно і тоді, коли Йому вгодно, лише словом уст Своїх.

2. **Велич знамення**

Давайте розберемо всю велич того знамення, яке Бог збирався дати. Пророк Ісая говорить про діву, яка зачне і народить сина, якого назвуть «Еммануїл» (עמנואל — З нами Бог).

«Діва» (вірш 14, івритом «альма́» / עלמה) — це дівчина, яка досягла шлюбного віку, але ще не мала статевих стосунків із чоловіком.

Якби тут ішлося про будь-яку заміжню жінку або про дружину пророка Ісаї (дехто пояснює ці вірші саме так), то слово «знамення» не мало б жодного сенсу. Якби будь-яка жінка могла виконати обіцянку пророка, то як могло б серце Ахаза сповнитися миром при вигляді ворожих армій, готових схопити й знищити його?

Кошерне (визнане) юдейське тлумачення слова «діва»

Для того щоб бути впевненими в тому, що має на увазі Ісая, вживаючи слово «діва», давайте розглянемо, як це слово використовується у книзі Буття і як його тлумачили єврейські мудреці у третьому столітті до н. е.

У книзі Буття Ревека описується такими словами:

Буття 24:16: ***«Дівчина** (“наара́” /נערה) **була на вигляд дуже гарна, – дівиця** (“бетула́” /בתולה)**, яка ще не знала чоловіка. Підійшовши до джерела, вона наповнила свого глека водою й рушила, щоб іти далі»***

Буття 24:43: ***«Ось я стою біля джерела води. Нехай же дівчина** (“альма” / עלמה)**, котра прийде набрати води і до якої я звернусь з проханням: Дай мені, будь ласка, напитися трохи води з твого глека»***

Отже, Ревека описується такими словами:

1. **Дівчина** (“наара́” /נערה)
2. **Дівиця** (“бетула́” /בתולה)
3. **Дівчина** (“альма́” / עלמה)[10]

[10]Примітка перекладача: в Ісаї 7:14 теж саме слово перекладене як «Діва»

У третьому столітті до н. е. єврейські мудреці переклали Танах (Старий Завіт) грецькою мовою (євреї, які жили в Єгипті, розмовляли грецькою). Згідно з традицією, цей переклад був зроблений сімдесятьма мудрецями в місті Александрія, тому він називається «перекладом сімдесяти» («Септуагінта», або LXX).

Виходячи з розуміння того, що в книзі Ісаї 7:14 йдеться про знамення, яке тільки Сам Бог міг здійснити, ці єврейські мудреці переклали слово «альма», вжите тут, як «діва» (грец. parthenos). Точно так само вони переклали це слово і в книзі Буття 24:43 (дивись виноску внизу сторінки 74).

Еммануїл

Ім'я немовляти, яке мало народитися від діви — Еммануїл (євр. עמנואל — «З нами Бог»). Хоча Він і народиться від діви, але водночас Він буде «З нами Бог» (див. Ісаї 8:9-10).

Велич цього знамення стає очевидною при розгляді його складових:

- **«Ось Діва завагітніє»** - народження від незайманої неможливе без Божого втручання;
- **« і дасть Йому ім'я Еммануїл» -** народжений дівою неодмінно матиме Божественну природу, Він дійсно буде Богом.

«Насіння жінки» — знайоме поняття

Царі Юдеї та Ізраїлю повинні були знати Закон Мойсеїв. Якби Ахаз знав те, що зобов'язаний був знати, то він міг би пов'язати пророцтво в книзі Буття 3:15 зі знаменням, обіцяним Ісаєю. Адже ще в Едемському саду Бог сказав сатані: ***«Я покладу ворожнечу між тобою й жінкою, між твоїм насінням і її насінням. Воно розчавить тобі голову...»***

«Насіння жінки» розчавить голову сатани і принесе визволення всьому людству. Для того, щоб зробити це, «насіння» має бути не менше, ніж Самим Богом.

3. **Мета обіцяного знамення:**

Це знамення обіцяне як доказ того, що...

- Бог врятує Юдею;
- Усі слова Божі, сказані Ісаєю, є істиною.

4. **Додаткові ознаки**

Хто ж це Немовля, Яке народить діва, і коли Воно народиться?

Ми вже зрозуміли, що Він — «Бог з нами», а у вірші 15 ми знаходимо додаткові подробиці:

«Він харчуватиметься молоком і медом» - Що тут мається на увазі? — Із віршів 21–25 ми дізнаємося, що земля Юдеї зазнає нападу багатьох ворогів, які прийдуть і захоплять її. Жителі Юдеї втратять свої поля та землі, і в них залишиться лише невелика кількість овець і худоби. Молоко, як відомо, отримують від корів, а мед у ті часи збирали в лісі (від диких бджіл).

Незважаючи на те, що ми звикли пов'язувати вираз «молоко та мед» з періодом достатку, ми маємо розуміти його в тому контексті, в якому він був використаний Ісаєю. У той час вживання такої їжі, навпаки, вказувало на часи злиднів і бідності.

Таке спустошення принесли ассирійці в Північне царство (Ізраїль), захопивши його у 722 році до н.е. Пізніше вавилоняни зробили те саме з Юдеєю (у 586 році до н.е.).

Таким чином, пророк каже: «Час, у який явиться Еммануїл, буде дуже важким». Йдеться про час, подібний до періоду царювання Ахаза (тиск ворогів, окупація ворожими арміями, вигнання).

! Ісус Христос народився в той час, коли Ізраїль знемагав, стогнучи від римської окупації.

«навчиться відкидати погане і вибирати добре» - Ісая продовжує описувати Сина обітниці — Еммануїла: Він буде відкидати погане та вибирати добре. Пророк не каже нам, коли це відбуватиметься. Це властивість, притаманна Йому від вічності. До цього висновку ми приходимо і у світлі того, що Сам Бог мав узяти участь у Його народженні. Тому не дивно, що Він також володіє Божественною природою. В іншому випадку в народженні Еммануїла не було б нічого особливого, і таке «знамення» не мало б сенсу. Унікальність Його народження підкреслює Його Божественність.

Еммануїл мав прийти у світ немовлям. Зростаючи з кожним днем, Він здобуватиме мудрість у різних сферах життя. Попри процес навчання, природний для кожної людини, все, що Він робитиме, буде досконалим і бездоганним (Луки 2:40).

Євангелія стверджують: це виконання пророцтв!

У Євангелії від Матвія 1:18–23 описано події, що передували народженню Ісуса від діви Марії, яка зачала від Святого Духа. Писання ясно говорять, що це народження було виконанням пророчих слів Ісаї (7:14):

1. Дівоче зачаття — це знамення, яке тільки Бог міг здійснити.

2. Ісус — це Бог, який одягнувся в плоть і кров і зійшов на землю, тому ім'я Еммануїл (євр. «Бог з нами») описує Його точно.
3. Ісус — той, хто ***«спасе Свій народ від його гріхів»*** (Матвія 1:21).
4. Обітниця знамення Еммануїла була дана дому Давидовому. Як відомо, Ісус походить саме з цього дому (див. Матвія 1:1–16; Луки 3:23–38).

Родовід — не лише перелік імен

Хоча Марія зачала не від Йосипа, а від Святого Духа, приналежність Ісуса до дому Давидового ясно відображена в походженні як Марії, так і Йосипа. Згідно з родоводами, записаними в Мт. 1:1–16 та у Лук. 3:23–38, обоє вони належали до коліна Юди і походили з дому Давида, якому Бог обіцяв царство.

Пророцтво Ісаї здійснилося буквально при народженні Ісуса Христа від діви Марії. Ісус — «Бог з нами».

Завершуючи наше коротке дослідження пророцтва Ісаї у 7-му розділі, ми маємо відповісти на одне невелике запитання:

Як усе це могло допомогти цареві Ахазу?

Якщо попереднє пророцтво, яке мало здійснитися через 65 років, не заспокоїло серце Ахаза, який сенс був у пророцтві, в якому навіть не вказувався час його виконання?

Обложені ворожими арміями, перебуваючи під загрозою знищення, цар і жителі Єрусалима потребували негайної відповіді!

Вічний Бог знає це, тому дає їм ...

Підтвердження — пророцтво, яке здійсниться незабаром

«Тому-то, перш ніж дитина навчиться відкидати зло і обирати добро, країни обох царів, яких ти боїшся, стануть запустінням» (вірш 16) — тут Ісая додає обіцянку, що стосується царів Сирії та Ізраїлю, яка має здійснитися ще за життя царя Ахаза:

«Перш ніж» дитина досягне віку, коли вона зможе робити моральний вибір, тобто ще до того, як вона почне розрізняти добро і зло, цар Сирії та цар Ізраїлю, яких так боялися Ахаз і жителі Єрусалима, будуть вигнані зі своєї землі.

Дитина

Про яку дитину йдеться у 16-му вірші? Чи говорить пророк про Еммануїла, чи про когось іншого?

Вірш 15 описує Еммануїла як того, хто завжди обирає добро і відкидає погане, починаючи з народження, оскільки Він досконалий. Не забуваймо, що йдеться про Еммануїла (євр. «Бог з нами»).

У 16-му вірші пророк вказує на дитину, яка, на відміну від Еммануїла, вчиться відрізняти добро від зла. У цей момент Ісая звертає увагу слухачів на свого маленького сина, Шеар-ясува, що стоїть поруч із ним. Шеар-ясув — звичайна дитина, народжена природним шляхом. Зростаючи, як і кожна дитина, він помилявся, а іноді навіть обирав зло і відкидав добро. Про нього і говорить пророк: «Перш ніж Шеар-ясув досягне віку, в якому від нього очікуватимуть уміння відрізняти добро від зла, загроза цареві та жителям Єрусалима зникне».

! Якби вірш 16 **не** говорив про Шеар-ясува, то...

1. Бог даремно сказав би Ісаї привести сина на зустріч із царем.
2. У народженні Еммануїла не було б жодного «знамення»

Бог використав Шеар-ясува для того, щоб визначити часовий період, за який царі Сирії та Ізраїлю перестануть становити загрозу Юдеї. Вислів ***«перш ніж ця дитина навчиться відкидати зло і обирати добро»*** не дає точного визначення віку, але вказує на досить короткий період у розвитку дитини. З цього випливає, що цар має очікувати на виконання Божої обіцянки будь-якої миті.

Бог пообіцяв і виконав

Ці слова пророка Ісаї в 7-му розділі були промовлені у 734 році до н.е. і невдовзі здійснилися.

- Цар зміг побачити виконання Божої обіцянки менш ніж через 2 роки. Рецін, цар сирійський, був убитий царем ассирійським, а Пеках, син Ремалії, був убитий Осією, сином Ели, який захопив владу, а пізніше сам опинився в підпорядкуванні в Ассирії.
- Через ще 10 років, у 722 році до н. е., ассирійці завершили захоплення Північного царства (Ізраїлю) і вигнали його жителів. Ісая мав рацію!

Про подвійне виконання пророцтв

Дехто стверджує, що пророцтво про Еммануїла здійснилося не лише під час народження Ісуса Христа від діви, але, можливо, і за часів життя пророка Ісаї, а також знову, у пізніший період.

Ті, хто це стверджує, вірять у «подвійне виконання» деяких пророцтв. Це абсолютно хибна думка.

Як ми вже побачили, пророцтво про Еммануїла стосується народження Месії від діви. Існує лише один істинний Месія. Якби мало місце «подвійне виконання», то чому б не могло бути третього, четвертого і так далі? Якби Бог діяв подібним чином, Він позбавив би нас будь-якої можливості відстежувати виконання Його обіцянок, а біблійні пророцтва втратили б будь-який сенс.

А де ж ім'я Ісус?

Багато хто ставить таке запитання: якщо Ісус — дійсно Месія, обіцяний у Танасі, чому Його ім'я явно не згадується там?

Імена Бога Всемогутнього (Ель Шаддай) вказують на Його характер і діла. У Священних Писаннях Його імена згадуються у зв’язку з подіями та історіями, що описують Його діяння.

Наприклад:

1. Ім’я «Ти Бог, що бачиш» було дане Богу Всемогутньому Агар’ю після того, як Він показав їй, що бачить і знає про неї все (Буття 16 розд.).

2. Ім’я «Єгова Шалом» було дане Йому Гедеоном після того, як Бог Всемогутній пообіцяв йому перемогу над мадіанітянами (Суддів 6 розд.).

3. З другого та третього розділів нам стало зрозуміло, що саме Бог Всемогутній вів ізраїльтян пустелею (див. стор. 33, пункт 4 «Господь іде перед ними»; стор. 40, пункт 3 «Ангел Його обличчя»). Описуючи багато чудес, які Він створив, щоб зберегти Свій народ під час його мандрів, Осія називає Його «Спасителем»: ***«Але Я – Господь, твій Бог з часу виходу з єгипетського краю, а іншого Бога, крім Мене,***

ти не можеш знати, бо крім Мене немає у тебе Спасителя» (Осія 13:4)[11].

4. У кн. Ісаї 62:11 ми знаходимо месіанське пророцтво, де Месії дано ім'я «Спаситель твій» (євр. ישעך, букв. «твоє спасіння»), тобто Спаситель Ізраїлю: ***«Ось Господь проголосив по всіх краях землі, звелівши сказати дочці Сіону: Наближається твій Спаситель! Його нагорода з Ним, і відплата Його перед Ним!»***.

Це пророцтво вказує на друге пришестя Ісуса Месії, коли Він прийде, щоб спасти останок народу Ізраїлю[12].

Згідно з принципом, який ми бачимо як у цих, так і в багатьох інших прикладах із Танаху, ім'я «Ісус» було дане Богу Всемогутньому (Ель Шаддай) незадовго до того, як Він прийшов у світ як Спаситель, щоб відкупити його від гріха (Матвія 1:21).

Підсумки п'ятого розділу:

Пророцтво Ісаї складається з кількох частин:

1. Божі обіцянки, що стосуються вирішення нагальної проблеми: усунення загрози північних армій.
2. Пророцтво на віддалене майбутнє — Еммануїл має прийти і спасти Божих обранців. Це пророцтво здійснилося в Ісусі Христі.

Пророцтва на найближче майбутнє здійснилися з абсолютною точністю!

- Завдяки цьому мешканці Юдеї та інші віруючі могли бути впевненими, що пророцтво про народження Еммануїла також здійсниться. Бог дарував їм надію та впевненість, що Юдея існуватиме принаймні до народження Еммануїла.
- Ісус Христос дійсно прийшов у цей світ, народившись від діви. Не успадкувавши гріха при народженні, Він зміг спокутувати наші гріхи, пожертвувавши Своїм безгрішним життям за нас.

[11]Слово «Спаситель» (євр. מושיע) подібне за звучанням до єврейського імені Ісус (ישוע). Обидва ці слова походять від одного кореня ישע – «спасати».

[12]Слово «твій Спаситель» (євр. מושיע) також подібне за звучанням до єврейського імені Ісус (ישוע). Обидва ці слова походять від одного кореня ישע – «спасати».

- Кожен, хто вірує в те, що Ісус — обіцяний Богом Месія, який прийшов для спокути наших гріхів, отримує спасіння, і Дух Божий перебуває в ньому. Істинно спасенна людина прагне пізнати волю Отця свого небесного і жити згідно з нею.

Розділ 6

Месія (Помазаник)

Давайте згадаємо визначення:

Помазаник (Месія, євр. משיח):

а) Так називали царя або священника, помазаного святим єлеєм.

б) Так називають Викупителя, очікуваного Ізраїлем.

Цар - Месія:

Так називають єврейські мудреці очікуваного Викупителя, Месію — Сина Давида, який має принести повне визволення Ізраїлю наприкінці часів.

Ми вже дізналися, що **Месія** (помазаник) — одне з імен Бога Всемогутнього (*Ель Шаддай*). З цього випливає, що сам *Ель Шаддай* має прийти у цей світ і виконати призначення Месії.

Святе Письмо містить велику кількість відомостей про характер, особистість і призначення «Спасителя», «Слуги Господнього», «Месії» та Його спокутної жертви. Крім того, воно чітко вказує і на той час, коли Він має прийти у світ як Спаситель.

Усі Месіанські пророцтва дані нам для того, щоб...

- ми могли впізнати істинного Месію, а не йти за лжемесіями.
- ми підбадьорилися і сповнилися радості спасіння та впевненості, споглядаючи на дані нам Богом обітниці.

Один Месія — два пришестя

Біблія ясно говорить про те, що Месія прийде двічі:

- Описуючи Його перше пришестя, Писання говорять про Нього як про Того, Хто приносить Себе в жертву для спокути гріхів людей.
- Вдруге Він прийде як Переможець і Цар, щоб царювати над усім світом.

Описуючи Месію, Писання недвозначно говорять нам про Нього як про Самого Бога. Продовживши наше дослідження, ми побачимо, що Бог Всемогутній (*Ель Шаддай*) — це і є Той Єдиний, Хто вже прийшов, щоб спокутувати гріх людства. А далі ми побачимо, що Він повернеться як Переможець і встановить Своє царство.

! Важливо пам'ятати те, що ми дізналися в попередніх розділах: у Старому Заповіті Ель Шаддай уже з'являвся нашим праотцям в образі людини.

Рабиністичні визначення «Месії»

Перед тим, як вивчати, що саме говорить Писання про Месію, давайте коротко розглянемо, що говорить рабиністичний юдаїзм про Його особистість та справи.

Як незабаром переконається читач, думка рабинів про особистість і справи Месії не відповідає Святому Письму.

Рабини минулого розуміли, що Біблія говорить про двох Месій: один — той, що страждає за свій народ, а інший — Переможець:

- **Стражденний Месія** був названий «Машіах Бен Йосеф» (Месія — Син Йосипа), оскільки Він, коли прийде час, буде страждати подібно до Йосипа, який страждав у Єгипті, щоб урятувати своїх братів від голоду.
- **Месія — Переможець**, Цар, був названий «Машіах Бен Давид» (Месія — Син Давида), на основі пророцтв про те, що один із нащадків Давида встановить месіанське царство.

Однак ці рабини пропустили один дуже важливий момент: Танах говорить не про двох різних Месій, а про два пришестя одного й того самого Месії.

Юдейський рабиністичний підхід суперечить усьому, що ми дізналися про Божественність Месії. Рабини вважають, що Месія — це просто людина (а не Бог), праведна у всіх своїх дорогах. Вони вірять, що в кожному поколінні серед народу Ізраїлю є праведник, гідний стати Месією, але його явлення народу як Месії та наділення Його силою Божою можуть відбутися лише за однієї з наступних двох умов:

Перша умова: Народ Ізраїлю виконує закон Мойсеїв на такому рівні, який влаштовує Бога, і, отже, стає гідним прийняти Месію. Згідно з їхнім розумінням, така умова описана в кн. Ісаї 60:21: ***«Усі твої люди будуть праведними. Вони – Мої саджанці, – діло Моїх рук на славу Мою, – успадкують землю у вічне володіння».***

Друга умова: Народ Ізраїлю цілком залишає закон Мойсеїв, відходячи від нього настільки далеко, що потребує втручання Месії, щоб уникнути знищення. Така ситуація, за їхнім розумінням, описана в Ісаї 59:16-21: ***«Він також бачив, що немає захисника, – і був вражений, що нема кому заступитись. Тоді Він застосував Свою силу, і Його справедливість підтримала Його»***.

Іншими словами, рабиністичний юдаїзм стверджує, що сам народ має всі сили та здібності, щоб домогтися пришестя Месії.

Які умови має виконати Месія, згідно з рабиністичним юдаїзмом?

Месія повинен...

- Походити від сімені Давида;
- Жити, виконуючи заповіді Тори, як письмової, так і усної, і домогтися їх виконання народом;
- Вести війни Ізраїлю та перемагати інші народи;
- Відновити Храм;
- Зібрати народ Ізраїлю на їхній землі.

Якщо народові буде дарований Месія, цей праведник, наділений силою Божою, почне діяти, виконуючи наступні цілі:

- Звернути народ Ізраїлю в покаянні до Бога та до виконання заповідей як письмової, так і усної Тори;
- Встановити своє царство, у якому народ Ізраїлю буде царственим священством і народом святим.

Такого погляду дотримувалася більшість рабинів. Існують також інші думки, подібні до погляду Гаона Рабі Еліягу (Віленського Гаона), який жив у XVIII столітті. Він стверджував, що Месія не обов’язково має бути чоловіком, і що цариця Естер була «Машиах Бен-Йосеф» у своєму поколінні.

Коротко розглянувши основні рабиністичні погляди на особу та справи Месії, повернімося до Слова Божого та дослідімо пророцтва, що описують Його особу та справи. Зробивши це, ми переконаємося, що Він має бути не ким іншим, як Самим Богом.

Відкриймо ж для себе, що *Ель Шаддай* — це і є **Месія!**

Розділ 7

Цар

Що Танах говорить про прийдешнього Месію

Давайте почнемо з пророцтв, що описують майбутнє пришестя Бога Всемогутнього (Ель Шаддай) як Месії — Переможця, Який царюватиме над світом із Сіону:

1. **«А ось Його Ім'я, яким Його називатимуть: Господь – наша Праведність» (Єремії 23:5-6)**

   5 Надходить такий час, – говорить Господь, – коли Я виведу від Давида праведний Паросток. Він, як Цар, правитиме мудро та запровадить на землі правосуддя і справедливість.
   6 За його днів Юда спасеться, і житиме в безпеці Ізраїль. А ось Його Ім'я, яким Його називатимуть: Господь – наша Праведність.

2. **«У визначені дні того часу Я вирощу Давидові Пагінець праведності» (Єремії 33:14-16)**

   14 Настане такий час, – говорить Господь, – коли Я виконаю всі добрі слова, які Я заповів Ізраїлевому поколінню та роду Юди.
   15 У визначені дні того часу Я вирощу Давидові Пагінець праведності, Котрий вершитиме правосуддя та справедливість на землі!
   16 В той час спасеться Юдея, і перебуватиме в безпеці Єрусалим. А ось ім'я, яким Його називатимуть: Господь – виправдання наше!

Єремія несе слова розради та надії, описуючи час, коли народ Ізраїлю житиме в безпеці. Наприкінці часів з'явиться ***«Пагінець праведності»*** із роду царя Давида.

Щоразу, коли Писання називає когось словом «Пагін» (Пагінець), ідеться про Месію (Ісаї 4:2; Захарії 3:8; 6:12-13; в інших місцях, як-от в Ісаї 11:1, вживаються синоніми (напр. «пагонець»)).

Єремія вчить нас, що очікуваний Месія, який принесе мир під час Свого пришестя, є нащадком царя Давида (пам'ятаймо про це, коли розглядатимемо інші месіанські пророцтва).

У цих словах пророка є дещо дивовижне: він каже, що ***«Пагінець праведності»***, тобто Месія, —

- **з одного боку, він - *Господь — наша Праведність***, тобто Сам Бог (Єр. 23:6);
- **з іншого боку,** він походить із людського роду (дому Давидового — Єр. 23:5; 33:15).

Іншими словами:

- Месія — це Бог;
- Він прийде у світ як людина;
- Він походить із коліна Юди та з дому Давидового.

Таке поєднання вимагає особливого народження за участю Бога. Таке народження обіцяне в 7-му розділі книги пророка Ісаї, де сказано, що діва народить Сина, якого назвуть Еммануїл, тобто «Бог з нами» (див. розд. 5 «Еммануїл», стор. 61).

В Єремії 33:14-16 описано період часу, коли Месія — Цар перебуватиме на Сіоні. Місто Єрусалим буде увінчане настільки великою славою, що воно також назветься ***«Господь — виправдання наше»*** (див. також Ісая 4:2-6).

Підсумок цих двох уривків:

> ***Ель Шаддай, очікуваний Месія, Який є Самим Богом, прийде у світ як людина, нащадок царя Давида.***

3. Господь з'явиться у славі Своїй (Псалом 102:16-17):

> ***16 Народи боятимуться Господнього Імені, а всі царі землі – Твоєї слави.***
> ***17 Коли Господь відбудує Сіон, Він з'явиться у Своїй славі.***
>
> (Про «Господнє Ім'я» див. також Вихід 23:20-21; Числа 6:27; Ісая 42:8)

Автор цього псалма описує царство Месії на землі. Ми вже бачили у 2-му Псалмі, що Месія — Цар над усією землею, Син Божий, правитиме світом із Сіону. У цих же віршах сказано:

- ***«Народи боятимуться Господнього Імені»*** (Будуть виявляти благоговіння перед Богом), Оскільки, як він каже далі,
- ***«Господь ... з'явиться у Своїй славі».***

? Чи можливо, що «Господнє Ім'я» та «Його слава» дані тут комусь іншому? Чи не належать вони лише Богові?

Вони насправді належать тільки Йому. В Ісаї 42:8 Він заявляє про Своє виключне володіння ними обома:

> ***«Я – Господь! Таке Моє Ім'я! Не поступлюсь Своєю славою іншому!»***

Пам'ятаючи про це, прочитаймо застереження, записане в книзі Вихід 23:21:

> ***«Зважай на нього, прислухайся до його голосу і не чини йому опору. Адже він не пробачить вам ваших переступів, тому що в ньому Моє ім'я»***

Цей вірш говорить про Ангела Господнього, який ішов попереду Ізраїлю і вів його пустелею. Як ми вже знаємо, Ангел Господній — це Ель Шаддай (Бог Всемогутній).

Виходячи з того, що Бог, з одного боку, не ділить Своє Ім'я та славу ні з ким іншим, а з іншого боку, написано, що ім'я Боже в Ангелі Господньому, ми можемо прийти до єдиного висновку, що Той, про Кого сказано ***«в Ньому Моє ім'я»***, — ніхто інший, як Ель Шаддай, Месія Ізраїлю.

Згідно зі 102-м псалмом (вірш 16 і далі), усі народи будуть приходити в Єрусалим, щоб поклонятися Месії в страху та благоговінні. Таким чином, вони теж зможуть ***побачити*** Того, на Кому наречене ***«Господнє Ім'я»***, бо на Сіоні Він ***«з'явиться у Своїй славі»*** (див. також кн. Захарії 14:16-17).

4. І царюватиме над ними, на горі Сіон, Господь (Міхея 4:1-7)

> ***[1]В останні дні станеться таке, що гора Господнього Храму очолить усі інші гори, – підніметься над узгір'ями, і до неї полинуть усі народи.***
> ***[2]І підуть туди численні народи, говорячи: Ходімо, зійдемо на Господню гору, – до Храму Бога Якова. Він вкаже нам Свої дороги, й ми будемо ходити Його стежками! Адже з Сіону вийде Закон, – Господнє слово – з Єрусалима.***
> ***[3]Він (Господь) буде розсуджувати розбрат між численними народами, й вирішуватиме справи далеких та потужних народів. Вони перекують свої мечі на лемеші, а списи свої – на серпи. Жоден народ вже не підніме меча проти іншого народу, і більше не будуть навчатись воювати.***
> ***[4]Тоді кожний сидітиме під своєю виноградною лозою та під своєю смоківницею, – не стане тих, котрі наганяють страх, адже Сам Господь Саваот це сказав.***
> ***[5]Як би інші народи не намагались діяти в ім'я своїх богів, ми будемо ходити в Ім'я Господа, нашого Бога, повік-віків.***

[6]Того дня, – говорить Господь, – зберу кульгавих, згромаджу розпорошених, – всіх тих, на кого наводив лихо.
[7]Калік Я учиню Своїм залишком, а з розпорошених – потужний народ, і царюватиме над ними, на горі Сіон, Господь – відтоді й на віки вічні.

Михей також описує тут час Месії — ті дні, коли на землі настане істинний мир. Михей зазначає, що тоді...

- **Господь** (Бог) царюватиме над усіма народами з гори Сіон.

Як ви пам'ятаєте, ми дізналися з 2-го псалма, що...

- **Месія,** Ель Шаддай, правитиме світом із гори Сіон.

5. Знамено для народів — «вовк житиме з ягням» (Ісаї 11:1-10)

Саме ім'я пророка (Ісая) говорить нам про основний зміст його книги, оскільки воно означає «спасіння Боже». У розділах 11-12 він описує два важливі моменти:

1. Особистість Месії та Його характер (Ісаї 11:1-5, 10);
2. Життя в царстві Месії-Царя на землі, і той вплив, який справить Його присутність, зокрема, на життя тваринного світу (Ісаї 11:6-9)

Благословення, які описує пророк, обіцяні залишку Ізраїлю, що увірував у «Святого Ізраїлевого» — Ісуса Месію і схилив коліна перед Ним (Захарії 12-14).

Перед нами дивовижне месіанське пророцтво, що містить безліч важливих деталей. Розберімо його детальніше, щоб побачити ще кілька подробиць картини Месії, яка поступово розкривається перед нами.

6. Пророцтво в 11-му розділі Ісаї

Перша частина: особистість Месії та Його характер (Ісаї 11:1-5, 10):

[1] Вийде Пагонець з Єссеєвого пня, – Паросток з його кореня видасть плід.
[2] І спочине на Ньому Господній Дух, – дух мудрості й розуму, дух поради і сили, дух знання і Господнього страху.
[3] Він сповниться Господнім страхом. Не за поглядом Своїх очей судитиме, і не за слухом Своїх вух вирішуватиме справи,
[4] але по справедливості звершуватиме судочинство над убогими і неупереджено виголошуватиме вироки покірним землі. Жезлом Свого слова вражатиме землю і подихом Своїх уст знищить нечестивого.
[5] Справедливість буде поясом на Його крижах, – Він підпережеться.

> ***[10] У той час Корінь Єссея стане знаменом для народів, – Його шукатимуть племена. Місце Його перебування буде прославлене!***

Ісая говорить про особистість, яку він називає «пагінцем із Єссеєвого пня». Іншими словами, Він походитиме з коліна Юди та з роду Давида (Буття 49:10; 1 Самуїлова 16:1-12; Єремія 23:5-6; 33:14-16).

У 2-му вірші пророк так описує Месію — сина Давидового: ***«І спочине на Ньому Господній Дух, – дух мудрості й розуму, дух поради і сили, дух знання і Господнього страху».***

Замість того, щоб просто сказати «Сповнений Духу Божого», він перелічує різні якості Святого Духа. Таким чином він підкреслює велич Месії та Його досконалість, що відрізняють Його від будь-якої іншої людини.

Тут говориться про сім якостей Святого Духа (у Біблії число 7 символізує досконалість):

1. Господній Дух
2. Досконалість, виражена в мудрості
3. Розум
4. Порада
5. Сила
6. Знання
7. Страх Господній

Отже, цей Чоловік, на якому спочиває Святий Дух, — досконалий. Саме до Нього ми маємо звертатися з усіма нашими проханнями.

У віршах 3-5 Ісая пояснює, як виявить Себе Дух Божий у цьому «пагінці з Єссеєвого пня», Месії Ізраїлю:

> ***«Він сповниться Господнім страхом»*** (євр. «буде знаходити задоволення у страху Божому») — означає, Він знаходитиме задоволення, віддаючи Богові славу та виконуючи Його волю. Все Його єство буде сповнене знанням Бога, Він цілковито ототожниться з волею Творця. З цієї причини всі бажання Його серця будуть здійснені (Псалом 37:4; 1 Івана 5:14-15).
>
> «***Не за поглядом Своїх очей судитиме»*** — кожна людина сприймає події, що відбуваються, і судить про них за допомогою двох чуттів, згаданих у вірші 3: зір і

слух. Месії ж немає потреби бачити будь-яку подію чи чути свідків, адже Він — «Бог, що бачить» (Буття 16:13, див. стор. 39). Месія — Господь, що проникає до глибини душі. Він знає все, тому Його суд абсолютно справедливий.

«По справедливості звершуватиме судочинство над убогими» (вірш 4) — Месія буде зовсім не схожий на правителів і суддів Ізраїлю за часів Ісаї, які гнобили бідних і багатіли від хабарів (Ісаї 1:16-17). Месія ж судитиме бідних справедливо.

«Жезлом Свого слова вражатиме землю і подихом Своїх уст знищить нечестивого» — Тут Пророк наводить ще дві якості, що вказують на Божественність Месії: жоден земний цар, яким би могутнім і сильним він не був, не зможе жезлом уст своїх уразити землю і вбити нечестивих духом уст своїх. Ці здібності Месії підкреслюють той факт, що Він є Богом (будучи водночас повною мірою людиною).

Це опис нагадує образ Царя-Месії, Сина Божого з 2-го Псалма (див. стор. 46; див. також Об'явлення 2:27; 12:5; 19:11-16).

«Справедливість буде поясом на Його крижах, – Він підпережеться» (вірш 5) — тут дуже поетично описана частина духовного облачення Месії. Солдати та царі зазвичай прикріплювали зброю до пояса, але Месія, на відміну від них, не потребує такої зброї. Він править світом інакше: правдою та істиною. Писання вчить віруючих в Ісуса одягатися в подібну до цієї «повну зброю» для захисту від нападів сатани (див. Ефесян 6:10-18).

Знамено для народів

Вірш 10 підтверджує Божественність Месії: ***«У той час Корінь Єссея стане знаменом для народів, – Його шукатимуть племена. Місце Його перебування буде прославлене!»*** (Ці слова нагадують Месіанське пророцтво, виголошене Яковом у книзі Буття 49:10). Вираз «у той час» в Біблії завжди стосується останніх днів і, особливо, періоду месіанського царства.

Отже, Той, хто походить із коліна Юди та з дому царя Давида, стане в майбутньому «знаменом для народів».

Нижче наведені ще кілька віршів із книги Ісаї, у яких вживається слово «знамено» і які говорять про те, що Господь буде в центрі уваги всіх народів:

1. Ісаї 11:12 - ***«Він підійме знамено для народів, і покличе вигнанців Ізраїлю; розпорошених юдеїв Він збере з усіх чотирьох сторін світу».***

2. Ісаї 42:4 - «*Не ослабне духом і не зламається, аж доки не встановить на землі правосуддя, і на його Закон покладатимуться острови».*

3. Ісаї 49:22 - «*Так говорить мій Владика Господь: Ось Я підношу Свою руку (подаю знак) до народів і підіймаю Свій стяг над племенами, – і вони нестимуть твоїх синів на руках, а твоїх дочок – на плечах».*

4. Ісаї 51:4-5 - *«Тож послухай Мене, Мій народе, – плем'я Моє, нахили до Мене своє вухо! Адже від Мене вийде Закон, і Моє правосуддя стане світлом народів. Вже близько Моя справедливість, – Моє спасіння не забариться; Мої руки вершитимуть правосуддя серед народів. Мене очікують острови, сподіваючись на Мою силу»*.

5. Ісаї 60:9 - *«Це Мене очікують острови, й таршіські кораблі, щоб першими привезти твоїх дітей здалека, разом з їхнім сріблом і їхнім золотом заради Імені Господа, твого Бога, – заради Святого Ізраїлевого, Котрий прославив тебе»*.

Месія буде в центрі уваги всіх народів землі (Захарія 8:22-23; 14).

«Знамено для народів» означає знак, прапор, на який дивляться всі народи. Бог — це Той Єдиний, на Кого всі люди мають спрямовувати свій погляд і на Кого вони мають сподіватися. Таким чином, цей загадковий Чоловік — «корінь Єссея, що стане як знамено для народів» — Месія — має бути не просто людиною, але також і Самим Богом (Захарія 12-14).

Деякі підсумки:

Зіставляючи всю інформацію про Царя-Месію з Ісаї 7:14; 9:6-7; 11:1-5, 10, ми доходимо таких важливих висновків:

1. Спаситель походить із коліна Юди, Він — нащадок царя Давида (див. також Михея 5:2; Буття 49:8-10).
2. Спаситель є Сином Божим: Він народився від діви, Його імена — це імена Бога (Ісаї 7:14; 9:6-7; Псалом 2; Притчі 30:4).
3. Спаситель буде правити народом Ізраїлю та всім світом на віки віків (Ісаї 9:7).
4. Він — Бог, що з'явився в образі людини (Ісаї 7:14; 9:6).

! ***Єдина людина в усій історії людства, яка відповідає всім цим вимогам, — це Ісус.***

«Знамено» в пустелі та хрест Христа

Ісус пояснив Никодиму, одному з поважних юдейських начальників, причину Свого приходу у світ. В Євангелії від Івана 3:14-15 Він каже:

> ***«Як Мойсей підняв змія в пустелі, так має бути піднятий Син Людський, щоб кожний, хто вірить у Нього, [не загинув, але] мав вічне життя»***

Мідний змій був піднесений як «знамено» (Числа 21:8; те саме слово вживається в Ісаї 11:10), і кожен, хто хотів зцілитися від зміїних укусів, мав подивитися на нього з вірою.

Так само й Ісус Месія став піднесеним «знаменом», на яке ми маємо дивитися з вірою, щоб зцілитися від отрути гріха та отримати вічне життя (Числа 21:4-9). Кажучи про те, що Йому належить бути «піднесеним», Ісус мав на увазі Своє майбутнє розп'яття на хресті.

Пророцтво в 11-му розділі Ісаї

Друга частина: Месіанська ера

- **Царство Месії на землі**
- **Його вплив на людське суспільство та тваринний світ**

Ісаї 11:6-9:

> ***6 Тоді вовк житиме з ягням, і леопард лежатиме з козеням, – і телятко, і левеня, і віл будуть разом, а мала дитина їх водитиме.***
> ***7 Корова і ведмедиця будуть разом пастися, а їхні дитинчата лежатимуть поруч; навіть лев разом з волом харчуватимуться соломою.***
> ***8 Немовля буде бавитись над норою гадюки, і дитина простягне свою руку в зміїне гніздо.***
> ***9 На всій Моїй святій горі ніхто не чинитиме іншому зла і не шкодитиме, адже земля буде сповнена пізнання Господа так, як вода наповнює море.***

Тут Ісая малює яскраву картину життя в період месіанського царства на землі. Опис поведінки тварин підкреслює той величезний вплив, який Месія справлятиме на все творіння. Його Божественність знову стане очевидною (див. Єремія 23:5-6; 33:14-16; Михея 4:1-7). Цілком зрозуміло, що звичайна людина не в змозі так вплинути на тваринний світ, щоб вовк жив із ягням, барс із козеням, а мале дитя водило б і теля, і

молодого лева; щоб корова паслася з ведмедицею, лев їв солому, а дитина простягала б руку в нору отруйної змії, яка навіть не збиралася б її жалити...

В сутності, поведінка людей і тварин сьогодні не є природною. Життя, описане в цьому розділі, було цілком природним і нормальним на початку творіння, до гріхопадіння Адама та Єви.

Таким чином, коли Месія буде правити світом із Сіону, гріх уже не пануватиме в ньому, а життя стане подібним до того, яке було в Едемському саду до того, як гріх увійшов у світ.

У книзі Об'явлення Апостол Іван вчить нас, що під час тисячолітнього царства Христа сатана буде скутий і скинутий у «безодню» (Об'явлення 20:1-6). Відразу після встановлення Месіанського царства і в перший час його існування, воно складатиметься тільки зі спасенних віруючих. З огляду на те, що диявол буде зв'язаний, його вплив на Боже творіння буде обмеженим, що зробить життя спокійним і благословенним, подібним до життя Адама та Єви до гріхопадіння. Ісая дає нам можливість відчути його «смак» (див. Ісая 65:17 – 66:23).

«Батько брехні» (сатана) буде скутий у той час, як Христос царюватиме над світом у святості, праведності та істині. Якщо опис цього періоду здається вам чудесним і привабливим, спробуйте уявити собі, як виглядатиме вічність після того, як гріх буде переможений і від нього не залишиться й сліду (Об'явлення 21-22)!

> ***«земля буде сповнена пізнання Господа так, як вода наповнює море»*** (Ісаї 11:9) — це ще одна характеристика, відсутність якої гостро відчувається в сучасному Ізраїлі та в усьому світі. Під час царювання Месії всі знатимуть Господа.

Оскільки гріх буде обмежений, люди зможуть зосередитися на Спасителі та Його досконалій волі (див. Єремії 31:31-34).

Кожен, хто вже сьогодні бажає відчути насолоду та радість Царства Божого, має вивчати Писання і звернутися до Бога з молитвою, просячи відкрити йому очі, щоб пізнати Ісуса Христа як свого особистого Спасителя.

Підсумки розділу 7

1. Месія, який прийде на землю і принесе істинний мир, — це Той, хто в книзі Суддів 6:24 названий «Єгова Шалом» (Господь мир). Він є Ель Шаддай, Бог Всемогутній.

2. Хоча Він і є Господом, людський родовід пов'язує Його з коліном Юди та родом царя Давида.

Досі ми розглядали ті місця з Танаху, де описано період, коли Месія, Ель Шаддай, буде перебувати на землі й правити всіма народами та племенами, встановивши загальний мир. Цей час ще не настав, але він обіцяний нам у майбутньому, і його очікує кожен віруючий.

Разом із тим, у Танасі є й інші вірші, які говорять про те, що Месія вже прийшов. Він мав прийти і постраждати, щоб стати викупительною жертвою за гріхи людей.

Розділ 8

Відданий смерті Месія

Що Танах говорить про перший прихід Христа на землю

Зміст цього розділу ґрунтується на вибраних віршах із книги пророка Даниїла, 9 розд.

Пророцтво Даниїла

Даниїла 9:22-27:

> ***22 Заговоривши до мене, він напоумляв мене, промовляючи: Даниїле, я прийшов, щоб умудрити тебе.***
> ***23 На початку твоєї молитви вийшло Слово від Бога, і я прийшов тобі його сповістити, бо ти є Божим улюбленцем. Тож будь уважний до цього Слова і зрозумій видіння.***
> ***24 Сімдесят тижнів визначено для твого народу і для твого святого міста, щоб покінчити зі злочинністю і запечатати (покласти край) гріху, спокутувати беззаконня, і повернути вічну праведність, – запечатати (підтвердити) видіння та пророцтво, і помазати Святе Святих.***
> ***25 Тож пізнай, і зрозумієш: Від виходу наказу про повернення (Ізраїлю) та відбудову Єрусалима, і до Помазаника Владики мине сім тижнів (седмиць) і шістдесят два тижні. І повернеться (народ), і будуть відбудовані майдани і рів, але у важкі часи.***
> ***26 А після шістдесяти двох тижнів (седмиць) буде відданий на смерть Помазаник, і Його (на землі) не стане, хоч у Ньому не знайдуть провини. А місто і Святиню знищить народ майбутнього володаря, – і його кінець***

буде, як під час потопу, – а визначені ним знищення не припиняться до кінця війни.
[27] Під час останнього тижня буде укладений з багатьма непорушний Заповіт, а в половині тижня припиняться жертви і хлібні приношення. Святиня стане гидотою спустошення, аж поки визначена кара не буде вилита на самого спустошника.

! У 9-му розділі книги Даниїла міститься одне з найважливіших пророцтв у Біблії.

Воно пророкує точний час приходу Месії на землю. Це одне з найбільш переконливих свідчень того, що Ісус — Ель Шаддай, Бог Всемогутній, обіцяний Месія Ізраїлю та Спаситель світу.

Це пророцтво — відповідь Бога на молитву пророка Даниїла в розділі 9:1-19. Перш ніж приступити до дослідження самого пророцтва, давайте розглянемо зміст молитви.

Молитва Даниїла (Даниїла 9:1-19)

У перший рік правління царя Дарія Даниїл був приголомшений тим, що він виявив у пророцтвах Єремії. Він знайшов у них обітницю Бога, що Вавилонський полон триватиме 70 років (Єремії 25:11-12; 29:10-14). Даниїл звернув особливу увагу на цю деталь, тому що він читав слова Єремії у 538 році до н. е. (перший рік царювання Дарія). Оскільки полон почався у 605 році до н. е., Даниїл зрозумів, що він має незабаром закінчитися.

Не відкладаючи, він звернув своє серце до Бога у глибокому покаянні:

> **По-перше,** він звертається до Творця, називаючи Його «Господь Бог» («אדוניי האלוהים», вірш 3). Це свідчить про те, що він визнає владу Бога над народом Ізраїлю та його долею, навіть коли народ перебуває у вигнанні.
>
> **По-друге,** він кається, сповідує свій гріх і просить прощення у Бога від імені всього народу Ізраїлю. Цей внутрішній процес супроводжувався зовнішніми проявами, які в ті часи виражали скорботу і каяття: піст, носіння веретища і посипання голови попелом.

Молитва Даниїла складається з двох основних частин:

Перша частина — це сповідання (вірші 4-15). Даниїл віддає Богу славу за Його вірність і велич і визнає, що народ Ізраїлю має жити у страху Божому. Бог вірно зберігає Свій завіт і милість Своєму народові, тому в них є надія, якщо тільки вони навернуться від своїх шляхів, возлюблять Господа і будуть слухняними Йому (вірш 4).

Даниїл щиро сповідує всі нечестиві вчинки свого народу, через які він був вигнаний зі своєї землі: народ відвернувся від Слова Божого, а його царі та князі протягом кількох поколінь відмовлялися слухати пророків, яких Бог посилав до них. Ці пророки попереджали про прийдешній суд для тих, хто не покається, але їх відмовлялися слухати.

Пророк Даниїл визнає, що у такому ганебному стані народу Ізраїлю винен лише сам народ. Бог вчинив справедливо, а вина лежить на народі за те, що вони збунтувалися проти Нього. Ще за часів Мойсея Бог попереджав про суд, що чекає на народ, якщо вони продовжуватимуть бунтувати проти Нього, але вони не покаялися. Зрештою, Бог виконав Свою клятву і вилив на них прокляття — народ був вигнаний зі своєї землі.

Даниїл ніби нагадує Богові (в. 15) про те, що Він робив раніше, і про те, як Його велич стала відомою всім народам землі, коли Він чудесним чином визволив синів Ізраїлевих з єгипетського рабства. Даниїл згадує саме ці справи Божі тому, що він збирається попросити Бога знову створити щось подібне, щоб звеличити та прославити Його ім'я ще більше.

У другій частині своєї молитви (вірші 16-19) Даниїл благає Господа простити народ. Він також просить Бога повернути їх із полону та повернути Єрусалиму і Храму колишню велич.

Єрусалим був зруйнований вавилонянами у 586 році до н.е. і з того часу перебував у запустінні. Даниїл волає до Бога, говорячи про те, що покарання, яке Він навів на народ Ізраїлю, Єрусалим і Храм, применшило Його славу серед інших народів. Язичницькі народи, бачачи це руйнування, вирішили, що вавилонські ідоли сильніші за Бога Ізраїлю. Даниїл просить, щоб Бог почав діяти — не тому, що Його народ заслужив на це, а заради Його великої милості, а також тому, що йдеться про Його ім'я.

Наприкінці молитви Даниїл приносить Богові свої прохання. Він просить Його почути, простити і діяти.

> ***Не барися...!*** (вірш 19). Наприкінці Даниїл просить Бога не баритися заради Свого народу та міста, на якому наречене Його ім'я. Це останнє прохання пояснює, чому Даниїл молився настільки палкою молитвою покаяння саме в цей момент. У віршах, які він читав (Єремії 29:10-14), Бог говорить, що поверне народ

із полону тоді, коли народ буде молитися і шукатиме Його від усього серця. Як ми бачили, Даниїл знав, що вигнання має підійти до кінця, але він боявся, що Бог відкладе визволення, якщо народ не звернеться до Нього з щирою молитвою.

Вступ до пророцтва

Наступний уривок із пророцтва Даниїла (9:24-27) важкий для розуміння. Бажано прочитати весь розділ кілька разів, щоб зрозуміти зміст пророцтва. Воно вказує на той час, коли Месія буде відданий на смерть за наші гріхи. Як ми вже говорили, це одне з найважливіших пророцтв у Старому Завіті.

Оскільки ці вірші потребують глибокого та докладного вивчення, ми почнемо з більш загального пояснення.

Згідно з цим пророцтвом, Месія буде «відданий на смерть» до зруйнування Другого Храму. Храм був зруйнований у 70 році н. е., отже, Месія мав прийти і померти до цього.

Підрахувавши часові періоди, на які ангел Гавриїл указав Даниїлу, ми доходимо висновку, що Месія («**Помазаник Владика**», вірш 25) увійшов до Єрусалима в місяці нісан (під час свята Песах) у 32-му році н. е., і потім був відданий на смерть.

! ***Історія знає лише одну людину, яка жила в той період часу, стверджувала, що Він — Месія, і потім була віддана на смерть. Це Ісус, який народився у Віфлеємі — Ефраті (Михея 5:2) і виріс у Назареті.***

Ангел Гавриїл, Месія та майбутнє Ізраїлю

У пророцтві Даниїла Бог каже, що Він продовжуватиме карати народ Ізраїлю принаймні ще сімдесят тижнів (*«седмиць»*) після закінчення вавілонського полону.

Як ми вже говорили, у цьому уривку міститься єдине пророцтво в Біблії, яке говорить про точний час першого пришестя Месії. Ангел Гавриїл передав цю звістку Даниїлу, і той самий Гавриїл відкрив Марії через багато століть, що вона носить у лоні своєму Спасителя Ізраїлю (Луки 1:26-38).

Для того, щоб повністю зрозуміти це одкровення, ми маємо прояснити деякі деталі:

А. Про кого і про що йдеться

Це пророцтво говорить про народ Даниїла та про святе місто (вірш 24), тобто воно відноситься до:

- народу Ізраїлю;

- міста Єрусалима.

Б. Трохи арифметики
або що таке «тиждень» (*«седмиця»*)?

Пророцтво говорить про період часу, що складається з 490 часових одиниць (вірш 24). Гавриїл сказав, що сімдесят тижнів - *«седмиць»* (70 х 7 = 490) «визначені» Господом для Ізраїлю та для Єрусалима. Чи йдеться про 490 днів, 490 саме тижнів, 490 місяців чи 490 років?

1. У книзі Об'явлення 11:2-6 та 13:5 автор згадує про останню «седмицю» з пророцтва Даниїла. Він каже, що половина «седмиці» — це період довжиною у 1260 днів або 42 місяці, тобто 3.5 роки. У такому разі, одиниці часу у Даниїла — це роки.

2. Відновлення Єрусалима після вавілонського полону тривало близько 50 років, а пророцтво Даниїла описує цей період часу як «сім седмиць» (7 х 7 = 49). Таким чином, ми бачимо, що ці часові одиниці — роки.

3. Історія також підтверджує, що єдиний період часу, який підходить під опис Даниїла, — це 490 років. Згідно з пророцтвом, Месія з'явиться народу Ізраїлю до закінчення цього періоду. Далі ми побачимо, що відлік цих 490 років починається з 445 року до н. е. (див. стор. 96).

   Як що ми спробуємо використати інші можливі часові одиниці, то, починаючи відлік від 445 року до н. е., ми побачимо, що Месія не прийшов до Ізраїлю ні протягом 490 днів (тобто 1,3 року), ні 490 тижнів (близько 9,5 років), ні 490 місяців (близько 41 року).

4. Ще один важливий момент: «сімдесят тижнів» (490 часових одиниць), якщо прийняти їх за роки, мають особливе значення в єврейській свідомості. Бог розділив єврейський календар на часові відрізки по сім років, а кожен сьомий рік є «суботнім» (Левит 25:3-9). Вавилонський полон тривав 70 років, тому що народ Ізраїлю не давав землі відпочивати протягом 70 суботніх років (2 Хронік 36:21). Отже, коли Даниїл пророкував, для нього самого було природним думати про ці часові одиниці як про роки (9:1-2).

Даниїл 9:24 — крок за кроком

Сімдесят тижнів визначено для твого народу і для твого святого міста, щоб покінчити зі злочинністю і запечатати (покласти край) гріху, спокутувати беззаконня, і повернути вічну праведність, – запечатати (підтвердити)

видіння та пророцтво, і помазати Святе Святих.

Отже, мало пройти 490 років, щоб були виконані шість цілей, визначених для народу Ізраїлю та для Єрусалима.

1. **«Покінчити зі злочинністю»** — Слово «злочин» (в івриті — з означеним артиклем) — це загальне слово, що означає бунт народу Ізраїлю проти Бога. Цей бунт є коренем гріха, від нього пішли всі інші гріхи народу. Гавриїл сказав, що народ Ізраїлю не перестане бунтувати проти Господа, доки не минуть 490 років. Інші місця в Писанні також підтверджують, що народ не навернеться до Бога і не отримає спасіння, доки не прийде Месія, що відбудеться після закінчення цих 490 років (Єремії 24:5-7; 31:31-34; Захарії 12:10 – 13:1; Римлянам 11:25-27).

2. **«Запечатати (покласти край) гріху»** — Слово «гріхи» означає гріхи у повсякденному житті. 490 років мали минути, перш ніж народ Ізраїлю перестане грішити. Оскільки коренем усіх гріхів є бунт народу Ізраїлю проти Господа, вони не припиняться доти, доки сам гріх бунту не буде викорінений. Це станеться тільки з поверненням Месії.

3. **«Спокутувати беззаконня»** — Ісус спокутував наші гріхи на хресті. Кожен, хто вірує в Нього, як єврей, так і людина з будь-якого іншого народу, отримує прощення гріхів. Весь народ Ізраїлю (всі, хто залишиться після закінчення «часу страждань для Якова»[13]), проситиме і отримає це спокутування гріхів після повернення Месії через 490 років. Іншими словами, весь народ прийме Ісуса як Месію та Викупителя (див. Захарії 12:10; Римлянам 11:26).

4. **«Повернути вічну праведність»** — це можна витлумачити двома способами:

   а. Можливо, цей вираз описує ту праведність, яка буде характеризувати народ Ізраїлю після закінчення 490 років. Хоча в минулому і бували періоди духовного пробудження, коли народ намагався жити за Божими стандартами праведності, але вони були тимчасовими, оскільки народ Ізраїлю повертався до свого попереднього стану і знову починав бунтувати проти Господа. Коли ж народ повернеться до Бога і увірує в Ісуса Христа,

[13] «Час страждань для Якова»— вираз, який вживає Єремія (30:7), говорячи про винятково важкий період історії ізраїльського народу в останні дні. Глибше цю подію досліджено в брошурі Мено Калішера «Зазирни в майбутнє».

вони більше не будуть бунтувати проти Нього (Єремії 31:31-34; Єзекіїля 36:22-32). Тоді Бог дасть їм досконалу праведність Месії, яка зарахується народу Ізраїлю навіки.

б. Буквальне значення цього виразу полягає в тому, що Месія буде правити на землі у вічній праведності, починаючи зі Свого повернення після закінчення 490 років (Ісаї 11:1-5; Єремії 23:5-6; 33:15-16).

5. **«Запечатати (підтвердити) видіння та пророцтво»** — Коли припиниться гріх Ізраїлю через 490 років, усі видіння та пророцтва, що попереджають про покарання та закликають до покаяння, можна буде запечатати. Гріхів, що спричинили суд, більше не буде. Тому більше не буде потреби і у викривальних пророцтвах. Тоді народ Ізраїлю прийме вірою «Пророка», обіцяного у 18-му розділі книги Повторення Закону (в. 15-19), — Месію.
6. **«Помазати Святе Святих»** — У старозавітні часи було прийнято помазання Господу людей або предметів як символ їхньої посвяти Господу (Вихід 28:41; 29:36; 40:9-15). Вираз «Святе Святих» зазвичай використовується для позначення святих речей скинії або Храму (Вихід 29:37, де цей вираз перекладено як «Святиня велика») або всього простору навколо Храму (Єзекіїля 43:12). У контексті 9-го розділу Даниїла, ймовірно, ангел Гавриїл говорить: «Коли прийде Месія, Храм у Єрусалимі знову буде помазаний і освячений для служіння Господу».

У Писанні сказано, що Храм буде заново відбудований під час тисячолітнього царства Месії на землі (Єзекіїль 40-48; Захарія 6:12). Тому при підготовці до його будівництва буде необхідно помазати Храмову гору.

Дозволи на будівництво

або коли починати відлік 490 років?

Даниїл 9:25:

> ***Тож пізнай, і зрозумієш: Від виходу наказу про повернення (Ізраїлю) та відбудову Єрусалима, і до Помазаника Владики мине сім тижнів (седмиць) і шістдесят два тижні. І повернеться (народ), і будуть відбудовані майдани і рів, але у важкі часи.***

Ангел Гавриїл пояснює, що 490 років складаються з трьох періодів часу:

- **перший період** — сім тижнів (*седмиць*),

- ► **другий період** — шістдесят два тижня (*седмиці*),
- ► **третій період** — ще один тиждень (*седмиця*) - (див. вірш 27).

Ми переконаємося, що перші два періоди йдуть один за одним, а третій період відноситься до майбутнього.

Важливий момент одкровення, отриманого Даниїлом, — це час початку відліку 490 років (в. 25). Ангел Гавриїл стверджував, що цей період розпочнеться з моменту виходу указу про відновлення Єрусалима з «майданами та ровом». На перший погляд, така точка відліку здається проблематичною, оскільки Перські та Мідійські царі кілька разів видавали укази про відновлення різних частин Єрусалима:

- **Перший** такий указ видав Кір у 538 або 537 році до н.е.
- **Другий** указ був виданий Дарієм у 519 році до н.е.
- **Третій** був даний Артаксерксом у 458 році до н. е.
- **А четвертий** — ним же у 445 році до н.е.

Який із цих чотирьох указів мав на увазі ангел Гавриїл у книзі Даниїла 9:25?

Для того щоб відповісти на це запитання, давайте спочатку розглянемо наступні два моменти:

1. Питання укріплень:

Який із указів дозволяв будувати **«майдани та рів»**?

Слово «майдан» (євр. רחוב — рехóв) означає тут відкритий простір біля міської брами (2 Хронік 32:6) — центральне місце в житті міста. Оскільки у міста без стін не може бути й брами, отже, для побудови «майдану» (тобто площі біля міської брами) необхідно спочатку побудувати стіну з брамою.

Слово «рів» (євр. חרוץ — харýц), насправді означає рів, заповнений водою, що є частиною захисних споруд міста. У старозавітні часи було прийнято рити глибокі рови навколо міських стін, тому що це ускладнювало встановлення стінобитних знарядь під час облоги міста. Таким чином, будівництво «майдану та рову» включало в себе міську стіну з брамою та захисний рів, а також інші захисні споруди, що складають повноцінний оборонний комплекс. Отже, указ, про який

говорить Даниїл (9:25), має бути указом про відновлення Єрусалима без будь-яких обмежень.

2. Питання хронології:

Який із указів є правильною точкою відліку для обчислення дати першого пришестя Месії?

Очевидно, що тільки ***один*** із цих указів може бути правильною точкою відліку.

Відрахувавши від неї шістдесят дев'ять «тижнів» (*«седмиць»*) (69 x 7 = 483 роки, тобто перші два періоди пророцтва), ми прийдемо до точного історичного моменту, коли Месія прийде і буде відданий смерті.

Тепер давайте з'ясуємо, який із указів є правильною точкою відліку для наших обчислень.

Дозвіл на будівництво без обмежень

Для початку розглянемо наступні три укази:

1. Указ царя Кіра (538–537 р. до н. е.)
2. Указ царя Дарія (519 р. до н. е.)
3. Перший указ царя Артаксеркса (458 р. до н. е.)

Жоден із цих указів не може бути прийнятий за точку відліку, оскільки жоден із них не спричинив будівництво стін Єрусалима.

Ми знаємо це тому, що...

а. В 445-му році до н. е. (більш ніж через 10 років після видання третього указу) Неємія чув, що стіни його міста все ще були зруйновані (Неємії 1-2).

б. У Біблії описано ще одну подію, що сталася через кілька років після того, як були видані перші три укази. Невдовзі після видання указу Артаксеркса у 458 році до н. е. євреї, які жили в Юдеї, почали самовільно будувати стіну навколо Єрусалима. Ця робота не була завершена, тому що їхні вороги повідомили про це цареві (Ездри 4:8-16), попереджаючи його, що дозвіл євреям на побудову стін був рівносильний заохоченню до повстання проти влади царя.

У відповідь на цю скаргу Артаксеркс наказав негайно припинити будівельні роботи, поки він не видасть дозволу на їх продовження (Ездри 4:17-21). Ця

остання деталь має особливу важливість: формулювання наказу про припинення робіт залишило прогалину, що дозволила пізніше видати указ, який дозволяє будівництво стін.

Без сумніву, Бог брав участь у формулюванні перших трьох указів. У 6-му розділі книги Даниїла сказано, що перські та мідійські закони було неможливо скасувати. Закон забороняв царю скасовувати будь-які укази, незалежно від того, чи були вони видані ним самим, чи його попередниками (Естер 1:19; 8:8; Даниїла 6:8, 12, 15). Це означає, що якби один із попередніх указів дозволяв євреям відбудовувати стіни Єрусалима, Артаксеркс не міг би видати указ, що забороняє їм робити це.

! ***Таким чином, указ, видання якого Даниїл передбачив у своєму пророцтві (9:25), може бути тільки останнім із чотирьох, тобто указом Артаксеркса, даним ним Неємії у 445 році до н. е. (Неємії 1-2).***

Хронологічне рішення:

Давайте спочатку розглянемо написане в Слові Божому:

Неємії 2:1-9:

1 Так сталося, що в місяці нісані, двадцятого року царя Артаксеркса, коли принесли вино, я взяв те вино, й подав цареві. Я, звичайно ж, намагався не виглядати засмученим перед ним.
2 Але цар мене запитав: Чому твоє обличчя сумне, – чи ти не хворий? Не інакше як журба якась на серці?! Я дуже злякався
3 і сказав цареві: Нехай живе цар вічно! Як мені не бути сумним, коли місто, де гробниці моїх батьків, зруйноване, а його брами спалені вогнем?
4 А цар промовив до мене: Чого би ти хотів? Помолившись до Небесного Бога, я
5 сказав цареві: Якби це було до вподоби царю, і якщо твій слуга знайшов у тебе ласку, то прошу, відправ мене в Юдею, – в місто, де гробниці моїх батьків, щоб я його відбудував.
6 Тоді цар, біля якого сиділа й цариця, запитав мене: Як довго триватиме твоя подорож, і коли повернешся? Я зрозумів, що цар у своїй доброті погоджується мене відпустити, тому я назвав йому термін
7 і попросив: Коли цареві до вподоби, то нехай дадуть мені листи до намісників Заріччя, щоб мені дозволили пройти до Юдеї,

[8] а також лист до Асафа, охоронця царських лісів, щоб дав мені дерево на виготовлення брам для храмової фортеці, для стін міста, й того дому, в якому мешкатиму. І цар мені дав усе, тому що доброзичлива рука мого Бога була наді мною.
[9] Отже, я прибув до намісників Заріччя і віддав їм царські послання. Цар направив зі мною також військових начальників та вершників.

Двадцятий рік царя Артаксеркса — це 445 рік до н. е. Таким чином, точкою відліку тих 490 років, про які говорить Даниїл, є «***місяць нісан***» (вірш 1) 445 року до н. е.

Ангел Гавриїл сказав, що від видання указу і до «***Помазаника Владики***» минуть шістдесят дев'ять тижнів (*седмиць*), по сім років кожен (69 x 7 = 483). Іншими словами: **через 483 роки після 445 року до н. е. Месія прийде на землю.**

У 25-му вірші книги Даниїла («сім тижнів *(седмиць)* і шістдесят два тижні») ангел Гавриїл розділив шістдесят дев'ять тижнів (*седмиць*) на два періоди:

- 49 років (сім тижнів);
- 434 роки (шістдесят два тижні).

Багато дослідників переконані, що такий поділ означає, що відновлення Єрусалима (з усіма укріпленнями, як сказано в пророцтві) мало завершитися через 49 років після указу, виданого у 445-му році до н. е. На будівництво пішло так багато часу, тому що євреї зіткнулися з сильним протидіянням їхнім зусиллям (Неємії 4:11 – 7:4). Усе відбулося саме так, як передбачив ангел Гавриїл, кажучи, що «***будуть відбудовані майдани і рів, але у важкі часи***».

Пришестя Месії

Коли виповнилися 483 роки?

При розрахунку часу, ґрунтуючись на інформації, наданій Гавриїлом, слід пам'ятати, що в біблійному календарному році всього 360 днів.

Наприклад...

- Буття 7:11, 24; 8:4 — тут говориться про п'ять місяців як про 150 днів.
- Об’явлення 11:2-3; 12:6, 14; 13:5 — тут ми читаємо про три з половиною роки, розділені на 42 місяці, які складаються з 1260 днів.

У давнину такий спосіб підрахунку років використовувався і в Єгипті, Персії, Вавилоні, Греції, Італії, Індії, Китаї та навіть у Центральній Америці.

Отже, зробимо простий підрахунок:

- 69 тижнів = 483 роки;
- 483 біблійних (місячних) роки = 173880 днів.
- Відрахувавши 173880 днів від місяця Нісан 445-го року до н. е., ми прийдемо до місяця Нісану 32-го року н. е.[14]

Даниїл передбачив, що «Помазаник Владика» прийде на землю в місяці Нісані 32 року н. е.!

Виконання

Відданий на смерть Месія

Даниїла 9:26:

> ***А після шістдесяти двох тижнів (седмиць) буде відданий на смерть Помазаник, і Його (на землі) не стане, хоч у Ньому не знайдуть провини. А місто і Святиню знищить народ майбутнього володаря...***

Дві основні події відбулися в земному житті Ісуса Христа в місяці Нісані 32 року н. е.:

1. Він увійшов до Єрусалима і був захоплено зустрінутий людьми як цар (**«Помазаник Владика»** — Даниїла 9:25; Іоанна 12:12-16).
2. Того ж тижня Він був відкинутий і розп'ятий (**«буде відданий на смерть Помазаник, і Його (на землі) не стане»** — Даниїл 9:26; Іоанна 19).

Єдина людина в історії, яка називала Себе Месією Ізраїлю і була засуджена за це до смерті через розп'яття в місяці Нісані 32 року н. е., — це Ісус.

Пророк ясно говорить, що Єрусалим і Храм будуть зруйновані після того, як Месія буде відданий смерті. Як відомо, у 70 році н. е. храм був зруйнований римлянами вщент; отже, Месія мав бути відданий смерті до цього часу.

---

[14] Щоб отримати правильні результати стосовно сучасного календаря, ми повинні перерахувати 173880 днів у роки Григоріанського (сонячного) календаря, кожен з яких містить 365 днів. Отримавши результат (476 років), проведемо розрахунок: -445 + 476 = 31. Не забудьте, що наш календар починається з 1-го, а не з «нульового» року, тому наш результат необхідно скоригувати: 31 + 1 = 32. Таким чином, ми приходимо до 32-го року н. е.

Розвиток подій, описаних у Новому Завіті, хронологічно відповідає їх опису в 9-му розділі книги Даниїла, що підкреслює точність пророцтва і безумовно доводить, що Ісус, який народився у Віфлеємі — Єфраті (Михея 5:2) і виріс у Назареті, є Месією, про Якого говорив ангел Гавриїл.

У такому разі логічно зробити висновок, що кожна людина, будь вона євреєм чи язичником, має повірити в Ісуса Христа як у свого Спасителя та Відкупителя.

Ісус — Месія Ізраїлю та Спаситель світу!

> ***У всій історії людства не було жодної іншої людини, яка б своїм життям виконала ці пророцтва. Іншого Месії не було і не буде.***

Чи означає це, що народ Ізраїлю, не впізнавши свого Месію, більше ніколи не зможе прийняти Його?

Ні! Поки людина жива, багатомилостивий Бог дає їй можливість звернутися до Спасителя. Тому, хто вірить, що Ісус Христос, Ель Шаддай (Бог Всемогутній), заплатив за його гріхи, ця віра залічується в праведність, він здобуває спасіння від гріхів і від вічного відокремлення від Бога в пеклі.

У віруючого в Ісуса є частка в Божій спадщині та в благословенні, обіцяному нащадкам Авраама, батька всіх віруючих. Віра в Ісуса як у Господа і Спасителя від гріха — це кінцева мета всієї Біблії. Це та звістка, яку мають почути всі люди, як євреї, так і язичники, і це та істина, яку ми повинні прийняти вірою.

Майбутнє

Даниїла 9:26-27:

> ***...А місто і Святиню знищить народ майбутнього володаря, – і його кінець буде, як під час потопу, – а визначені ним знищення не припиняться до кінця війни. Під час останнього тижня буде укладений з багатьма непорушний Заповіт, а в половині тижня припиняться жертви і хлібні приношення. Святиня стане гидотою спустошення, аж поки визначена кара не буде вилита на самого спустошника.***

Останній тиждень (*седмиця*), про який говорить пророцтво, почнеться в майбутньому, коли лже-месія (***«Майбутній володар»*** — Антихрист, в. 26) ***«укладе непорушний заповіт з багатьма»***. Антихрист — це могутній лідер, який у майбутньому отримає

владу над багатьма народами завдяки силі, яку дасть йому сатана (див. Даниїл 2, 7; Матвія 24:15-44; 2 Солунян 2:1-12; Об'явлення 6-20).

- Антихрист встановить фальшивий мир на Близькому Сході.
- До середини останнього тижня, про який говорить Даниїл, Храм буде відновлений.

Внаслідок цих фактів, а також через духовну сліпоту народу Ізраїлю, вони приймуть Антихриста як обіцяного Месію. У середині часу страждань для Якова він проголосить себе богом і вимагатиме поклоніння собі. Тих, хто відмовиться це робити, він буде безжально переслідувати.

У цей час останок Ізраїлю розпізнає обман Антихриста і втече в пустелю, де й буде збережений з милості Божої.

- Останні сім років, про які говорить Даниїл, пророк Єремія називає ***«часом страждань для Якова»*** (Єремії 30:7) — це період часу, коли Бог видалить з лиця землі всіх, хто противиться Йому, і очистить народ Свій, Ізраїль.
- Наприкінці цих семи років скорботи Ісус Месія повернеться на землю, щоб установити тут Своє тисячолітнє царство.
- Після завершення цього тисячолітнього періоду Бог остаточно видалить із землі всіх, хто противиться Йому. Він сотворить нове небо і нову землю, абсолютно вільні від гріха. Тоді почнеться вічне царство Месії.[15]

Розділ 9

Раб Господній

Дослідження кн. Ісаї 52:13–53:12

(***Примітка перекладача***: Українські переклади Біблії використовують слово «Слуга», тоді як в оригіналі на івриті вживається саме слово עבד — раб. Тому далі незважаючи на те, що наведені біблійні уривки в українському перекладі використовують слово «слуга», йдеться саме про раба!!!)

Як ми вже побачили, Даниїл передрік **час**, коли Ісус Месія мав прийти і померти, до руйнування другого Храму.

[15] Події майбутнього на основі Біблії більш детально розглянуті в брошурі Мено Калішера «Заглянь у майбутнє», яку ви можете безкоштовно замовити на сайті www.YESHUA.co.il

У пророка Ісаї ми знаходимо додаткову інформацію — він пояснює **причину**, з якої Месія буде відданий на смерть. Він говорить про це, починаючи з 13-го вірша 52-го розділу і до кінця 53-го.

Тут із трепетом у серці та вражаючими подробицями описано, як чистий і безгрішний Раб Господній понесе на Собі гріх народу Ізраїлю і принесе Своє життя в жертву для викуплення гріхів. Ісая також говорить про особу Раба Господнього та про Його характер (див. також Ісая 42:1-9; 49:1-7; 50:4-10 — Раб Господній ясно представлений тут як Божественна Особистість).

Раб Господній, що відкривається нам у цих віршах, відрізняється від інших рабів Божих у книзі Ісаї. Наприклад, говорячи про народ Ізраїлю, Господь називає його «раб Мій» (Ісая 41:8-9; 42:18-25; 43:10; 44:1-2, 21; 45:4; 48:20; 49:3), а перського царя Кіра навіть названо помазаником, тобто месією (так називали людину, обрану Богом для виконання певної місії — Ісаї 45:1).

Але Раб Господній, про якого йдеться в нашому уривку, віддає Своє життя як викупну жертву, завдяки якій народ Ізраїлю та все людство може отримати прощення гріхів.

Ці вірші несуть у собі найважливіше послання Біблії: спасіння людини та відновлення її вічних і святих стосунків із Богом.

Хто ж цей Раб Господній?

З моменту написання 53-го розділу Ісаї у VIII столітті до н. е. і аж до XI століття н. е. усі єврейські мудреці вірили, що тут описаний Месія Ізраїлю. Таргум Йонатана Бен Узіеля (учня Гіллеля Старшого), написаний у I столітті н. е., стверджує, що Раб Господній, описаний у цьому розділі — це Месія. Єврейські мудреці талмудичного періоду також погоджувалися з таким тлумаченням.

Першим, хто виступив проти цієї думки, був рабин Шломо Іцхакі, відомий під ім'ям Раші (1041–1104 рр. н. е.), за що й піддався суворій критиці з боку інших тлумачів. Раші стверджував, що в цих віршах ідеться про народ Ізраїлю, який страждає за гріхи світу. На тлумачення Раші, ймовірно, вплинув перший хрестовий похід 1095 року, під час якого багато євреїв загинули від рук людей, що називали себе християнами.

Протягом останніх 200 років усе більше рабинів і тлумачів дотримуються тлумачення Раші та відкидають думку про те, що в цих віршах описаний Месія Ізраїлю. Поза всяким сумнівом, це є частиною полеміки проти християнського (месіанського) тлумачення, що пов'язує цей розділ з Ісусом Христом.

Ісаї 52:13–15:

[13] Що ж до Мого Слуги, то Він діятиме мудро. Він звеличиться, підійметься високо і дуже прославиться.
[14] Як же багато було тих, котрі були вражені, дивлячись на Нього, тому що над усяку людину був знівечений Його вигляд, так що навіть було важко розпізнати в Ньому одного з людських синів.
[15] Але Він здивує численні народи, – перед Ним замовкнуть царі, бо побачать таке, про що їм ніхто не говорив, і зрозуміють те, про що досі не чули.

Ісаї 53:1–12:

[1] Хто повірив тому, що почув від нас? Кому відкрилася сила Господньої руки?
[2] Адже Він піднявся перед Ним, як паросток від кореня з сухої землі. Не було в Ньому ні вигляду, ні величі, – ми Його бачили, але не було нічого, що можна було б собі побажати.
[3] Він був зневажений і відкинутий людьми, – Страждалець, Котрий зазнав болю, від Якого люди відвертали свої обличчя; Ним гидували, і ми за ніщо вважали Його.
[4] Але ж Він поніс на Собі наші недуги, взяв на Себе наші страждання, тоді як ми вважали, що Він покараний, побитий і принижений Богом.
[5] Він же був зранений за наші гріхи, був катований за наші провини. Завдяки перенесеному Ним стражданню, нам подаровано мир, – Його ранами ми оздоровлені!
[6] Всі ми заблукали й розбрелися, як вівці, – кожний з нас пішов власною дорогою, та Господь поклав на Нього гріхи всіх нас.
[7] Над Ним знущались, принижуючи Його, але Він не відкривав Своїх уст. Його вели, як ягня, на заколення, – Він мовчав, як вівця, перед тими, котрі її стрижуть, – так і Він не відкривав Своїх уст.
[8] Після катувань і суду Його забрали… Хто з Його народу міг усвідомити, що Він забирається з землі живих, і що за беззаконня Мого народу Його приречено на смерть?
[9] Йому могилу визначили зі злочинцями, але Він був похований в багатого, адже Він не вчинив жодного злочину, і Його уста не знали неправди.

[10] На те була Господня воля, щоб завдали Йому ран і смерті. Якщо віддасть Своє життя, як викупну жертву, то Він побачить Своє потомство, – продовжаться Його дні, й Господні наміри щодо Нього будуть успішними.
[11] Після Своїх страждань Він побачить хороші плоди, і буде задоволений. Пізнавши Мого праведного Слугу, багато людей будуть виправдані, адже їхні гріхи Він понесе на Собі.
[12] Тому дам Йому уділ серед великих, – Він ділитиме здобич з найсильнішими за те, що віддав Себе на смерть, і був зарахований до злочинців. Отже, Він поніс на Собі гріхи багатьох і за злочинців заступатиметься.

«Високий і Піднесений» — це титули, які належать тільки Богові.

Якості та статус Раба Господнього

Ісая починає свій опис, цитуючи Бога, Який говорить: «***Що ж до Мого Слуги, то Він діятиме мудро. Він звеличиться, підійметься високо і дуже прославиться***» (52:13). Усі ці синоніми, що вказують на вищість, посилюють один одного, описуючи велич Раба Господнього.

Для того, щоб визначити, ким насправді є цей «Раб Господній», розгляньмо додаткові вірші з книги Ісаї, у яких використовуються слова «***високий і піднесений***», «***вознесений***» або подібні до них. Висновки, яких ми дійдемо, допоможуть нам правильно зрозуміти текст пророцтва.

1. Ісаї 6:1:

У рік смерті царя Уззії я побачив мого Владику, Який сидів на високому і піднесеному престолі, а краї Його шат наповнювали Храм.

Ісая описує чудесне видіння, що відкрилося його очам, коли він побачив Бога, Який «***сидів на високому і піднесеному престолі***». Саме тоді Ісая був покликаний проповідувати Слово Боже своєму народові.

2. Ісаї 2:2-3:

[2] В останні дні станеться так, що гора Господнього дому стоятиме твердо на чолі інших гір і підніметься над пагорбами, – потягнуться до неї всі народи.

[3] Прийдуть численні народи і скажуть: Ходіть, зійдемо на Господню гору, до Дому Бога Якова, а Він покаже нам Свої дороги, і ми ходитимемо Його стежками! Адже з Сіону вийде Закон, і слово Господнє – з Єрусалима.

Пророк підкреслює владарювання Бога, Який сидітиме у Своєму домі (Храмі) в Єрусалимі, і до якого будуть стікатися всі народи, щоб поклонитися Йому та почути слово настави з Його уст. Присутність Бога ставить гору дому Господнього «***на чолі інших гір***», роблячи її «піднесеною» над усіма іншими горами.

3. Ісаї 57:15:

Бо так промовляє Високий і Піднесений, повіки Живущий, і Святий Його Ймення: Пробуваю Я на Височині та в святині, і з зламаним та з упокореним, щоб оживляти духа скромних, і щоб оживляти серця згноблених! (Біблія в перекладі Івана Огієнка)

Пророк знову описує тут владарювання Бога, підкреслюючи те, що може робити тільки Творець: «***оживляти***». Сам Бог названий у цьому уривку «***Високим і Піднесеним***».

Хто НЕДОСТОЇН звання «високий і піднесений»?

На противагу цьому, пророк Ісая також описує випадки, коли людина у своїй гордині намагається посісти місце Бога або вважає себе рівною Йому:

1. Ісаї 2:12:

Адже день Господа Саваота торкнеться усього гордого та зарозумілого, – кожного самозвеличуваного, і того, хто високо підноситься, аби їх упокорити;

Бог скине всіх гордіїв, що уявили себе панами, які правлять світом. Творець судитиме всіх, хто вважає себе «***високим і піднесеним***».

2. Ісаї 57:7:

На високій і стрімкій горі ти влаштувала своє ложе, і туди ти виходиш, щоби приносити свої жертви.

Пророк викриває свій народ, який чинив найнижчі та найогидніші справи, ображаючи Бога. Народ осквернив святість Бога, накликаючи на себе покарання. «***Висока і стрімка гора***» належить Богові (Ісая 2:2), а не ідолам.

3. Ісаї 14:11-15:

[11] Тож твоя пиха і звуки твоїх арф провалились до шеолу. Постіль під тобою – черв'яки, а твоє накриття – хробацтво.
[12] Як же ти впав з неба, досвітня зоре, сину зірниці, – розбився об землю, погромнику усіх народів.
[13] Але ж ти говорив у своєму серці: Підіймуся на небо, вище Божих зірок поставлю свій престол, сяду на Горі Зборів, – на далекій північній горі;
[14] підіймуся понад високі хмари, уподібнюсь Всевишньому!
[15] Але ти скинутий у шеол, – у земні глибини безодні.

У 14-му розділі Ісая описує прийдешнє покарання вавилонському цареві. У своїй безмежній гордині та високомір'ї він наслідував приклад іншої, давнішої особистості, названої «зірницею, сином зорі», тобто самого сатани.

Оскільки за характером цар вавилонський подібний до сатани, Ісая описує тут диявола та його кінець, указуючи таким чином вавилонському царю та подібним до нього, що їх чекає в майбутньому.

Спочатку сатана був вищим ангелом, але він згрішив, загордившись і зазіхнувши на високе і піднесене місце, що належить тільки Богові. Тому він був вигнаний із небес і засуджений до вічної загибелі (див. додаткові приклади: Ісаї 10:33; 13:11, 19; 16:6-7; 23:9; Єзекіїля 28:1-19).

З одного боку — «Раб», з іншого боку — «Високий і Піднесений».

Досліджуючи попередні вірші, ми приходимо до ясного висновку:

Тільки Бог достойний возсідати на «***високому і піднесеному***» престолі (Ісая 6:1), і лише Він один «***звеличений***» (Ісая 52:13). Будь-яка спроба людини чи будь-якої іншої істоти посісти Його місце або прирівняти себе до Нього означає бунт проти Бога і веде до суду.

Це, у свою чергу, неминуче веде нас до наступного висновку: у книзі Ісаї 52:13-15 описана Божественна Особистість. «Раб Господній» наділений якостями, якими може володіти тільки Бог, а Творець Сам сказав: «***Не поступлюсь Своєю славою іншому!***» (Ісая 42:8). Таким чином, цей «Раб» може бути тільки Самим Богом.

Через пророка Ісаю Бог описує призначення та високі чесноти Свого Раба — Сина Божого, Який прийде у світ як раб.

Навіщо в Писанні за допомогою цілих трьох синонімів («***звеличиться, підійметься високо і дуже прославиться***») підкреслюється, що Раб Божий буде удостоєний

найвищої честі? — Тому що Він буде «***діятиме мудро***», оскільки виконає Божу волю у всій повноті, до кінця.

Настане день, коли очі всіх людей будуть спрямовані на Нього (див. Ісаї 45:22-23; Захарії 12:10; Даниїла 7:14; Филип'ян 2:9-11; Євреїв 1:3; 8:1; 10:12; 12:2).

Давньоєврейське слово, що описує Раба Господнього в 52-му розділі книги пророка Ісаї і перекладене як «діятиме мудро», — це слово השכיל (хіскіль). Єремія вживає це саме слово (Єремії 23:5-6), щоб описати Месію-Царя, Праведну Галузь, що вийде з дому Давида, буде царювати над Юдеєю та Ізраїлем і принесе мир Його народові та всьому світу.

Усе справа в іміджі

Бог діє нестандартними шляхами

1. Раб Господній, знехтуваний людьми

У 52-му розділі книги Ісаї (вірші 14–15) пророк описує явище, що не піддається логічному поясненню:

- **В очах Божих** Його Раб високий і піднесений, і рівний Йому Самому (в. 13);
- **В очах же людських**, навпаки, Раб Господній не має жодної цінності.

> ***14 Як же багато було тих, котрі були вражені, дивлячись на Нього, тому що над усяку людину був знівечений Його вигляд, так що навіть було важко розпізнати в Ньому одного з людських синів.***

«Багато людей шоковані й приголомшені, дивлячись на Тебе! Вони бачать у Тобі стражденну людину, побиту й принижену. Ти, Рабе Господній, виглядаєш так жахливо, що не заслуговуєш на те, щоб називатися людиною!»

Але давайте не дозволяти зовнішньому вигляду вводити нас в оману! Настане день, коли Раб Господній здивує всіх, хто побачить Його. Він буде піднесений і возвеличений так само надзвичайно, як зараз Він зневажений і принижений.

І навіть нині, попри те, що зовні Він виглядає приниженим, Його вчинки свідчать про те, ким Він є насправді.

2. Його майбутній образ

[15] Але Він здивує численні народи, – перед Ним замовкнуть царі, бо побачать таке, про що їм ніхто не говорив, і зрозуміють те, про що досі не чули.

«Але Він здивує численні народи» (євр.: «окропить багато народів») — Дієслово, вжите тут в оригіналі, означає «потрясати» (або «бризкати»). Подібно до цього, священник, який окроплював кров'ю кришку ковчега одкровення (Лев. 16:14), струшував для цього своїм перстом. Раб Господній потрясе багато народів, зрушуючи їх зі своїх місць і викликаючи в них заціпеніння та подив.

«Перед Ним замовкнуть царі» — Коли царі побачать Його діла, вони будуть настільки вражені, що заніміють. Вони просто втратять дар мови від подиву, як це буває з людьми, що бачать велике чудо.

«бо побачать таке, про що їм ніхто не говорив» — діяння Раба Господнього матимуть вплив на весь світ. Він учинить такі справи, про які ніколи не чуло людське вухо і не бачило людське око. Він здійснить їх на очах у всіх, виявляючи їх як у суді над людьми, так і в спасінні Своїх дітей.

Деякі висновки:

Можливо, читачеві буде нелегко прийняти ті висновки, до яких ми неминуче приходимо, вивчаючи цей уривок (Ісая 52:13-15):

1. «Раб Господній» — це не хто інший, як Сам Бог. Ці вірші також вказують на множинність, що міститься в Єдиному Богові.
2. Він прийде у світ в образі зневаженої всіма людини, попри те, що Він — Бог.
3. Але нехай Його зовнішній вигляд не вводить нас в оману! Хоча Він, дійсно, з'явиться у світі як Раб, менше з тим, Він володіє силою потрясти й вразити багато народів.
4. Настане день, коли всі народи побачать славу і велич Раба Господнього, Месії (в. 15). Тоді кожен, хто не слухав Бога і не підкорявся Його Слову, зможе побачити істину на власні очі, як написано: «***...оскільки бачать власними очима, що повертається Господь до Сіону***» (Ісая 52:8).

Це неймовірно!

У світлі того, що Бог прийшов у світ як раб для того, щоб послужити тим, кого Він сотворив, пророк Ісая каже:

Ісаї 53:1-3:

> ***1 Хто повірив тому, що почув від нас? Кому відкрилася сила Господньої руки?***
> ***2 Адже Він піднявся перед Ним, як паросток від кореня з сухої землі. Не було в Ньому ні вигляду, ні величі, – ми Його бачили, але не було нічого, що можна було б собі побажати.***
> ***3 Він був зневажений і відкинутий людьми, – Страждалець, Котрий зазнав болю, від Якого люди відвертали свої обличчя; Ним гидували, і ми за ніщо вважали Його.***

«Хто повірив тому, що почув від нас?» — запитує пророк. Хто повірить тому, що ми кажемо? Хто може легко і просто прийняти той факт, що Сам Бог прийшов на землю в образі раба, щоб Своєю кров'ю заплатити ціну викуплення наших гріхів?

«Кому відкрилася сила Господньої руки?» — Ісая продовжує своє запитання з болем. У Біблії вираз «***Господня рука***» означає силу Бога та Його велич, що виявляються у спасінні людей (Вихід 6:6; Ісая 30:30; 40:10; 48:14; 51:5, 9).

Іншими словами, Ісая каже: «Дивіться, Хто здійснює спасіння Боже — **Раб Господній**, Він зробить це!».

Як же «***Господня рука***» може відкритися через такого зневажену людину?

Нам потрібен спаситель, який справляє враження!
Смирення — непопулярна чеснота.

У віршах 2-3 пророк описує, як прийде Раб Господній і як народ прийме Його:

«Адже Він піднявся перед Ним, як паросток від кореня з сухої землі» — Раб Господній буде зростати згідно з Божою волею («перед Ним» означає «згідно з Його волею». Вираз «жити (або ходити) перед Ним» у Біблії завжди означає життя в послуху). І справді, Його життя і справи були надприродними; Він прийшов у цей світ чудесним чином, як паросток, що раптом проріс у сухій пустелі, як життя, що виникло в сухому та ворожому місці (Ісая 7:14; 9:6-7).

«Не було в Ньому ні вигляду, ні величі, – ми Його бачили, але не було нічого, що можна було б собі побажати» — У той час, як Бог зрощував Свого Раба, народ пророка, народ Ізраїлю не визнав Раба Господнього Тим, Ким Він був, і не віддав Йому

тієї шани, якої Він був гідний. З погляду народу, у Раба Господнього не було нічого особливого — ні слави, ні величі, які могли б привернути до Нього їхню увагу.

«Він був зневажений і відкинутий людьми, – Страждалець, Котрий зазнав болю, від Якого люди відвертали свої обличчя; Ним гидували, і ми за ніщо вважали Його» — Починаючи з 3-го вірша, духовна сліпота народу Ізраїлю підкреслюється з особливою гостротою. Раб Господній прийшов до Свого народу, але вони зневажали Його і цуралися Його (Івана 1:11).

Ісая пророкує, як народ зустріне Раба Божого: «Так, ми бачили Його, але зневажали, нехтуючи Його словами. Ми не вважали Його таким, що заслуговує на повагу. Навпаки, Він був відомий нам як той, що пізнав біль і хвороби. Коли Він проходив повз нас, ми відводили очі й цуралися Його».

Раб Господній страждає за народ Ізраїлю та за всіх грішників.

У віршах 4-6 народ нарешті розуміє причину страждань, скорбот і мук Раба Господнього. Пророк описує їхню тяжкість, вживаючи різні синоніми, підкреслюючи велич жертви, принесеної за нас Рабом Господнім, і розкриваючи глибину каяття, яке відчує народ за все це у майбутньому.

Ісаї 53:4-6:

> ***4 Але ж Він поніс на Собі наші недуги, взяв на Себе наші страждання, тоді як ми вважали, що Він покараний, побитий і принижений Богом.***
> ***5 Він же був зранений за наші гріхи, був катований за наші провини. Завдяки перенесеному Ним стражданню, нам подаровано мир, – Його ранами ми оздоровлені!***
> ***6 Всі ми заблукали й розбрелися, як вівці, – кожний з нас пішов власною дорогою, та Господь поклав на Нього гріхи всіх нас.***

«Тоді як ми вважали, що Він покараний, побитий і принижений Богом» — Народ Ізраїлю думав, що Раб Господній страждав за Свої власні гріхи, тоді як насправді Він поніс на Собі наші недуги, покарання за наш гріх, яке ми самі мали б понести. На жаль, навіть сьогодні багато хто думає, що Ісус був розіп'ятий як покарання за «відступництво».

«Він же був зранений за наші гріхи, був катований за наші провини» — Але настане день, коли народ Ізраїлю визнає, що Раб Господній, Ісус Месія, переніс муки, які кожен із них мав би випробувати сам (див. Захарії 12:10). Раб Господній страждав замість нас, за гріхи всіх людей, а не за Свої гріхи, бо Він Сам був безгрішним (в. 9).

Замісна жертва

Протягом усього пророцтва Ісая підкреслює ідею заступництва, тобто той факт, що Раб Господній взяв на Себе покарання, муки та смерть (як плату за гріх), які мали б стати нашою участю (див. Римлянам 6:23; Галатам 1:3-4).

Невипадково жертвопринесення займають таке важливе місце в Законі Мойсеєвому. Бог подбав про те, щоб ідея заміщення була ясною і зрозумілою Його народу: **життя за життя.**

«Завдяки перенесеному Ним стражданню, нам подаровано мир» (на івриті це «***покарання заради миру нашого було на Ньому***») — Що означають ці слова?

Слово «покарання» на івриті (мусар / מוסר) означає докір, попередження, покарання за поганий вчинок (Левит 26:18). Це слово має той самий корінь, що й слово «муки, страждання» (йисурим / יסורים).

Проливши Свою кров, Месія поніс те покарання і заплатив ту ціну, яку ми мали б заплатити за наші гріхи.

! ***Він оплатив наш борг, заплативши повну ціну, встановлену Богом.***

Таким чином, Він повернув нам мир із Нашим Творцем.

Ісус Христос визволив нас від прокляття, що лежить на кожному, хто не виконує Закон у всій повноті (Повторення Закону 27:26 «***Проклятий, хто не дотримується слів цього закону, або виконувати їх!***»). Він зробив це для того, щоб ми змогли стати праведними в Його очах, бо Його праведність залічується нам. Завдяки тому, що Він здійснив на хресті, ми стали дітьми Божими, яким обіцяна спадщина (Римлянам 3:21-26; Галатам 3:13-14; 1 Петра 2:22-24).

«Його ранами ми оздоровлені!» — Ми зцілюємося завдяки ранам Раба Господнього. Пророк говорить тут про духовне зцілення. Раб Господній дав нам той єдиний засіб, який може повернути нам мир із Богом. Прояви духовного зцілення — життя в чистоті та святості й покора Слову Божому. Це призведе до фізичного зцілення, яке у всій повноті здійсниться у вічному Божому царстві. Духовне зцілення важливіше за фізичне, тому що воно вічне (1 Коринтян 15:49-58; Об'явлення 21:4).

Чи є хтось, хто не потребує викуплення?

«Всі ми заблукали й розбрелися, як вівці, – кожний з нас пішов власною дорогою, та Господь поклав на Нього гріхи всіх нас».

Кожна людина грішна. Ніхто не має сили звільнити себе від гріха. Тому **кожна людина** потребує викуплення — замісної жертви Ісуса Христа.

Цей вірш (Ісаї 53:6) говорить про велику любов Раба Господнього до нас, а також про те, ким Він є:

1. Раб Господній віддав Своє життя, щоб спасти нас. Він зробив це в той час, коли ми всі були далеко від Нього, глибоко зануреними в гріхи.

Тут йдеться не про якусь послугу, яку людина надає своєму другові, а про абсолютну самопожертву заради грішників, злочинців і ворогів. Цю жертву Раб Божий приніс заради кожного з нас (Римлянам 5:8: ***«Але Бог виявляє Свою любов до нас тим, що Христос за нас помер, коли ми були ще грішниками»***).

2. Протягом усього цього уривка пророк постійно підкреслює, що Раб Господній поніс (взяв на себе) наші гріхи (Ісаї 53:4-5, 12). Бог навчив народ цьому важливому принципу в заповіді про козла відпущення у Йом Кіппур (День викуплення): «***Тож козел відпущення понесе на собі всі їхні беззаконня у відлюдну землю. Там, в пустелі козла відпустять***» (Левіти 16:22).

Використовуючи ці символи, Бог учив Свій народ тому, яке чудесне викуплення за гріх дарує нам Месія ціною Свого життя.

Хто може понести на Собі гріхи інших?

Хто може простити нам наші гріхи і представити нас Богу праведними?

В книзі Ісаї 43:25 сказано, що тільки Бог може зробити це: ***«Я, і тільки Я є Тим, хто задля Себе Самого стирає твої провини, і гріхів твоїх не згадає»***.

Далі в цій же книзі ми читаємо, що Сам Бог говорить: ***«Я розвіяв, наче хмару, твої провини і, як туман, – твої гріхи. Повернися ж до Мене, адже Я викупив тебе!»*** (Ісаї 44:22).

Таким чином, Раб Божий не може бути ні ким іншим, окрім як Самим Богом. Саме Його Божественність дозволяє Йому прощати гріхи інших і загладжувати їхні провини. (Див. також Марка 2:7).

Для того, щоб здійснити це, Сам Раб Господній має бути абсолютно безгрішним.

Раб Господній — це Ісус Месія, Бог Всемогутній (Ель Шаддай) — та Божественна Особа, яка зодягнулася в образ людини і прийшла у світ, щоб викупити наші гріхи.

«Та Господь поклав на Нього...» — Бог поклав на Свого Раба те покарання, на яке заслужили ми. Ці слова ще раз підтверджують уявлення про множинність у Божественній Єдності: в одному й тому самому реченні згадується **«Господь»**, який поклав наші гріхи на **«Нього»**, тобто на Свого Раба.

Уся ця глава ясно показує, що «Раб Господній», так само як і Сам «Господь», є Божественною Особою (див. також Притчі 30:4: ***«Яке Його Ім'я і яке ім'я Його Сина?»***. Тут говориться про Бога Отця і Бога Сина. Див. також Псалом 2; Даниїл 3:25).

Шлях страждань — заради нас

У віршах 7-9 пророк описує страждання Раба Божого та Його смерть:

> ***7 Над Ним знущались, принижуючи Його, але Він не відкривав Своїх уст. Його вели, як ягня, на заколення, – Він мовчав, як вівця, перед тими, котрі її стрижуть, – так і Він не відкривав Своїх уст.***
> ***8 Після катувань і суду Його забрали… Хто з Його народу міг усвідомити, що Він забирається з землі живих, і що за беззаконня Мого народу Його приречено на смерть?***
> ***9 Йому могилу визначили зі злочинцями, але Він був похований в багатого, адже Він не вчинив жодного злочину, і Його уста не знали неправди.***

«Над Ним знущались, принижуючи Його, але Він не відкривав Своїх уст» — Раб Господній смиренно і без опору приймає несправедливе ставлення народу до Нього. Він не бореться і не бунтує, але слухняно і вірно виконує Своє призначення.

Примітка перекладача: У багатьох перекладах текст Ісаї 53:7 часто передається як пасивна дія - «був мучений», але оригінал містить важливий нюанс: єврейська форма נַעֲנָה несе в собі сильний відтінок самоприниження та добровільного прийняття страждань, що буквально означає: **«Він дозволив Себе пригнічувати»** або **«Він упокорив Себе»**. Тобто Він не просто був жертвою обставин, а свідомо підкорився цьому процесу.

«Його вели, як ягня, на заколення, – Він мовчав, як вівця, перед тими, котрі її стрижуть, – так і Він не відкривав Своїх уст» —Ісая порівнює мовчання та послух

Раба Господнього з ягням, якого ведуть на заклання. Це порівняння не є випадковим. Жертовний агнець мав бути досконалим, без вади, гідним бути принесеним у жертву Богу. Саме таким і був Раб Господній!

Народ Ізраїлю описаний тут грішним (кінець вірша 8), а Раб Господній — як Той, у кому немає ні гріха, ні неправди (вірш 9).

Народ Ізраїлю знав, що згідно із законом Мойсеєвим у жертву Богу можна було приносити тільки тих тварин, які були без вади. Але зі слів Ісаї стає зрозуміло, що ці тварини були лише символом істинної жертви, яка мала бути принесена у призначений час за гріхи людства.

Пророк пояснює, що Раб Господній — це і є та Жертва, істинна й вічна.

(Інші приклади символів Старого Заповіту, що здійснилися в Месії: Галатів 3:23–4:7; Колосян 2:16-17; Євреїв 7-10).

Тепер стає зрозуміло, чому Іван Хреститель, побачивши Ісуса, вигукнув:

> ***«Ось Агнець Божий, що на Себе бере гріх світу!»*** (Івана 1:29)

Раб Господній

Здійснення

Здійснення вірша «**Його вели, як ягня, на заколення**» детально описане в Євангелії від Матвія (26:36 – 27:44).

Деякі стверджують, що Ісус скаржився, намагався уникнути страждань або навіть бунтувати, коли просив у Бога Отця, щоб Його обминула «ця чаша» (Матвія 26:39).

У жодному разі!

- Перебуваючи в Гефсиманському саду, Ісус Христос молився Отцю Своєму Небесному, щоб знайти повноту сили та відваги, необхідних Йому для досконалого виконання волі Бога Отця. У цей момент сатані була надана остання можливість відштовхнути Ісуса від послуху Отцю. Ісус навіть просив Своїх учнів чувати й молитися, щоб і вони мали сили не впасти в спокусу.

  У цей момент виявилася досконала людськість Месії. Так само, як Він звернувся до Отця в молитві, щоб отримати сили для послуху, так і ми маємо чинити в усіх сферах нашого життя, щоб не впасти в гріх (сатана

намагався спокусити Ісуса Христа також і на початку Його служіння: Луки 4:1-13).

- «**Чаша**» символізує гнів Божий, який мав випробувати на Собі Ісус, взявши на Себе прокляття гріха всіх людей (У Біблії чаша часто є символом гніву Божого: Ісаї 51:17, 22; Єремії 25:15-17, 27-29; Єзекіїля 23:31; Аввакума 2:16; Плач Єремії 4:21-22).
- Ісус знав, що Він муситиме померти, ставши жертвою за гріх усіх людей (Матвія 16:21-23; Євреїв 10:7). Усе Його життя на землі було підготовкою до цього.

Відкупна смерть була метою приходу Месії на землю:

- В Едемському саду перший Адам згрішив і приніс прокляття гріха та смерть усьому людству.

- В Гефсиманському саду (біля Кедронської долини, див. Івана 18:1) Ісус Христос, Бог-Син, висловив безумовну готовність заплатити Своєю кров'ю ціну викуплення гріха. Завдяки Його жертві Бог дає всім віруючим у Нього прощення гріхів, залічуючи їм Його праведність. Він був готовий витерпіти гнів Бога, щоб ми, віруючі в Нього, отримали мир із Богом і спасіння.

Несправедливий суд

> ***«Після катувань і суду Його забрали… Хто з Його народу міг усвідомити, що Він забирається з землі живих, і що за беззаконня Мого народу Його приречено на смерть?»*** (Ісаї 53:8)

Тут Ісая говорить про несправедливий суд, якого зазнав Раб Господній, та про Його смерть.

«Після катувань і суду Його забрали» — суд над Рабом Господнім не був справедливим.

«Хто з Його народу міг усвідомити» — не було нікого, хто встав би на Його захист, засвідчивши на Його користь, або хто заперечив би проти порушення правил правосуддя на цьому суді (Матвія 26:57-65; 27:1-26).

«що Він забирається з землі живих» — Він помер жорстокою смертю.

«і що за беззаконня Мого народу Його приречено на смерть» — Його страждання були результатом злочинів Його народу.

Первосвященник і начальники народу вирішили вбити Ісуса, оскільки Він викривав їхні гріхи й указував їм на ту прірву, що утворилася між ними та Божою істиною. Злочини начальників народу були настільки очевидними, що навіть римський правитель Понтій Пилат зрозумів, що вони звинувачують Ісуса перед ним виключно із заздрості (Матвія 27:18).

Пророк Даниїл також описав смерть Месії: «***А після шістдесяти двох тижнів (седмиць) буде відданий на смерть Помазаник, і Його (на землі) не стане***» (9:26). Вислів «буде відданий на смерть» вказує на те, що Месія помре не від старості, а від якихось жорстоких дій, в наслідок яких Він «забирається» з землі живих.

Пророцтво Даниїла також указує на **час** смерті Месії. Акуратно зробивши всі обчислення, ми приходимо до місяця нісана 32-го року н. е. (це питання детально розглянуто у 8-му розділі, стор. 97).

Слова ангела Гавриїла з 9-го розділу книги Даниїла точно здійснилися в Ісусі Христі. Ісус справді був відданий на смерть у місяці нісані (на Пасху) 32-го року н. е.

Отже, з **пророцтва Ісаї** стає абсолютно зрозуміло, що Раб Господній не заслуговував на смертну кару. Він добровільно прийняв на Себе гріхи Свого народу і поніс те покарання, на яке заслуговували вони. Тільки завдяки цій смерті люди змогли отримати вічне життя.

Згідно з пророцтвом, на Раба Господнього чекає могила багатої людини.

> ***«Йому могилу визначили зі злочинцями, але Він був похований в багатого, адже Він не вчинив жодного злочину, і Його уста не знали неправди»*** (Ісаї 53:9)

Раб Господній був засуджений до смертної кари як злочинець, оскільки таким вважав Його народ. Але, незважаючи на це, Він був похований у могилі багатого.

Чому?

1. ***«адже Він не вчинив жодного злочину»*** — Раб Господній не вчинив нічого поганого. Описуючи народ Ізраїлю, пророк говорить, що він погряз у гріхах, як Содом і Гоморра (1:10), тоді як Месію він описує абсолютно чистим і праведним — непорочним жертовним Агнцем (2 Кор. 5:21; 1 Пет. 2:22-25).

2. Месія був знехтуваний весь той час, поки Він ніс на Собі гріх людства. У момент Своєї смерті Він завершив виконання цього призначення, виконавши всі вимоги Божі для спасіння людини. З цього моменту Бог більше не дозволяв людям жорстоко поводитися з Його тілом або переламувати Його кістки (єдиним винятком було проколення Його ребер списом, яке було необхідне, щоб засвідчити Його смерть; при цьому жодна кістка не була переламана (Івана 19:34-37).

3. Ісус Христос був розіп'ятий на хресті. Розп'яття вважалося найпринизливішою та найбільш зневаженою карою, на яку заслуговували лише найжахливіші злочинці. Він дійсно був розіп'ятий між двома розбійниками. Але, незважаючи на це, Його тіло було покладено в могилу багатої людини — Йосипа з Ариматеї (Матвія 27:57-60; Івана 19:38-42).

Благословенний плід

Плід самопожертви Раба Господнього

У заключних віршах розділу підкреслюються добрі плоди страждань і смерті Раба Господнього:

Ісаї 53:10-12:

> ***10 На те була Господня воля, щоб завдали Йому ран і смерті. Якщо віддасть Своє життя, як викупну жертву, то Він побачить Своє потомство, – продовжаться Його дні, й Господні наміри щодо Нього будуть успішними.***
> ***11 Після Своїх страждань Він побачить хороші плоди, і буде задоволений. Пізнавши Мого праведного Слугу, багато людей будуть виправдані, адже їхні гріхи Він понесе на Собі.***
> ***12 Тому дам Йому уділ серед великих, – Він ділитиме здобич з найсильнішими за те, що віддав Себе на смерть, і був зарахований до злочинців. Отже, Він поніс на Собі гріхи багатьох і за злочинців заступатиметься.***

«На те була Господня воля, щоб завдали Йому ран і смерті» — Це речення може викликати подив. Як могла бути «Господня воля» щоб Його вірному Рабу завдали ран та смерті? Відповідь ми знаходимо далі в цьому ж вірші:

«Якщо віддасть Своє життя, як викупну жертву...» — слово, перекладене як «викупна жертва» (אשם), означає жертву за провину — один із видів жертвоприношень,

про які говорить закон Мойсеїв (Левіт 5:15, 17-19; 19:21). Раб Господній помер як жертва за гріхи, цілком угодна Богові.

«Якщо віддасть Своє життя, як викупну жертву, то Він побачить Своє потомство» — Коли душа Раба Господнього буде принесена в викупну жертву, то як результат цього Він «побачить Своє потомство». Іншими словами, життя Раба Господнього, принесене в жертву за гріх, народить Йому багато дітей — усіх, хто вірує в Нього та отримує спасіння.

«Він побачить Своє потомство, – продовжаться Його дні, й Господні наміри щодо Нього будуть успішними» — Раб Господній житиме вічно, і в усьому, що б Він не робив, матиме успіх. Він справді був страчений, але це аж ніяк не завадило продовженню Його днів.

! ***Він — Вічний Син Божий, який воскрес із мертвих і живе повіки.***

Страждання Месії, Його біль, муки і смерть були «Господньою волею». Вони були необхідною частиною досконалого Божого плану спасіння людей.

Бог може простити наші гріхи й дарувати нам вічне життя тільки завдяки пролитій крові жертви Ісуса Христа (1 Коринфян 5:7; Об’явлення 13:8).

Ісус обіцяє тим, хто вірує в Нього (Його духовному «потомству»), що вони будуть Його співспадкоємцями (Івана 1:12; Римлян 8:17; Гал. 4:1-7). Тому все, що Ісая говорить тут про Ісуса, є вірним і щодо них: у віруючих в Нього теж «продовжаться їхні дні» (Івана 3:16; 10:28; Рим. 6:23).

? Хто винен?

Якщо Богу була угодна смерть Месії, чому покарані ті, хто Його вбив?

Писання заздалегідь готувало людей до приходу страждаючого Месії, який мав заплатити Своїм життям ціну викуплення гріха (Буття 3:15; Ісая 53). Його постать була описана дуже детально, так само як і час, коли Месія мав з’явитися у світ і здійснити викуплення Свого народу та всього людства (Ісая 7:14; 9:6-7; Михей 5:2; Захарія 9:9; Даниїл 9).

Бог очікував, що народ Ізраїлю, знаючи Його Слово, впізнає свого Месію і прийме Його в любові та послуху. Вони мали схилити коліна перед Спасителем і супроводити Його

на хрест (мету Його приходу), дякуючи Йому та славлячи ім'я Боже. Усе це вони мали зробити на основі сказаного в Писанні.

! Жодна людина не була покарана за розп'яття Ісуса на хресті.

Люди отримують покарання за те, що вони відкидають Месію, який прийшов, щоб спасти їх від гріха. Це покарання виражається в тому, що вони залишаються в гріху, відокремлені від Бога та Його благодаті (Івана 3:14-19).

Усі люди — як народ Ізраїлю, так і всі інші народи — повинні у сльозах покаяння піти за Ісусом до місця Його розп'яття за їхні гріхи, дякуючи Богові за Його любов, замість того, щоб проклинати Месію та радіти Його стражданням.

Протягом століть більшість представників традиційного християнства звинувачували євреїв у вбивстві Христа, виправдовуючи цим їхні переслідування та вбивства. Але справжні учні Ісуса, істинні віруючі не переслідують і не вбивають людей. Вони проголошують усім людям Благу Вістку Месії про прощення гріхів і примирення з Богом. Крім того, вони мають заповідь жити згідно з Божими принципами праведності та святості й любити всіх людей, включаючи своїх ворогів.

«Після Своїх страждань Він побачить хороші плоди, і буде задоволений» — Подвиг Раба Господнього приніс плід. Його жертва не була марною! Слово «задоволений» (євр. ישבע — ісба) означає повноту, задоволення. Те, що здійснив Раб Господній, виконало і задовольнило всі вимоги.

«Пізнавши Мого праведного Слугу, багато людей будуть виправдані» — Раб Господній — єдиний, хто може виправдати нас і звільнити від усякої провини перед Богом. Як Він це робить?

«адже їхні гріхи Він понесе на Собі»— Раб Господній поніс на Собі нашу провину, щоб ми змогли постати перед Богом виправданими і вільними від будь-якої вини: ***«Того, Хто не знав гріха, Він зробив за нас гріхом, щоб ми в Ньому стали Божою праведністю»*** (2 Коринтян 5:21).

! Кожен, хто «зодягається» у праведність Ісуса (Гал. 3:27)**, є в очах Божих так само чистим, як і Сам Месія** (див. також Римлянам 5:19).

? Що я маю зробити, щоб отримати таку велику честь?

Я повинен повірити, що Раб Господній, Месія Ісус, будучи невинною жертвою, поніс на Собі мої гріхи.

Справді віруюча людина віддає все своє життя Ісусу, вивчає Слово Боже і дозволяє Йому глибоко вкоренитися у своєму серці. Така людина стає храмом Святого Духа, що діє в ній і дозволяє їй служити Месії та людям.

Наше виправдання та звільнення від провини були куплені дорогою ціною! Їхня ціна — кров Сина Божого:

> ***«...знаючи, що ви були викуплені від марного вашого життя, переданого батьками, не тлінним сріблом або золотом, а дорогоцінною кров'ю Христа, як непорочного й чистого Агнця»*** (1 Петра 1:18-19)

Останній вірш цього розділу (Ісаї 53:12) далі розвиває думку про воскресіння з мертвих. Раб Господній, виконавши волю Божу до кінця, переміг також і смерть:

> ***«Тому дам Йому уділ серед великих, – Він ділитиме здобич з найсильнішими»***

Перемога Раба Господнього описана тут як перемога царя на війні. У давнину цар-переможець брав усю здобич собі, а потім ділив її на свій розсуд серед вірних і наближених до нього людей. Так само вчинить і Раб Господній. Коли Месія повернеться на землю, щоб царювати тисячу років, Він розділить здобич Свого царства серед тих, хто любить Його (див. Ісаї 2; Єремії 23:5-6; 33:14-16; Михея 4:1-8; Псалом 2; Даниїла 7; Об'явлення 20:4, 6; 22:5).

Чому Раб Господній отримає славу царя-переможця?

1. Бо Він ***«віддав Себе на смерть»***. — Хоча Раб Господній — це Сам Бог, Він зійшов на землю і віддав Свою душу на смерть.
2. Тому що Він ***«був зарахований до злочинців. Отже, Він поніс на Собі гріхи багатьох***». — Будучи святим і чистим, Він поніс на Собі наші гріхи, постраждавши замість злочинців і грішників — замість нас, — і дарувавши нам Свою праведність.
3. ***«і за злочинців заступатиметься.»***. — Раб Господній заступається за нас і зараз. Будучи посередником між Богом і людьми, Він просить за нас грішників, щоб ми змогли пізнати Божу волю та виконати її (Ісаї 59:16; Євреям 7:25; Римлянам 8:33-35).

Раб Господній: підсумок

Розглянутий нами уривок із книги Ісаї (52:13 — 53:12) повною мірою розкриває мету смерті Месії за Свій народ Ізраїль (Івана 11:49-52) і за всіх Його обраних з інших народів (1 Івана 2:2).

- Ісус Христос описаний як Раб Господній, піднесений вище за всіх земних царів і такий, що перевершує всіх первосвященників, які служили в Храмі (Євреям 8).
- Ісус Христос, Раб Господній — це Сам Бог, Який прийшов у світ в образі людини, щоб понести на Собі наші гріхи.
- Коли Раб Господній прийшов у світ, Його народ Ізраїль не впізнав у Ньому Месію і відкинув Його. Але в майбутньому, коли Ісус повернеться у славі та величі, народ Ізраїлю визнає свою помилку і буде благати про прощення (Захарії 3:9; 12:10).
- Спокутна смерть Ісуса Христа, Сина Божого, задовольнила вимоги справедливості Бога Отця, Який мусив засудити гріх. Ця смерть відкрила всім, хто вірує в Нього, шлях до Бога, який до цього моменту був перегороджений гріхом.
- Кожен із вас може здобути спасіння і зодягнутися в праведність Ісуса. Для цього вам потрібно лише повірити в те, що Ісус справді став жертвою за вас і заплатив ціну за ваші гріхи.
- Раб Господній — це Переможець, який ще повернеться на Землю. Він встановить Своє царство і буде правити зі Своїми дітьми — усіма, хто вірує в Нього (Захарії 12:10; 14:3-5).

Все, що нам залишилося зробити — це лише попросити Бога простити нас і спасти, щоб і ми отримали надію та небесну спадщину, аби царювати разом з Ісусом повіки.

Ісус Христос: підсумок

Немає людини, яка б не грішила! Отже, Раб Господній, описаний у розд. 52-53 книги Ісаї, не може бути звичайною людиною. Він — Ель Шаддай, Бог Всемогутній, Ісус Христос.

- Ісус народився від діви Марії за участю Духа Божого (**Ісая 7:14**; **9:6-7**). Так Він виконав пророцтво, яке Бог проголосив над сатаною в присутності Адама і

Єви перед вигнанням їх з Едемського саду: ***«Я покладу ворожнечу між тобою й жінкою, між твоїм насінням і її насінням. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш жалити його в п'яту»*** (Буття 3:15). «Насіння жінки» мало в майбутньому уразити сатану.

- Ісус Христос народився у Вифлеємі — Ефраті, виконавши пророцтво Михея. Хоча Ісус і прийшов у світ в образі людини, Він існував «від початку, від часів віковічних». ***«Ти ж, Вифлеєме-Ефрато, – найменший серед Юдиних тисячників. З тебе вийде за Моєю волею Той, Хто буде Владикою в Ізраїлі, – хоч Його походження від початку, від часів віковічних»*** (Міхея 5:1). Він — Ель Шаддай, Бог Всемогутній.

- Ісус походить із дому Давида, тому Він гідний і має право царювати (Буття 49:8-10; Ісаї 9:6-7).

- Ісус називав Себе Месією Ізраїлю, чинив багато чудес, зціляв хворих і воскрешав людей із мертвих. Він довів Свою Божественність. Він — Бог, що зодягнувся в плоть і прийшов у світ, щоб заплатити Своєю чистою кров'ю за відкуплення наших гріхів. Тільки Ісус Христос, Ель Шаддай, міг заплатити цю ціну (Левит 17:11).

Бог установив настільки високу ціну — непорочну жертву і принцип «життя за життя», щоб навчити нас, що наше освячення — результат однієї лише Його милості, а не будь-яких справ, які людина може вчинити самостійно. Наше спасіння повністю залежить від милості Бога Всемогутнього — Месії.

Таким чином Він також відкриває нам усю тяжкість гріха, адже плата за нього — неминуча смерть!

- Ісус був відкинутий Своїм народом і засуджений неправедним судом до смерті через розп'яття.

- Він воскрес із мертвих, пробувши три дні в гробі, і сьогодні сидить праворуч Бога Отця.

Спасіння: підсумок

Якщо ви вірите в Ісуса і знаєте, що Він ваш Господь і Спаситель, то про вас можна сказати наступне:

- Ви отримали право на відкуплення гріхів, і вам навіки обіцяно спасіння.

- Дух Божий перебуває у вас і веде вас вірним шляхом.
- Ви підтверджуєте свою віру справами, що відповідають волі Божій та Біблії.
- Після смерті ваша душа вічно перебуватиме в присутності Божій.

З іншого боку, кожен, хто відкидає Ісуса, відкидає і прощення гріхів, залишаючись винним перед Богом. Така людина приречена на вічні муки в озері вогняному (Об’явлення 20:15).

Немає спасіння ні в кому іншому — ні для євреїв, ні для інших народів.

Ісус — це Месія Ізраїлю та Спаситель світу, іншого немає і не буде. Істинна віра в Єдиного Бога виражається у вірі в Ісуса як Господа і Спасителя.

Апостол Петро проголосив такі слова євреям, які були свідками зцілення кульгавого в ім'я Ісуса Христа:

> ***«...то хай буде всім вам і всьому народові ізраїльському відомо: Ім’ям Ісуса Христа, Назарянина, Якого ви розіп’яли. Його Бог воскресив із мертвих; це Він зцілив того, хто стоїть перед вами. Він є камінь, знехтуваний вами, будівничими, – камінь, що став наріжним*** **[див. Псалом 118:22].** ***І в нікому іншому немає спасіння, бо під небом немає іншого імені, даного людям, яким належить нам спастися!»*** (Дії 4:10-12).

Яке ж твоє рішення, дорогий читачу?

Чи будеш ти й далі йти своїм шляхом? Чи будеш ти й далі далекий від Божого спасіння? Чи ти звернешся до єдиного Спасителя, до Ісуса Христа, і повіриш, що Він поніс за тебе покарання, на яке ти заслуговував своїми гріхами? Адже це єдиний спосіб спастися і постати перед Богом виправданим навіки.

> **!** **Бог обов'язково відповість кожному, хто щиро призиває ім'я Ісуса для відкуплення гріхів.**

Частина 3

Син Божий і Син Людський

Син Божий і Син Людський у Старому та Новому Завітах

Коли Ісус говорив про себе людям, Він найчастіше використовував два імені: «Син Людський» і «Син Божий».

Що розуміли люди, які слухали Ісуса, коли Він називав себе цими іменами?

Помилкове розуміння цих двох імен призвело до поширеної думки, що Ісус не є Богом.

Чи це так? Чи справді Він «нижчий за Бога»? Чи принижують божественність Ісуса Його імена «Син Людський» та «Син Божий»?

Для того, щоб довести, що ці імена вказують на божественність Ісуса, необхідно зробити наступне:

1. Дослідити контекст тих віршів Нового Завіту, у яких Ісус називає Себе Сином Божим і Сином Людським.
2. Зрозуміти значення цих імен у Старому Завіті.

Проробивши це, ми ясно побачимо, що протягом усього Свого земного служіння як Месії Ісус представляв Себе людям як рівного Богу в усьому.

Нижче наводяться кілька прикладів, у яких Ісус називає Себе «Син Людський» або «Син Божий», свідчачи про Свою божественність:

1. «Син Людський» у Євангелії від Марка 2:1–12:

[1] А коли через декілька днів Ісус прийшов знову в Капернаум, поширилася чутка, що Він удома.
[2] І зібралося багато людей, так що не вміщалися навіть біля дверей, а Він виголошував їм слово.
[3] І прийшли до Нього, несучи паралізованого; несли його четверо.
[4] Не маючи змоги через натовп пробратися до Нього, вони розкрили покрівлю над місцем, де Він був, і, зробивши прохід, опустили носилки, на яких лежав паралізований.
[5] Побачивши їхню віру, Ісус каже паралізованому: Сину, прощаються твої гріхи!
[6] Були там деякі книжники, які сиділи й міркували у своїх серцях:
[7] Чому Він так каже? Він зневажає Бога! Хто ж може прощати гріхи, крім самого Бога?

[8] І тут же Ісус, узнавши Своїм Духом, що вони собі так міркують, каже їм: Що це ви думаєте в серцях ваших?
[9] Що легше: сказати паралізованому «прощаються тобі гріхи», чи сказати «встань, візьми свою постіль і йди»?
[10] Але щоб ви знали, що Син Людський має владу прощати гріхи на землі. Говорить паралізованому:
[11] Кажу тобі: встань, візьми постіль свою та йди до свого дому!
[12] І той, узявши постіль, тут же встав і вийшов перед усіма, так що всі дивувалися і славили Бога, кажучи: Ніколи такого ми ще не бачили!

Коли Ісус прийшов до Капернауму, навколо Нього зібралося безліч людей, бо під час Свого попереднього відвідування цього міста (Марка 1:21-34) Він довів, що може зціляти хворих і звільняти людей від бісівських сил. Ісус використав цю нагоду, щоб навчати людей.

Кілька людей намагалися принести до Нього свого паралізованого друга, що лежав на носилках. Але через те, що біля дому перебувало безліч народу, було неможливо внести його всередину через двері. Тоді вони розібрали дах дому і спустили його вниз.

Ісус побачив їхню віру і сказав паралізованому: ***«Сину, прощаються твої гріхи!»***.

Деякі книжники, що були там, подумали в серці: ***«Чому Він так каже? Він зневажає Бога! Хто ж може прощати гріхи, крім самого Бога?»*** Ісус, зі Свого боку, звернувся до паралізованого саме з такими словами для того, щоб усі змогли побачити, що Він — Бог.

Прощення гріхів не обов'язково супроводжується видимими фізичними змінами. Тому присутні не могли переконатися в тому, що слова Ісуса призвели до будь-якої дії. Він же, дізнавшись їхні думки, сказав: ***«Що це ви думаєте в серцях ваших?»***

Для того щоб довести, що сказане Ним справді здійснилося, і що Він справді Бог, Він продовжив: ***«Але щоб ви знали, що Син Людський має владу прощати гріхи на землі»***, — говорить розслабленому: ***«Кажу тобі: встань, візьми постіль свою та йди до свого дому!»***. Так і сталося. Паралізована людина встала на ноги, підняла свої ноші і вийшла з дому на очах у всіх.

З цього тексту ясно, що Ісус представляв Себе людям рівним Богові. Тільки Бог може прощати гріхи і вигладжувати їх (Псалми 85:3; 86:5; 102:3; Даниїла 9:9; Амоса 7:2; Міхея 7:18 тощо).

Ім’я «Син Людський» у Старому Завіті

Книжники, будучи вченими людьми, очевидно, розуміли значення імені «Син Людський», оскільки були знайомі з його вживанням у Танаху. Давайте і ми розглянемо це ім'я у світлі наступного уривку з книги Даниїла:

Даниїла 7:9–14:

> ***9 І поки я дивився, поставлені були престоли, й сів Стародавній днями. Його одяг був білим, як сніг, а волосся Його голови – наче чиста вовна. Його престол – сяючий вогонь, а колеса під Ним – палаюче полум’я.***
> ***10 Вогниста ріка випливала з-перед Нього. Йому служили тисячі тисяч, і десятки тисяч по десять тисяч стояли перед Ним. Судді засіли, – і розгорнулися книги.***
> ***11 Я продовжував спостерігати й прислухатись до змісту зневажливих слів, які говорив ріг. Я дивився на нього, аж поки звір не був убитий, а його труп – знищений у палаючому вогні.***
> ***12 Так само було віднято владу і в інших звірів, а тривалість їхнього життя обмежена певним періодом часу і пори.***
> ***13 А ще я побачив у нічних видіннях, як з небесними хмарами йшов ніби Людський Син, Котрий наблизився до Стародавнього днями, і був підведений до Нього.***
> ***14 І Йому було дано владу, славу і царство, аби всі народи, племена та язики Йому служили. Його влада стане вічною владою, яка не минає, – Його владарювання не буде призупинене.***

У своєму видінні в 7-му розділі Даниїл перелічує імперії, які правитимуть світом одна за одною. Після цього він описує «антихриста» — могутнього вождя, який правитиме світом наприкінці часів, перед поверненням Месії на землю (Матвія 24:15-51; 2 Солунян 2:1-12; Об’явлення 6-20).

Описавши жахливі справи цього нечестивого вождя, Даниїл звертається до того, що відбувається на небесах: там проходить Божий суд над антихристом. У книзі Даниїла 7:9 ми зустрічаємо «Давнього днями», що сидить на престолі суду, — Бога Отця (Аввакума 1:12).

«з небесними хмарами йшов ніби Людський Син» (вірш 13) — Тут Даниїл звертає увагу тих, хто читає, на ще одну Особу, яка йде ***«з небесними хмарами»*** і виглядає як ***«Людський Син»***. Давній днями дає цьому «Людському Сину» владу над світом, вічну славу і царство, і всі народи та мови будуть служити Йому (прим. перекладача: цей

уривок у Танаху написаний арамейською мовою. Фраза «служили йому» арамейською — לה יפלחון відповідає єврейському יעבדו לו).

Біблія ясно говорить про те, що тільки один Бог гідний того, щоб усі Йому служили (Псалми 103:21-22), і в кожному місці, де слово «служіння» — עבודה (авода) вживається у значенні служіння Богу, воно стає невіддільним від поклоніння (1 Царів 12:20; 2 Хронік 34:33; Псалми 100:2; Єремії 30:9).

! Таким чином, цей «ніби Людський Син» є Божественною Особою у всіх відношеннях — адже тільки одному Богові люди повинні служити і поклонятися.

У світлі того, що ми дізналися про особу Ісуса у Старому Завіті, стає зрозуміло, що у 7-му розділі книги Даниїла (в. 13-14), а також в інших місцях Писання (Псалом 2; Притчі 30:4 тощо) мова йде про Ель Шаддай (Бога Всемогутнього) — ту Божественну Особу, яку люди можуть бачити (див. також опис особистості та влади Месії, Сина Божого у 2-му Псалмі; Матвія 9:1-8; Луки 5:17-26).

2. Неосяжне поєднання

з одного боку — «Людський Син»,

з іншого боку — Той, що «з небесними хмарами йшов» і «Який буде сидіти праворуч Сили».

Матвія 26:57–68:

57 Ті, котрі схопили Ісуса, повели Його до первосвященика Каяфи, де зібралися книжники та старші.
58 Петро ж ішов за Ним віддалік до двору первосвященика і, увійшовши всередину, сів зі слугами, щоби побачити, чим то закінчиться.
59 А первосвященики [та старші] і весь синедріон шукали фальшивого свідчення проти Ісуса, щоби Його вбити,
60 але не знаходили, хоч виступало багато лжесвідків. Нарешті прийшло двоє
61 і кажуть: Він говорив: Я можу зруйнувати Божий храм і за три дні відбудувати.
62 Первосвященик встав і сказав Йому: Нічого не відповідаєш на те, що вони проти Тебе свідчать?

[63] Але Ісус мовчав. І первосвященик сказав Йому: Заклинаю Тебе Богом Живим, щоб Ти сказав нам: Чи Ти Христос – Син Божий?
[64] Ісус йому відповів: Ти сказав! Однак Я кажу вам: відтепер ви побачите Сина Людського, Який буде сидіти праворуч Сили та прийде на хмарах небесних!
[65] Тоді первосвященик роздер свій одяг, кажучи: Він сказав богохульство! Яких ще потребуємо свідків? Ось, тепер ви чули богохульство!
[66] Як ви вважаєте? Вони ж у відповідь сказали: Він повинен померти!
[67] Тоді плювали Йому в обличчя та били Його, а інші били по щоках
[68] і приговорювали: Пророкуй нам, Христе, хто Тебе вдарив?

Ісуса було затримано та приведено до первосвященника Каяфи. Йому висували звинувачення і вимагали відповіді: «Ти говорив: "Можу зруйнувати храм Божий і в три дні збудувати його"».

Ісус мовчав. Тоді первосвященник вигукнув: ***«Заклинаю Тебе Богом Живим, щоб Ти сказав нам: Чи Ти Христос – Син Божий?»***

Ісус так відповів на це: ***«и сказав! Однак Я кажу вам: відтепер ви побачите Сина Людського, Який буде сидіти праворуч Сили та прийде на хмарах небесних!»***.

У відповідь первосвященик роздер свій одяг. Чому?

Що було богохульного у відповіді Ісуса?

1. ***«відтепер ви побачите Сина Людського»*** — Каяфа зрозумів, що, використовуючи це ім'я, Ісус натякає на те, що Він і є «ніби Син Людський» із книги Даниїла 7:13-14, про божественність якого говорить саме Писання.
2. ***«прийде на хмарах небесних»*** — це знову пряма цитата з Даниїла 7:13. Хто може бути тим «Хто йде по хмарах», крім Самого Бога?
3. ***«Який буде сидіти праворуч Сили»*** — слово «сила» тут однозначно стосується Бога. Таким чином, Ісус, Який сидить праворуч Бога, є Йому рівним.

Подібні слова ми знаходимо у 110-му Псалмі:

«***Промовив Господь (ЯГВЕ) до Господа (Адонай) мого: Сядь праворуч Мене, доки не покладу ворогів Твоїх до підніжка для Твоїх ніг».***

Цар Давид говорить про те, як він почув «Господа» (Бога), що промовляє ці слова до «Господа мого» (Господа Давида). Оскільки Давид посідав найвище становище серед народу Ізраїлю (вище за нього був тільки Бог), то обидві ці Особи — «Господь» і «Господь мій» — є божественними (див. також стор. 44 «Господь царя Давида»).

Син Божий

! Зверніть увагу, що первосвященник сам обрав імена «Христос» (Месія) та «Син Божий»!

Як у 2-му Псалмі, так і в 30-му розділі книги Притч ясно говориться про Сина Божого (Син Божий у 2-му Псалмі — див. стор. 43; Син Божий у 30-му розділі книги Притч — див. стор. 46). Первосвященник добре знав Писання, тому зрозумів, що стояло за словами Ісуса. Він зрозумів, що Ісус називає Себе Богом.

Згідно із Законом Мойсея, покарання за богохульство — смерть (Левит 24:16). Тому первосвященник одразу вигукнув: ***«Яких ще потребуємо свідків? Ось, тепер ви чули богохульство!».*** Більше не мало сенсу вислуховувати свідчення про вчення Ісуса. На думку всіх присутніх, Його твердження про те, що Він рівний Богу, було достатньо, щоб засудити Його до смерті.

Син Людський

Нижче наведено додаткові місця з Євангелій, у яких Ісус названий **«Сином Людським»**, вказуючи на Його божественність:

- Євангеліє від Матвія 8:20; 9:6; 10:23; 11:19; 12:32, 40; 13:37, 41; 16:13, 27, 28; 17:9, 12, 22; 18:11; 19:28; 20:18, 28; 24:27, 30, 37, 39, 44; 25:31; 26:2, 24, 45.
- Євангеліє від Марка 8:31, 38; 9:9, 12, 31; 10:33, 45; 13:26; 14:21, 41, 62.
- Євангеліє від Луки 5:24; 6:22; 7:34; 9:22, 26, 44, 56, 58; 11:30; 12:8, 10, 40; 17:22, 24, 26, 30; 18:8, 31; 19:10; 21:27, 36; 22:22, 48, 69; 24:7.
- Євангеліє від Івана 1:51; 3:13, 14; 5:27; 6:27, 53, 62; 8:28; 9:35; 12:23, 34; 13:31.

Син Божий

Нижче наведено місця з Євангелій, у яких Ісус описаний як **«Син Божий»**, і де це ім'я також вказує на Його божественність:

- Євангеліє від Матвія 3:17 – 4:11; 14:33; 16:16; 26:57–68.
- Євангеліє від Марка 1:1, 11; 3:11; 9:7; 14:61-62; 15:39.
- Євангеліє від Луки 1:32, 35; 3:22; 4:41; 9:35; 10:22; 22:70.
- Євангеліє від Івана 3:13–21; 5:19–29; 8:58; 10:34–38; 11:4, 25–27; 14:6, 13–14; 17:5.

Перший і Останній

Апостол Іван написав останню книгу Нового Заповіту у 95 році н. е., озаглавивши її «Об'явлення Івана Богослова» (або «Одкровення Ісуса Христа»). Іван так описує зустріч з Ісусом: ***«І коли я Його побачив, то впав Йому до ніг, наче мертвий»***. Ісус підбадьорив і зміцнив Івана, сказавши йому:

> ***«Не бійся! Я – Перший і Останній, і Живий. І був Я мертвий, і ось Я живий навіки-віків. Я маю ключі від смерті й від аду»*** (Об'явлення 1:17-18)

Наприкінці Об’явлення Христос додає: ***«Ось Я незабаром приходжу, і Моя нагорода зі Мною, щоб віддати кожному за його вчинками. Я – Альфа і Омега, Перший і Останній, Початок і Кінець»*** (Об’явлення 22:12-13).

Він вживає вирази, відомі кожному, хто знайомий зі Старим Заповітом:

В Ісаї 44:6 ми читаємо: ***«Так говорить Господь, Цар Ізраїлів, і його Спаситель, Господь Саваот: Я є перший, Я і останній, і, крім Мене, немає Бога!»***.

В Ісаї 48:12-13 Бог говорить: ***«Послухай мене, Якове, – покликаний Мною Ізраїлю! Я є перший, і також Я – останній! Адже це Моя рука заклала основи землі, і Моя правиця розпростерла небеса, – Я їх покличу, – і вони стануть разом»*** (див. також Ісаї 41:4).

! Називаючи Себе «Першим і Останнім», Ісус Христос підкреслює Свою божественність.

Я і Отець — Ми одне.

Немає жодного сумніву, що Ісус представляв Себе людям рівним Богові. Він не приховував того, ким був. Його слова та діла були ясними, про що свідчить також Євангеліє від Івана 10:24-38:

24 Його обступили юдеї і говорили Йому: Доки будеш тримати нас у непевності? Якщо Ти Христос, скажи нам відкрито!
25 Ісус відповів їм: Я вам сказав, а ви не вірите. Справи, які Я чиню в Ім'я Мого Отця, вони свідчать про Мене.
26 Але ви не вірите, бо ви не з Моїх овець,
27 [як Я вам сказав]. Мої вівці слухаються Мого голосу, і Я знаю їх, і вони йдуть за Мною,
28 і Я даю їм вічне життя, і вони не загинуть повік, і ніхто не забере їх з Моїх рук.
29 Мій Отець, Який дав їх Мені, є більший від усіх, і ніхто не може забрати [їх] з руки [Мого] Отця.
30 Я і Отець – Ми одне!
31 І знову юдеї взялися за каміння, щоб Його каменувати.
32 Ісус відповів їм: Багато добрих діл показав Я вам від [Мого] Отця. За яке з цих діл хочете Мене каменувати?
33 Відповіли Йому юдеї, [кажучи]: Не за добрі діла каменуємо Тебе, але за богозневагу, за те, що Ти, будучи людиною, робиш Себе Богом!
34 Ісус відповів їм: Хіба не написано у вашому законі: Я сказав: ви боги?
35 Якщо богами назвав Він тих, до кого було слово Боже, – а Писання не може бути порушене, –
36 то про Того, Кого Отець освятив і послав у світ, ви кажете, що Він зневажає Бога, бо Я сказав: Я Божий Син?
37 Якщо Я не роблю діл Мого Отця, то не вірте Мені;
38 якщо ж Я роблю, то хоч не вірите Мені, – вірте ділам, щоб ви зрозуміли й пізнали, що Отець у Мені, а Я – в Отці.

Апостол Іван так говорить про мету написання свого Євангелія і про те, чому він записав у ньому саме те, що ми знаходимо там сьогодні (Івана 20:30-31):

Багато інших чудес зробив Ісус

перед Своїми учнями, які не записані в цій книзі.

А це було написане, щоб ви повірили,

що Ісус є Христос, Син Божий,

і щоб вірячи, ЖИТТЯ мали ви

в Його Ім'я.

Висновок

Прийняти чи відкинути? — ось у чому питання.

Протягом єврейської історії було безліч «месій», але тільки Один...

- Проголосив Себе Месією, Сином Божим,
- Творив великі чудеса,
- Виконав месіанські пророцтва зі Старого Заповіту,
- Помер і воскрес із мертвих на третій день.

Усі інші претенденти на роль месії виявилися ошуканцями. Попри це, багато вулиць Ізраїлю названо їхніми іменами, і багато хто в нашому народі шанує їх!

! **Прийшовши у світ, Ісус виконав з абсолютною точністю — Своїми ділами, Своїм життям, Своєю смертю та воскресінням — багато пророцтв Писання, що говорять про Месію. Цей факт не залишає жодного сумніву в тому, що Він виконає і всі пророцтва, які стосуються майбутнього.**

Бути чи не бути врятованим? — ось ще одне питання.

Месія не є якоюсь маловажливою духовною особою, яку ми можемо прийняти чи відкинути без особливих наслідків для себе. Неможливо сказати, що наше ставлення до Нього «не має значення». Наша близькість до Бога або вічне відділення від Нього залежать від наших стосунків з Ісусом, істинним Месією.

Прочитавши цю книгу, читач міг ознайомитися з коротким викладом багатьох фактів, що доводять, що Ісус — обіцяний Месія Ізраїлю та Спаситель світу.

Шлях до Спасіння

коротке пояснення

Здатність вірити в Ісуса як у Бога, що прийшов у світ, щоб померти за грішників, заплатити за їхній гріх, ставши викупною жертвою за них, — це дар Божої благодаті. Бог дає цей дар кожному, хто щиро просить Його про це.

Будь ласка, моліться Богу. Сповідіться Йому у своїх гріхах і просіть у Нього відкрити очі вашого серця, щоб пізнати Його! (Див. також ілюстрацію «Шлях до спасіння» на сторінці 143).

Спасіння приносить плоди.

(Якщо цього не відбувається, можливо, воно є лише плодом нашої уяви!)

Бог не залишає тих, хто приймає Ісуса як свого Господа і Спасителя від гріха. Усім, хто істинно вірує в Нього, Він дарує Духа Святого, який перебуває в них і стає запорукою їхнього вічного спасіння (Ефесян 1:14).

Спасенні люди стають громадянами Царства Небесного (Филип'янам 3:20).

Істинно віруючий в Ісуса читає і вивчає Біблію — Слово Боже, перебуває в постійному спілкуванні з Творцем за допомогою молитви, намагається також бути у спілкуванні й з іншими віруючими. Він щодня просить у Бога сили, щоб відкидати зло і обирати добро.

Дух Божий, що перебуває в учнях Ісуса, настільки радикально змінює їхнє життя, що Писання називає їх «народженими згори» та «новим творінням» (Івана 3:3; Галатів 6:15). Бог воскрешає віруючого від духовної смерті (в якій він перебував до спасіння) до вічного духовного життя. Святий Дух наділяє його благочестивими рисами характеру (Галатів 5:22–23) та здібностями, якими він може служити Христу (1 Коринтян 12; Римлян 12; Ефесян 4).

Жодна людина не здатна так змінити себе своїми силами!

Дорогий читачу, тобі залишилося лише вирішити:

Хто ж Ісус для тебе?

Ісус Христос сказав:

> «***Я є дорога, і правда, і життя! Ніхто не приходить до Отця, якщо не через Мене»*** (Івана 14:6)

Це твердження вимагає від кожної людини визначитися у своєму ставленні до Ісуса.

- Якщо Ісус не говорить правди, значить Він — найбільший ошуканець у світі!
- Якщо Він говорить правду, то Він — Викупитель, джерело спасіння і єдиний шлях до вічного життя.

- Якщо Він говорить правду, то Він — Бог, що втілився в плоть і зійшов з небес, щоб заплатити за гріхи людей і врятувати їх від вічного осуду в геєні вогненній.

Хто ж Ісус для народу Ізраїлю?

Усі обіцянки Бога на майбутнє обов'язково здійсняться, і Його слава засяє над народом Ізраїлю. Коли Ісус Месія повернеться на землю, увесь останок Ізраїлю прийме Його з вірою:

Захарії 12:10?

> ***«А на рід Давида та на мешканців Єрусалима Я зіллю Дух милосердя і молитви, – вони дивитимуться на Мене, – на Того, Кого прокололи, і голоситимуть, як оплакують улюбленого сина-одинака, та гірко сумуватимуть, як сумують за первородним».***

Тоді ввесь Ізраїль спасеться і виконає своє призначення: бути царством священиків, що служать Ісусу Христу, і народом святим, що живе в Його обіцяній спадщині.

Римлян 11:26:

> ***«Таким чином, весь Ізраїль спасеться, як написано: Визволитель прийде із Сіону, Він відверне безбожність від Якова».***

Прийди, Господи Ісусе! Прийди незабаром! (Об’явлення 22:20)

Особисте свідчення

Мено Калішер

Я народився в сім'ї євреїв, які вірували в Ісуса. У той час віруючих в Ізраїлі можна було перерахувати на пальцях. Батьки наставляли мене вивчати Писання і відвідувати зібрання громади кожного шабату (суботи). Через вкрай вороже ставлення до віруючих в Ісуса з боку оточуючих я приховував свою приналежність до них. Я боявся відторгнення та бойкоту сусідів, друзів і однокласників.

Той факт, що віруючі в Ісуса складали настільки незначну меншість в Ізраїлі, викликав у мені сумніви щодо обґрунтованості їхньої віри. Я запитував себе:

- Невже всі рабини помиляються?

- Оскільки переважна більшість ізраїльтян відкидають Ісуса, чи не логічно припустити, що вони мають рацію?
- З іншого боку, чи можливо, щоб така маленька група простих людей володіла істиною?

Коли мені виповнилося 17 років, я вирішив сам перевірити справжність віри в Ісуса, щоб мої переконання ґрунтувалися на моєму особистому рішенні, а не тільки на вихованні, яке дали мені батьки.

Читаючи та вивчаючи Біблію, особливо месіанські пророцтва, я дійшов (з милості Божої) висновку, що Ісус Христос справді є Богом Всемогутнім (Ель Шаддай), обіцяним Відкупителем і Святим Ізраїлю, про якого говорили біблійні пророки.

Мене все ще турбував той факт, що віруючих так мало. Але чим глибше я занурювався у вивчення Слова Божого, зростаючи в його пізнанні, тим більше я розумів, що...

- Бог обирає Собі дітей на Свій розсуд;
- Він Сам визначає їхню кількість;
- Той факт, що я належу до невеликого числа врятованих, сам по собі є дорогоцінним даром Божим.

Вивчаючи Святе Письмо, я прийшов до висновку, що найприродніший вибір для єврея — це віра в Ісуса Христа як Спасителя від гріха.

Я зрозумів ще одну важливу істину: істина не визначається більшістю! **Бог** визначає, що є істина.

! Істина Божа розкрита в Біблії, яка свідчить, що Ісус Христос є путь, істина і життя, як для євреїв, так і для всіх інших народів. Тільки Він один

Спаситель.

Імена та описи Ісуса Христа (Ісуса Месії) у Старому Завіті (неповний список):

• Насіння жінки	Буття 3:15
• Ангел Господній	Буття 16:7-13
• Бог, що бачить мене	Буття 16:13
• Бог Всемогутній (Ель Шаддай)	Буття 17:1; 35:11; Вихід 6:3

- Примиритель[16] Буття 49:10
- Бог Авраама, Бог Ісаака та Бог Якова Вихід 3:6
- Бог Вихід 3:11
- Я є Той, Хто Є Вихід 3:14
- Господь (יהוה — Єгова) Вихід 13:21
- Зірка Числа 24:17-18; Ісаї 63:1-5
- Вождь Господнього війська Ісуса Навина 5:14
- Єгова Шалом (Господь — Мир) Суддів 6:24
- Ізраїлева Скеля 2 Самуїла 23:3; Ісаї 30:29; Псалом 18:32
- Помазаник Псалом 2:2
- Син Бога Псалом 2:7, 12; Притчі 30:4
- Цар усієї землі Псалом 47:8
- Господь – мій Пастир Псалом 22
- Скеля мого спасіння Псалом 89:27; 95:1
- Господь (אדון — Адон) Псалом 110:1; Малахії 3:1
- Камінь, який відкинули будівничі, наріжний камінь Псалом 118:22
- Ріг мого спасіння, ріг Давида Псалом 18:3, 1 Самуїла 2:10, 2 Самуїла 22:3
- Господній Пагінчик Ісаї 4:2
- Еммануїл (Бог з нами) Ісаї 7:14
- Дивовижний Порадник Ісаї 9:5
- Сильний Бог Ісаї 9:5
- Отець вічності Ісаї 9:5
- Владика миру Ісаї 9:5
- Пагонець з Єссеєвого пня Ісаї 11:1
- Корінь Єссея Ісаї 11:10
- Знамено для народів Ісаї 11:10
- Віковічна скеля Ісаї 26:4
- Камінь випробуваний, наріжний, дорогоцінний Ісаї 28:16

[16] Біблія в перекладі Івана Огієнка 1962 р.

- Перший і Останній Ісаї 48:12-16
- Викупитель Ісаї 48:17; 63:9
- Котрий навчає тебе корисному, Котрий провадить тебе дорогою Ісаї 48:17
- Мій Раб (Раб Господа)[17] Ісаї 52:13, 53:11
- Страждалець Ісаї 53:3
- Праведник Ісаї 53:11
- Свідок народам Ісаї 55:4
- Володар Ісаї 55:4
- Наставник народів Ісаї 55:4
- Святий Ізраїлів Ісаї 54:5
- Бог всієї землі Ісаї 54:5
- Твій Спаситель (Спаситель Ізраїля) Ісаї 62:11
- Спаситель Ісаї 63:8
- Ангел обличчя Його[18] Ісаї 63:9
- Праведний Паросток (Пагінець праведності) Єремії 23:5; 33:15
- Господь – наша Праведність Єремії 23:6
- Ніби Людський Син Даниїла 7:13
- Пагонець Захарії 6:12
- Ангел Заповіту Малахії 3:1

Імена та описи Ісуса Христа в Новому Завіті (неповний список)

- Син Авраамів Матвія 1:1
- Син Давидів Матвія 1:1
- Еммануїл Матвія 1:23
- Вождь Матвія 2:6
- Молодий (Наречений) Матвія 9:15

[17] В українських перекладах — Мій Слуга, тоді як в єврейському тексті — Мій Раб
[18] Біблія в перекладі Івана Огієнка 1962 р.

- Господар жнив Матвія 9:38
- Божий Обранець Матвія 12:18, Луки 23:35
- Син Людський Матвія 12:40
- Христос (Месія) Матвія 16:16
- Твій Цар (Цар Єрусалиму) Матвія 21:5
- Камінь, який будівничі відкинули Матвія 21:42
- Юдейський Цар Матвія 27:11
- Син Марії Марка 6:3
- Учитель добрий Марка 10:17, Івана 3:2, 20:16
- Ріг спасіння Луки 1:69
- Схід з висоти Луки 1:78
- Христос (Месія) Господь Луки 2:11
- Твоє Спасіння Луки 2:30
- Лікар Луки 4:23
- Святий Божий Луки 4:34
- Слово Івана 1:1
- Світло людей, справжнє Світло Івана 1:4, 9
- Єдинородний від Отця Івана 1:14
- Агнець Божий Івана 1:29
- Син Божий, Син Бога Живого Івана 1:49, Матвія 16:16
- Спаситель світу Івана 4:42
- Хліб життя Івана 6:35
- Син Йосипа Івана 6:42
- Пророк Івана 7:40
- Світло для світу Івана 8:12
- Двері для овець Івана 10:7
- Пастир добрий Івана 10:11
- Воскресіння і Життя Івана 11:25
- Дорога, і Правда, і Життя Івана 14:6
- Лоза Івана 15:1, 5
- Цар юдеїв Івана 19:19

- Господь мій і Бог мій — Івана 20:28
- Володар життя — Дії 3:15
- Ісус Христос Назарянин — Дії 4:10
- Помазаний Богом — Дії 4:27
- Князь і Спаситель — Дії 5:31
- Визволитель — Римлян 11:26
- Пан і над мертвими, і над живими — Римлян 14:9
- Корінь Єссея — Римлян 15:12
- Наша Пасха — 1 Коринтян 5:7
- Духовна скеля — 1 Коринтян 10:4
- Образ невидимого Бога — 2 Коринтян 4:4, Колосян 1:15
- Божий дар — 2 Коринтян 9:15
- Наш мир — Ефесян 2:14
- Наріжний камінь — Ефесян 2:20
- Дар і жертва Богові — Ефесян 5:2
- Ісус Христос, мій Господь — Филип'ян 3:8
- Первородний усього творіння — Колосян 1:15
- Первонароджений з мертвих — Колосян 1:18
- Голова Церкви — Колосян 1:18
- Голова всякого начальства та влади — Колосян 2:10
- Ваше життя — Колосян 3:4
- Господь миру — 2 Солунян 3:16
- Наша надія — 1 Тимофія 1:1
- Посередник між Богом та людьми — 1 Тимофія 2:5
- Цар царів — 1 Тимофія 6:15
- Володар володарів — 1 Тимофія 6:15
- Справедливий Суддя — 2 Тимофія 4:8, Якова 4:12
- Ісус Христос – наш Спаситель — Тита 3:6
- Спадкоємець усього — Євреїв 1:2
- Сяйво Божої слави — Євреїв 1:3
- Апостол й Первосвященик нашого віровизнання — Євреїв 3:1

- Великий Первосвященик Євреїв 4:14-15
- Проводир і Вершитель віри Євреїв 12:2
- Великий Пастир овець Євреїв 13:20
- Законодавець Якова 4:12
- Пастир і наставник ваших душ 1 Петра 2:25
- Архипастир 1 Петра 5:4
- Ранкова зоря 2 Петра 1:19
- Господь і Спаситель наш Ісус Христос 2 Петра 2:20; 3:2
- Слово життя 1 Івана 1:1
- Примирення за наші гріхи 1 Івана 2:2
- Заступник перед Отцем 1 Івана 2:1
- Єдинородний Син 1 Івана 4:9
- Вічне життя 1 Івана 5:20
- Єдиний Володар [Бог] і Господь наш Ісус Христос Юди 1:4
- Альфа й Омега Об’явлення 1:8, 21:6
- Початок Божого творіння Об’явлення 3:14
- Амінь Об’явлення 3:14
- Вірний та істинний Свідок Об’явлення 3:14, 19:11
- Лев з племені Юди Об’явлення 5:5
- Корінь Давида Об’явлення 5:5
- Заколений Агнець Об’явлення 5:12
- Боже Слово Об’явлення 19:13
- Початок і Кінець Об’явлення 21:6
- Зоря рання, досвітня Об’явлення 22:16, 2 Петра 1:19

ШЛЯХ ДО СПАСІННЯ

Що є спасіння?
Хто спасається?
Спасається від чого?

І взагалі яке мені до цього діло?

В Едемському саду

Адам і Єва знехтували попередженням Бога:

"Але з дерева Пізнання добра й зла – не їстимеш з нього; бо того дня, коли скуштуєш його, неодмінно помреш!"
(Буття 2:17)

У той момент, коли Адам і Єва згрішили, вони померли духовною смертю. З того часу людство уражене гріхом, внаслідок якого ми

відокремлені від Бога!

Тому що Святий Бог не може терпіти гріха

Бажаєте відновити втрачений зв'язок із Богом?

- **Спробуйте прожити хоча б один день без гріха**
- **Спробуйте не брехати й не перебільшувати**
- **Спробуйте ставитися до всіх абсолютно справедливо, нікого не ображати, дотримуватися всіх законів (включаючи дорожні знаки та обмеження швидкості), не гніватися, не виходити з себе і не заздрити.**

- **Спробуйте прожити хоча б один день без гріха — не лише у вчинках, а й у словах та думках.**

Ви впоралися? Прожили один день без гріха? — ЧУДОВО!

- **Але чи зможете Ви продовжувати жити безгрішним життям — тиждень, місяць, рік, усе життя?**

Чи тепер нам зрозуміла суть справи?

Продовження — на наступній сторінці

Тільки один із наведених маршрутів є правильним

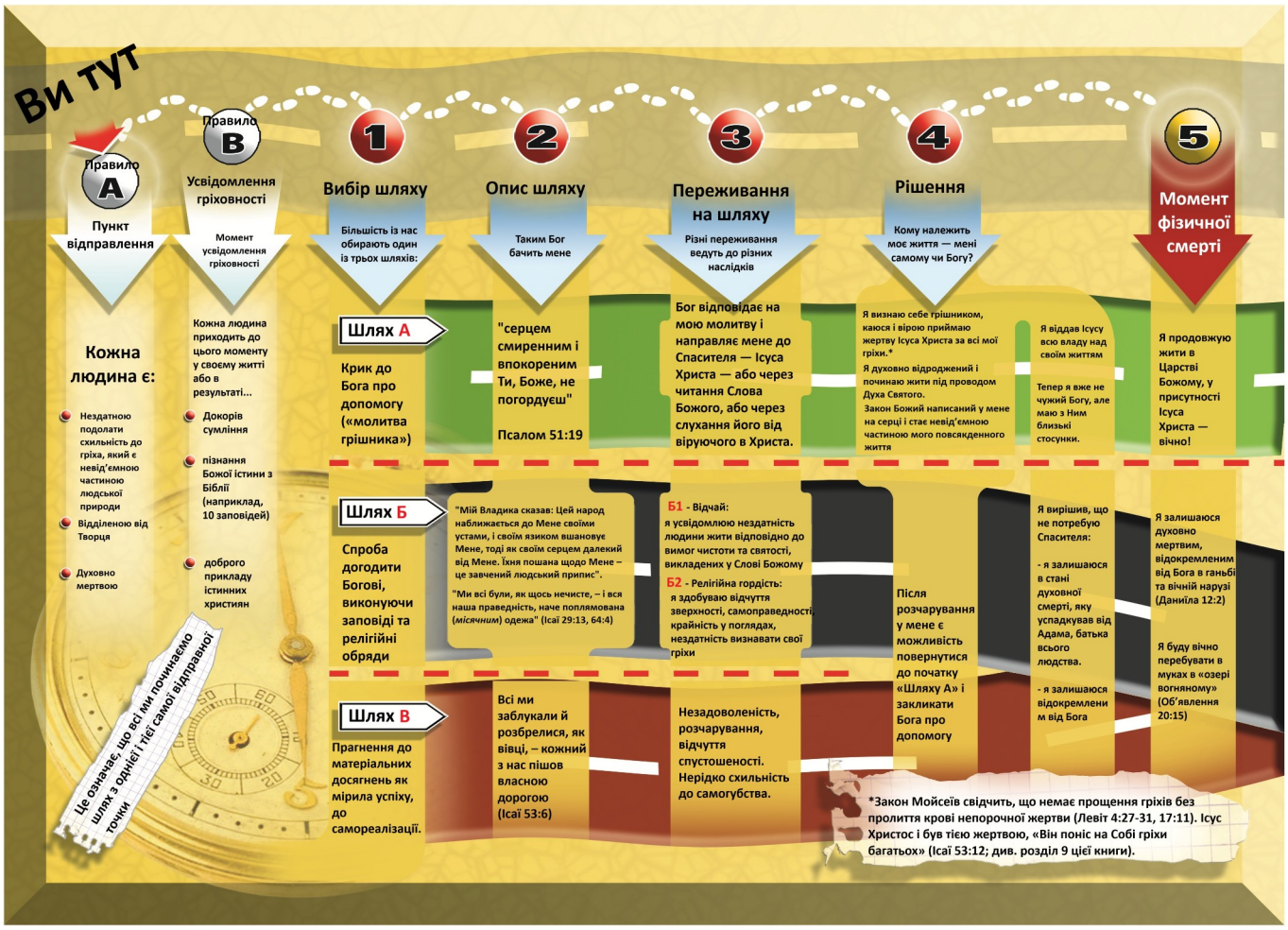
Ви тут
Правило А
Пункт відправлення
Кожна людина є:
Нездатною подолати схильність до гріха, який є невід'ємною частиною людської природи
Відділеною від Творця
Духовно мертвою
Правило В
Усвідомлення гріховності
Момент усвідомлення гріховності
Кожна людина приходить до цього моменту у своєму житті або в результаті...
Докорів сумління
пізнання Божої істини з Біблії (наприклад, 10 заповідей)
доброго прикладу істинних християн
Це означає, що всі ми починаємо шлях з однієї і тієї самої відправної точки
1
Вибір шляху
Більшість із нас обирають один із трьох шляхів:
2
Опис шляху
Таким Бог бачить мене
3
Переживання на шляху
Різні переживання ведуть до різних наслідків
4
Рішення
Кому належить моє життя — мені самому чи Богу?
5
Момент фізичної смерті
Шлях А
Крик до Бога про допомогу («молитва грішника»)
"серцем смиренним і впокореним Ти, Боже, не погордуєш"
Псалом 51:19
Бог відповідає на мою молитву і направляє мене до Спасителя — Ісуса Христа — або через читання Слова Божого, або через слухання його від віруючого в Христа.
Я визнаю себе грішником, каюся і вірою приймаю жертву Ісуса Христа за всі мої гріхи.*
Я духовно відроджений і починаю жити під проводом Духа Святого.
Закон Божий написаний у мене на серці і стає невід'ємною частиною мого повсякденного життя
Я віддав Ісусу всю владу над своїм життям
Тепер я вже не чужий Богу, але маю з Ним близькі стосунки.
Я продовжую жити в Царстві Божому, у присутності Ісуса Христа — вічно!
Шлях Б
Спроба догодити Богові, виконуючи заповіді та релігійні обряди
"Мій Владика сказав: Цей народ наближається до Мене своїми устами, і своїм язиком вшановує Мене, тоді як своїм серцем далекий від Мене. Їхня пошана щодо Мене – це завчений людський припис".
"Ми всі були, як щось нечисте, – і вся наша праведність, наче поплямована (місячним) одежа" (Ісаї 29:13, 64:4)
Б1 - Відчай:
я усвідомлюю нездатність людини жити відповідно до вимог чистоти та святості, викладених у Слові Божому
Б2 - Релігійна гордість:
я здобуваю відчуття зверхності, самоправедності, крайність у поглядах, нездатність визнавати свої гріхи
Після розчарування у мене є можливість повернутися до початку «Шляху А» і закликати Бога про допомогу
Я вирішив, що не потребую Спасителя:
- я залишаюся в стані духовної смерті, яку успадкував від Адама, батька всього людства.
- я залишаюся відокремленим від Бога
Я залишаюся духовно мертвим, відокремленим від Бога в ганьбі та вічній нарузі (Даниїла 12:2)
Я буду вічно перебувати в муках в «озері вогняному» (Об'явлення 20:15)
Шлях В
Прагнення до матеріальних досягнень як мірила успіху, до самореалізації.
Всі ми заблукали й розбрелися, як вівці, – кожний з нас пішов власною дорогою (Ісаї 53:6)
Незадоволеність, розчарування, відчуття спустошеності. Нерідко схильність до самогубства.
*Закон Мойсеїв свідчить, що немає прощення гріхів без пролиття крові непорочної жертви (Левіт 4:27-31, 17:11). Ісус Христос і був тією жертвою, «Він поніс на Собі гріхи багатьох» (Ісаї 53:12; див. розділ 9 цієї книги).